

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Θέμα : Συγχωνεύσεις & Εξαγορές Ελληνικών Τραπεζών

Του μεταπτυχιακού φοιτητή
Καλαποθαράκου Γρηγόρη

Επιβλέπων καθηγητής: κ. Τσαγκαράκης Νικόλαος

**Πειραιάς
ΙΟΥΛΙΟΣ 2005**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ (σελ. 1)

- 1. Κατηγορίες συγχωνεύσεων (σελ. 2-3)**
- 2. Είδη συγχωνεύσεων ελληνικών τραπεζών (σελ. 4-5)**
- 3. Βασικά κίνητρα συγχωνεύσεων (σελ.6-7)**
- 4. Κίνητρα συγχωνεύσεων στον τραπεζικό κλάδο (σελ.8)**
- 5. Τα αίτια του πολλαπλασιασμού των συγχωνεύσεων και εξαγορών τραπεζών – Η διεθνής εμπειρία (σελ. 9-10)**
- 6. Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές τραπεζών στην Ελλάδα (σελ.11)**
- 7. Το νομικό πλαίσιο των συγχωνεύσεων και εξαγορών στην Ελλάδα (σελ.12-13)**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α- Η συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων με το Ν.2515/1997- Ένα νέο θεσμικό καθεστώς

- 1.Εισαγωγικές παρατηρήσεις (σελ. 14-16)**
- 2.Πεδίο Εφαρμογής (σελ.17-19)**
- 3. Διαδικασία συγχώνευσης πιστωτικών ιδρυμάτων**
 - Α) Προετοιμασία της συγχώνευσης (σελ.20-24)**
 - Β) Η λογιστική της συγχώνευσης (σελ.25-29)**
 - Γ) Η απόφαση της ΓΣ για τη συγχώνευση (σελ.30-31)**
 - Δ) Ο έλεγχος της συγχώνευσης από τις εποπτικές αρχές (σελ.32-35)**
- 4.Τα αποτελέσματα της συγχώνευσης(σελ. 36-37)**
- 5.Η φορολογική μεταχείριση της συγχώνευσης (σελ.39-45)**
- 6. Συμπεράσματα (σελ.46-47)**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β –ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΔΙΑ ΕΞΑΓΟΡΑΣ ΚΑΤ’ΑΡΘΡΟ

79. Ν 2190/1920

1. Εισαγωγικά (σελ.48)
2. Εφαρμοστές διατάξεις και διαδικασία (σελ.49-52)
3. Έννομες συνέπειες (σελ.53)
4. Πλεονεκτήματα- Μειονεκτήματα (σελ.54-55)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ- Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

1. Εισαγωγικά (σελ.56)
2. Επιτροπή ανταγωνισμού και εξαγορές τραπεζών (σελ.57-58)
3. Σχολιασμός αποφάσεων επιτροπής ανταγωνισμού (σελ. 59-60)
4. Προσδιορισμός της σχετικής γεωγραφικής αγοράς (σελ.61-62)
5. Σχετική αγορά προϊόντων (σελ.63-64)
6. Προληπτικός έλεγχος συγκεντρώσεων – προστασία ελεύθερου ανταγωνισμού (σελ.65-67)
7. Συμπεράσματα- Παρατηρήσεις (σελ.68-70)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ (σελ. 71-74)

Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία (σελ.75)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές τραπεζών αποτελούν ένα θέμα εξαιρετικά επίκαιρο, τόσο σε διεθνές όσο και σε εγχώριο επίπεδο. Σήμερα, η αναδιάρθρωση και συγκέντρωση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο. Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές αυξάνονται με ταχύτατους ρυθμούς όχι μόνο στις ΗΠΑ, όπου παραδοσιακά εμφανίζονταν με μεγάλη συχνότητα, αλλά πλέον και στην Ευρώπη, καθώς η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και ο διαρκώς εντεινόμενος ανταγωνισμός, καθιστούν επιτακτική την ανάγκη συγκρότησης ισχυρών χρηματοοικονομικών ομίλων ενώ η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου αλλά και της επιχειρηματικής φιλοσοφίας συμβάλλουν θετικά προς την κατεύθυνση αυτή. Σύντομα δε, αναμένεται κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών και στις ασιατικές τράπεζες καθώς, υπό την απειλή της χρεοκοπίας, προβάλλει ως η πλέον ενδεδειγμένη, αλλά και εφικτή, λύση στα προβλήματα κεφαλαιακής ανεπάρκειας που αντιμετωπίζουν.

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μεγάλη κινητικότητα και στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Η πρόκληση της ΟΝΕ, η απελευθέρωση και διεύρυνση των αγορών αναγκάζουν τις ελληνικές τράπεζες να βρίσκονται σε συνεχή εγρήγορση και να αναζητούν τρόπους ώστε να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις της νέας εποχής. Οι ελληνικές τράπεζες επιδιώκουν μέσω των συγχωνεύσεων και εξαγορών να αποκτήσουν την απαραίτητη οικονομική επιφάνεια, το μέγεθος, τις εξειδικεύσεις, τη διαφοροποίηση και, γενικότερα, να αναβαθμιστούν ποσοτικά και ποιοτικά προκειμένου να αντιμετωπίσουν τους ξένους ανταγωνιστές τους επί ίσοις όροις. Ταυτόχρονα, η σταδιακή μείωση της κρατικής παρουσίας και παρέμβασης στον τραπεζικό τομέα σε συνδυασμό με τον εκσυγχρονισμό του νομικού πλαισίου δημιουργούν την πεποίθηση ότι οι συγχωνεύσεις και εξαγορές των ελληνικών τραπεζών αναμένεται να πολλαπλασιαστούν στα επόμενα χρόνια και να δώσουν το στίγμα της νέας οικονομικής πραγματικότητας καθώς είναι γνωστός ο θεσμικός ρόλος των τραπεζών τόσο στη λειτουργία της ελληνικής κεφαλαιαγοράς όσο και στην ανάπτυξη και βελτίωση της ελληνικής οικονομίας.

1.Κατηγορίες συγχωνεύσεων

Ο όρος «εταιρικές συγχωνεύσεις» αναφέρεται σε κάθε συνδυασμό επιχειρήσεων που δημιουργεί μία νέα οικονομική μονάδα από δύο ή περισσότερες προϋπάρχουσες μονάδες. Οι παραδοσιακοί τρόποι με τους οποίους συντελούνται οι συνδυασμοί επιχειρήσεων είναι:

A) *Συγχώνευση*: είναι η πλήρης απορρόφηση από μία επιχείρηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού μιας άλλης επιχείρησης. Η απορροφώμενη επιχείρηση παύει να υπάρχει ως νομική οντότητα και τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της αναλαμβάνονται από την αγοράζουσα επιχείρηση. Οι μέτοχοι της απορροφώμενης επιχείρησης λαμβάνουν αξιόγραφα(μετοχές) της απορροφώσας ή και μετρητά, τα οποία δεν δύναται αν υπερβαίνουν το 10% του συνολικού τιμήματος. Αυτή η μορφή επιχειρηματικού συνδυασμού απαιτεί τη συμφωνία και των δύο επιχειρήσεων ενώ η διοίκηση της υπό απορρόφησης εταιρείας διατηρεί το δικαίωμα να αρνηθεί μια πρόταση για συγχώνευση πριν η πρόταση υποβληθεί στους μετόχους προς συζήτηση.

B) *Ενοποίηση*: είναι ο συνδυασμός δύο ξεχωριστών επιχειρήσεων σε μια νέα επιχείρηση με ξεχωριστή νομική υπόσταση. Στην περίπτωση αυτή και οι δύο προϋπάρχουσες επιχειρήσεις λύονται και παύουν να υφίστανται και η έγκριση των μετόχων είναι αναγκαία προκειμένου να πραγματοποιηθεί η ενοποίηση.

Γ) *Απόκτηση στοιχείων ενεργητικού*: μία επιχείρηση αγοράζει στοιχεία ενεργητικού από μία άλλη επιχείρηση. Κατά τη συναλλαγή αυτή, η αγοράζουσα επιχείρηση αποκτά αποκλειστικά ενεργητικά στοιχεία, όχι υποχρεώσεις. Παράλληλα, η πωλήτρια επιχείρηση διατηρεί ακέραια τη νομική της υπόσταση και συνεχίζει την παραγωγική της λειτουργία.

Δ) *Απόκτηση μετοχών*.: η αγοράζουσα επιχείρηση επενδύει σε μετοχές της αγοραζόμενης επιχείρησης, συνήθως μέσω χρηματιστηρίου

Ε) *Εξαγορά δια δημόσιας προσφοράς*: Η αγοράζουσα εταιρεία απευθύνει δημοσίως πρόσκληση και εκδηλώνει την επιθυμία της να αγοράσει ένα μέρος (συνήθως το πλειοψηφικό πακέτο) από τις κοινές μετοχές της αγοραζόμενης επιχείρησης σε μια συγκεκριμένη τιμή και ημερομηνία. (Η προσφορά αυτή υπόκειται σε πλήθος περιοριστικών όρων που απορρέουν είτε από τις γενικές αρχές του Αστικού Κώδικα είτε από ειδικότερες διατάξεις.) Οι μέτοχοι που προσφέρουν τις μετοχές τους πληρώνονται σε

μετρητά ή κοινές, συνήθως, μετοχές της αγοράζουσας εταιρείας. Σε αντίθεση με τις συγχωνεύσεις και τις ενοποιήσεις, οι εξαγορές δια δημόσιας προσφοράς δεν απαιτούν γενική συνέλευση των μετόχων προς έγκριση αλλά ούτε και την συγκατάθεση των διοικητικών στελεχών. Εντούτοις, η συνεργασία της διοίκησης της εταιρείας, κατά κανόνα, συντελεί στην επιτυχή περάτωση της εξαγοράς .

Ανάλογα δε με την τοποθέτηση της διοίκησης έναντι της προτάσεως εξαγοράς, οι εξαγορές διακρίνονται σε φιλικές και εχθρικές. Στις πρώτες, η διοίκηση της αγοραζόμενης εταιρείας συνεργάζεται αρμονικά με τη διοίκηση της αγοράζουσας για την ολοκλήρωση της εξαγοράς. Στις δεύτερες, η διοίκηση δεν εγκρίνει (για διάφορους λόγους) την προταθείσα εξαγορά και καταφεύγει στη χρήση «αμυντικών μεθόδων» προκειμένου να την αποτρέψει.

Ανάλογα με το βαθμό συγγένειας ανάμεσα στις αγορές και τα προϊόντα της αγοράζουσας και της αγοραζόμενης επιχείρησης, οι συγχωνεύσεις διακρίνονται οριζόντιες, κάθετες και ανομοιογενείς.

Οριζόντια συγχώνευση είναι η συνένωση δύο ομοειδών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στις ίδιες αγορές

Κάθετη συγχώνευση είναι η συνένωση δύο επιχειρήσεων που είχαν μία πιθανή σχέση αγοραστή/πωλητή πριν τη συγχώνευση. Συνήθως μία επιχείρηση εξαγοράζει τον κύριο προμηθευτή ή διανομέα της.

Ανομοιογενείς συγχωνεύσεις είναι συνενώσεις επιχειρήσεων που είτε παράγουν διαφορετικά προϊόντα είτε τα πωλούν σε διαφορετικές αγορές. Η πρώτη κατηγορία είναι γνωστή σαν ανομοιογενείς συγχωνεύσεις επέκτασης προϊόντων, η δεύτερη ως επέκτασης αγορών. Τέλος, η συνένωση δύο επιχειρήσεων που δεν σχετίζονται σε κανένα σημείο, είναι γνωστή ως καθαρά ανομοιογενής συγχώνευση

2.Είδη συγχωνεύσεων των ελληνικών τραπεζών

Οι συγχωνεύσεις των ελληνικών τραπεζών γίνονται κατά κύριο λόγο με απορρόφηση της πιο αδύναμης, οικονομικά, τράπεζας από κάποια ισχυρότερη. Τα παραδείγματα ενοποιήσεως ή αποκτήσεως πακέτων μετοχών είναι ελάχιστα ως ανύπαρκτα ενώ και η εξαγορά δια δημόσιας προσφοράς δεν απαντάται στην ελληνική περιπτωσιολογία(εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση των Eurobank-Ergasias)

Επίσης, πρόκειται, στην συντριπτική πλειονότητά τους, για συνενώσεις επιχειρήσεων κατόπιν επιθυμίας και των δύο πλευρών (φιλικές συγχωνεύσεις) ενώ είναι ευνόητο ότι εντάσσονται στην κατηγορία των οριζοντίων συγχωνεύσεων αφού δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο και απευθύνονται στις ίδιες αγορές.

3. Βασικά κίνητρα συγχωνεύσεων

Αν και δεν υπάρχει κάποια μοναδική θεωρία που να εξηγεί γιατί γίνονται οι συγχωνεύσεις, η πλούσια βιβλιογραφία και εμπειρική μελέτη προσφέρει αρκετούς λόγους για την ανάληψη, εκ μέρους των επιχειρήσεων, τέτοιων δραστηριοτήτων.

A) Λειτουργικές συνεργίες: οι συνεργίες πηγάζουν από οικονομίες κλίμακος, μείωση κόστους, συνδυασμό συμπληρωματικών παραγωγικών πόρων και από διαφορετική διοικητική αποδοτικότητα

B) Χρηματοοικονομικές συνεργίες: ο κορμός των χρηματοοικονομικών συνεργιών είναι τα φορολογικά οφέλη που δεν δύνανται να υπάρξουν χωρίς την πραγματοποίηση της συγχωνεύσεως. Τα οφέλη αυτά προκύπτουν από την αξιοποίηση αχρησιμοποίητων, ως τότε, φορολογικών απαλλαγών, την αναπροσαρμογή των αποσβέσεων και τη μείωση των φορολογικών υποχρεώσεων λόγω της διασποράς, πλέον, του επιχειρηματικού κινδύνου. Ακόμα, στην κατηγορία αυτή εντάσσεται και η αυξημένη δανειοληπτική ικανότητα που διαθέτει η εταιρεία μετά τη συγχώνευση, της οποίας το μέγεθος και η αξιοπιστία αυξάνονται αναλόγως.

Γ) Αντικατάσταση μη αποτελεσματικής διοίκησης : είναι γνωστό ότι οι εταιρείες δεν διοικούνται από τους ιδιοκτήτες τους αλλά από έμπειρα διευθυντικά στελέχη τα οποία όμως συνήθως διαθέτουν ελάχιστες μετοχές των εταιρειών, με αποτέλεσμα πολλές φορές τα συμφέροντά τους να έρχονται σε ευθεία σύγκρουση με αυτά των μετόχων της εταιρείας.

Είναι πιθανό οι managers να χρησιμοποιούν τους πόρους της εταιρείας για να εξυψηφίσουν προσωπικά τους συμφέροντα και να μην επιδιώκουν τις πλέον αποδοτικές επενδύσεις, βλάπτοντας κατά συνέπεια τα συμφέροντα των μετόχων, οι οποίοι με τη σειρά τους επιδεικνύουν τη δυσαρέσκεια και ανησυχία τους αποσύροντας την εμπιστοσύνη τους από τη μετοχή της εταιρείας. Εύλογα λοιπόν μπορεί κανείς να υποθέσει ότι η αλλαγή διοίκησης που έπεται, συνήθως, μιας συγχώνευσης θα επιδράσει ευεργετικά στην εταιρεία, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη και κερδοφορία της.

Έχει παρατηρηθεί ότι οι αγοραζόμενες επιχειρήσεις υφίστανται ανατίμηση της αξίας τους κατά την ανακοίνωση της πρότασης εξαγοράς, έστω και αν

αυτή τελικά ματαιωθεί. Οι επενδυτές θεωρούν πως η πρόταση αυτή θα κινητοποιήσει την υπάρχουσα διοίκηση και θα την αναγκάσει να εφαρμόσει καλύτερο management ή ότι η αγοράζουσα επιχείρηση θα επιτύχει να αξιοποιήσει πλήρως τους πόρους της και τις παραγωγικές δυνατότητες της αγοραζόμενης, Υπάρχει τέλος και η ακραία εκδοχή που υποστηρίζει ότι αν η τρέχουσα διοίκηση είναι τόσο ανεπιτυχής, κάθε νέα διοίκηση θα έχει σίγουρα καλύτερα αποτελέσματα.

Δ) Εκδήλωση κόστους αντιπροσώπευσης : ο διαχωρισμός ανάμεσα σε ιδιοκτησία και διοίκηση στη σύγχρονη επιχείρηση δημιουργεί αντιθέσεις συμφερόντων μεταξύ των διευθυντικών στελεχών και των μετόχων και μεταξύ των μετόχων και των πιστωτών. Μερικές από τις αντιθέσεις εκδηλώνονται με τις δραστηριότητες συγχωνεύσεων των επιχειρήσεων και παίρνουν αρκετές μορφές, όπως : μεγέθυνση πωλήσεων, μεγέθυνση περιουσιακών στοιχείων, διασπορά (διαφοροποίηση) κινδύνου, διαφορετικοί ορίζοντες αποφάσεων και σπατάλη αδέσμευτων ταμειακών ροών.

Υπό αυτή την έννοια, οι συγχωνεύσεις αποτελούν και απόδειξη σύγκρουσης συμφερόντων ανάμεσα σε μετόχους και διευθυντικά στελέχη αλλά και λύση του προβλήματος. Η θεωρία προβλέπει πως τα στελέχη επιχειρήσεων με σημαντικά ποσά αδέσμευτων ταμειακών ροών (και ανεκμετάλλευτης δανειοληπτικής ικανότητας) είναι περισσότερο πιθανόν να πραγματοποιούν συγχωνεύσεις χαμηλής αξίας, ακόμα και αρνητικής. Προγράμματα διαφοροποίησης δραστηριοτήτων (π.χ ανομοιογενείς συγχωνεύσεις) συνήθως εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία και σχετίζονται με την εμφάνιση χαμηλών κερδών. Αυτού του είδους οι συγχωνεύσεις είναι περισσότερο πιθανές σε φθίνοντες κλάδους που δημιουργούν αδέσμευτες ταμειακές ροές αλλά στερούνται αναπτυξιακών ευκαιριών. Από την άλλη πλευρά, αυτή η θεωρία προβλέπει επωφελείς συγχωνεύσεις σε περιπτώσεις που επιχειρήσεις εξαγοράζουν άλλες που διαθέτουν σημαντικά ποσά αδέσμευτων ταμειακών ροών τα οποία κατασπαταλώνται λόγω αναποτελεσματικής διοίκησης και οργάνωσης.

Ε) Δύναμη αγοράς : έχει αποδειχθεί ότι οι συγχωνεύσεις, κατά κύριο λόγο οι οριζόντιες, μειώνουν τον ανταγωνισμό και αυξάνουν τις πιθανότητες επιτυχούς συνεργασίας ανάμεσα στις ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις. Σαν αποτέλεσμα, οι συγχωνεύσεις αυξάνουν τις τιμές των προϊόντων και δημιουργούν κέρδη τόσο για τις εταιρείες που συγχωνεύονται όσο και στον κλάδο γενικότερα. Είναι όμως ευνόητο ότι οι κρατικές αρχές δεν μπορούν να επιτρέψουν τη δημιουργία μονοπωλίων και την εκμετάλλευση από κάποιες εταιρείες της δεσπόζουσας θέσης που κατέχουν στην αγορά, γι' αυτό και λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να προστατέψουν τον υγιή ανταγωνισμό και τον καταναλωτή.

4.Κίνητρα συγχωνεύσεων στον τραπεζικό κλάδο

Τα κίνητρα των διοικήσεων των τραπεζών όταν αποφασίζουν να συνενώσουν τις δυνάμεις τους (με εχθρικό ή φιλικό τρόπο) δεν διαφοροποιούνται σημαντικά από αυτά των υπολοίπων επιχειρήσεων. Χωρίζονται σε δύο βασικές υποκατηγορίες:

A) Κίνητρα μεγιστοποίησης της αξίας (των μετόχων): ενδεικτικά αναφέρεται η αύξηση της κερδών και βελτίωση της αποτελεσματικότητας μέσω συνεργιών, η ελαχιστοποίηση των εξόδων και του λειτουργικού κόστους, η μεγαλύτερη αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων, η επίτευξη οικονομιών κλίμακος ,η αύξηση της παραγωγικότητας και του μεριδίου αγοράς.

B) Κίνητρα μη μεγιστοποίησης: ενδεικτικά σημειώνονται οι προσωπικές επιδιώξεις των διευθυντικών στελεχών που συχνά επιδιώκουν τις συγχωνεύσεις προκειμένου να διοικούν μεγαλύτερες τράπεζες (agency cost), τα κίνητρα που συχνά παρέχουν κάποιες κυβερνήσεις προσφέροντας φοροαπαλλαγές ή απελευθερώνοντας το νομοθετικό πλαίσιο (αποκανονικοποίηση), οι διεθνείς τάσεις και τα νέα δεδομένα της παγκόσμιας αγοράς, οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, η συνεχής αύξηση του ανταγωνισμού.

5.Τα αίτια του πολλαπλασιασμού των συγχωνεύσεων και εξαγορών τραπεζών – Η διεθνής εμπειρία

Αν και τα αποτελέσματα της μέχρι τώρα έρευνας στις ΗΠΑ δεν έδειξαν σημαντικά κέρδη και αξιοσημείωτες μεταβολές στις αποδόσεις των αμερικανικών τραπεζών κατόπιν συγχωνεύσεων ή εξαγορών, οι συγχωνεύσεις εξακολουθούν να αποτελούν καθημερινό φαινόμενο στην αμερικανική οικονομία καθώς όχι μόνο συνάπτονται συνεχώς νέες συμφωνίες για συνένωση δυνάμεων μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αλλά η αξία και η επιχειρηματική σπουδαιότητα των συμφωνιών αυτών διαρκώς αυξάνεται.

Στην Ευρωπαϊκή αγορά, το κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών στον τραπεζικό τομέα, έκανε την εμφάνισή του κατά την τελευταία πενταετία. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ μέχρι το 1985, ο αριθμός των συγχωνεύσεων δεν ξεπερνούσε τις 15 ανά χρόνο, το 1999 άγγιξε τις 500 εμφανίζοντας εντυπωσιακές αυξητικές τάσεις. Σε κάθε περίπτωση, αναμένεται η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος στις χώρες της Ευρωζώνης να συμβάλλει ακόμα περισσότερο προς την κατεύθυνση αυτή ενώ δεν θα αργήσουν να εμφανιστούν και οι πρώτες διασυνοριακές τραπεζικές συγχωνεύσεις στο πλαίσιο της ενιαίας χρηματοοικονομικής αγοράς. (μέχρι σήμερα, η συντριπτική πλειονότητα των τραπεζικών συγχωνεύσεων εντοπίζονταν σε εγχώριο επίπεδο). Αν θελήσουμε να επισημάνουμε συνοπτικά τις κυριότερες αιτίες που προκαλούν την νέα αυτήν τάση, μπορούμε να αναφερθούμε :

Α) Στην τεχνολογική πρόοδο που συμβάλλει ουσιαστικά στην επίτευξη οικονομιών κλίμακος, με άμεσο αποτέλεσμα τη δυνατότητα αύξησής της αποτελεσματικότητας και της μετοχικής αξίας των ενοποιημένων τραπεζών καθώς, θεωρούν ότι, μέσω της μεγεθύνσεως πολλαπλασιάζεται η διαχειριστική τους ικανότητα.

Β) Στην γενικότερα θετικό κλίμα που επικρατεί στις οικονομίες των χωρών της Ευρωζώνης και δημιουργεί ευκαιρίες για ανάπτυξη. Τα χαμηλά επιτόκια, η δημοσιονομική σταθερότητα και η χρηματιστηριακή ευφορία αποτελούν πρόσφορο έδαφος για δυναμικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες.

Γ) Στις συσσωρευμένες ποσότητες διαθέσιμων οι οποίες αναζητούν τις κατάλληλες επενδυτικές ευκαιρίες για να τοποθετηθούν.

Δ) Στη διεθνοποίηση και αλληλεπίδραση των αγορών, την κατάργηση των συνόρων και την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου. Εντούτοις, εξακολουθεί να υπάρχει πλήθος διατάξεων (κανονιστικών, φορολογικών κ.τ.λ) που διαφοροποιούν σημαντικά το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των τραπεζών σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως επιδρώντας ανασταλτικά στις προσπάθειες διασυννοριακών συγχωνεύσεων . Αναμφίβολα όμως, δεν απέχουμε πολύ από την ημέρα που το Κοινοτικό Δίκαιο, το οποίο ακόμα εμφανίζει σημαντικές ελλείψεις, θα επικρατήσει των εγχώριων διατάξεων και οι διασυννοριακές συγχωνεύσεις, όχι μόνο των τραπεζών αλλά των υπολοίπων επιχειρήσεων, θα πάψουν να αποτελούν τις λιγότες εξαιρέσεις.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

6. Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές τραπεζών στην Ελλάδα

Η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση στην διεθνή πραγματικότητα αν και είναι γεγονός ότι η ελληνική τραπεζική αγορά, λόγω του περιορισμένου αριθμού των εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε αυτήν, δεν αφήνει πολλά περιθώρια για να υπάρξει σωρεία συγχωνεύσεων και ανακατατάξεων (σε σύγκριση, τουλάχιστον, με τις ξένες ανεπτυγμένες αγορές). Παράλληλα, το νομικό πλαίσιο των τραπεζικών συγχωνεύσεων, παρά τα βήματα προόδου που έχουν συντελεστεί, εξακολουθεί να θέτει κάποιες περιοριστικές δεσμεύσεις, οι διασυννοριακές συγχωνεύσεις είναι όρος άγνωστος (αν και οι στρατηγικές συμμαχίες με διεθνή ιδρύματα πληθαίνουν συνεχώς)

Οι τολμηρές συγχωνεύσεις και εξαγορές αποτελούν μονόδρομο για τις ελληνικές τράπεζες αν θέλουν να επιβιώσουν στη νέα διεθνή αγορά και να παραμείνουν ανταγωνιστικές και φαίνεται ότι οι διοικήσεις των ελληνικών τραπεζών έχουν λάβει το μήνυμα ενώ η αναμενόμενη αποκρατικοποίηση μεγάλων τραπεζικών ιδρυμάτων προβλέπεται να επιδράσει καταλυτικά, επιταχύνοντας τις εξελίξεις. Ο ελληνικός τραπεζικός κλάδος εισέρχεται σε μία νέα εποχή και καλείται να αντιμετωπίσει με επιτυχία μία σειρά προκλήσεων, οι οποίες και αναλύονται στη συνέχεια.

7.Το νομικό πλαίσιο των συγχωνεύσεων και εξαγορών τραπεζών στην Ελλάδα

Ο βασικός νόμος που ρυθμίζει τη διαδικασία των συγχωνεύσεων και εξαγορών των ελληνικών επιχειρήσεων είναι ο Κ.Ν.2190 / 1920 «περί ανωνύμων εταιρειών», (αρ.68-80). Ο νόμος αυτός ρυθμίζει πλήρως την απαιτούμενη διαδικασία και όλα τα στάδια που προηγούνται της νομικής συγχωνεύσεως δύο εταιρειών και ορίζει τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουν οι εμπλεκόμενες διοικήσεις. Το νόμο αυτό έρχονται να συμπληρώσουν, παρέχοντας στις επιχειρήσεις κίνητρα για την ανάληψη τέτοιων πρωτοβουλιών, οι φορολογικοί – αναπτυξιακοί νόμοι, Ν.2166 / 1993 « Κίνητρα Ανάπτυξης Επιχειρήσεων, Διαρρυθμίσεις στην Έμμεση και Άμεση Φορολογία και άλλες διατάξεις»(αρ.1-5), Ν.Δ 1297 / 1972 «Περί παροχής φορολογικών κινήτρων δια την συγχώνευσιν ή μετατροπήν επιχειρήσεων προς δημιουργίαν μεγάλων οικονομικών μονάδων» και 2515 / 1997 «Άσκηση επαγγέλματος Λογιστή Φοροτεχνικού, λειτουργία Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών (Σ.Ο.Ε) και άλλες διατάξεις» (αρ.16).

Ο τελευταίος αυτός νόμος και συγκεκριμένα το αρ,.16 (όπως ισχύει σήμερα μετά το Ν.2744 / 1999) εφαρμόζεται στην περίπτωση της συγχωνεύσεως τραπεζών και ορίζει τις ιδιαιτερότητες των περιπτώσεων αυτών. Παράλληλα, εφαρμόζονται διατάξεις του Ν.2076 / 1992 «ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις», ο οποίος και ρυθμίζει, γενικότερα, την ίδρυση και λειτουργία των ελληνικών τραπεζών ενώ μνημονεύονται άρθρα του Αστικού Κώδικα (1194, 1197) που εφαρμόζονται για τη μεταγραφή των εμπραγμάτων δικαιωμάτων των συγχωνευόμενων τραπεζών. Επίσης, γίνονται αναφορές σε συγκεκριμένα φορολογικά νομοθετήματα (Ν.1676 / 1986, Ν.1642 / 1986) για την επίλυση επιμέρους ζητημάτων (π.χ καταβολή φόρου προστιθέμενης αξίας ή φόρου συγκεντρώσεως κεφαλαίου).

Η έρευνά μας εξετάζει σε βάθος τα παραπάνω νομοθετήματα (και κάθε άλλο συναφές) περιγράφει με ακρίβεια την απαιτούμενη νομική διαδικασία. Αναζητά τη λογική τεκμηρίωση των παραπάνω νόμων, τις ασφαλιστικές δικλείδες που ορίζονται προκειμένου να προφυλαχθεί η εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος, τα κίνητρα που παρέχονται στις ελληνικές τράπεζες για να ενώσουν τις δυνάμεις τους. Παράλληλα καταγράφονται τυχόν προβλήματα ή ερωτηματικά που δημιουργούνται κατά την εφαρμογή τους, αναζητούνται τα κενά που υπάρχουν και τα σημεία στα οποία το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο χρειάζεται

βελτιώσεις και συμπληρωματικές προβλέψεις. Τέλος, γίνεται αναφορά και στον ισχύοντα νόμο περί ανταγωνισμού (Ν.703 / 1977 όπως αυτός έχει αναθεωρηθεί) και το πώς εμπλέκεται η Επιτροπή Ανταγωνισμού στη διαδικασία συγχωνεύσεως των τραπεζών και εξασφαλίζεται η αποφυγή δημιουργίας μονοπωλίων καθώς και οι αναγκαίες συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

Η ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΟ Ν.

2515/97

ΕΝΑ ΝΕΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

Ι. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η ψήφιση του ν. 2515/97 σηματοδοτεί μία σημαντική εξέλιξη στο δίκαιο που διέπει τα πιστωτικά ιδρύματα. Σε ένα οικονομικό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από έντονο ανταγωνισμό σε διεθνές επίπεδο και που εξελίσσεται προς την οικοδόμηση μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, λαμβάνοντας νέες διαστάσεις μετά την καθιέρωση του Ευρώ, η διευκόλυνση των συγχωνεύσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, που απολήγουν στη συγκρότηση μεγάλων οικονομικών μονάδων, δημιουργεί ιδιαίτερες συνθήκες για την οργάνωση της ενάσκησης της χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας. Ο προηγούμενος νόμος που ρύθμιζε το ζήτημα των συγχωνεύσεων πιστωτικών ιδρυμάτων, ο ν. 2292/53, ψηφίστηκε σε εποχή που χαρακτηριζόταν από μια τάση έντονου κρατικού παρεμβατισμού στο χρηματοπιστωτικό τομέα και από την ύπαρξη αγοράς στενής τοπικής εμβέλειας, περιορισμένης κυρίως σε εθνικά όρια. Αντίθετα, το άρθρο 16 ν. 2515/97 συντάχθηκε σε εποχή διαμόρφωσης όρων ελεύθερου ανταγωνισμού και διεύρυνσης της αγοράς, σε ευρωπαϊκό τουλάχιστον επίπεδο, σύμφωνα με τις αρχές του οικονομικού φιλελευθερισμού.

Τα δύο αυτά νομοθετικά κείμενα εκφράζουν συνεπώς δύο διαφορετικές φιλοσοφίες, που ανταποκρίνονται στους κατ'ιδίαν σκοπούς τους οποίους τείνουν να επιτύχουν. Το πρώτο κείμενο θεσπίστηκε για την εξυπηρέτηση καταστάσεων ελέγχου, ιδίων μιας εποχής, που δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι υφίστανται ή ότι είναι δυνατό να υφίστανται σήμερα. Το δεύτερο αποσκοπεί στην απόλωση του κρατικού παρεμβατισμού στη διαδικασία συγχώνευσης πιστωτικών ιδρυμάτων και στην ελαστικοποίηση αυτής της διαδικασίας, κατά τρόπο ώστε να επιταχυνθεί το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ολοκλήρωση της. Και τα δύο κείμενα έχουν όμως, ως κοινό σημείο εκκίνησης, την αποδοχή της ανάγκης δημιουργίας ισχυρών πιστωτικών ιδρυμάτων, ο μιν ν. 2292/53 στον Ελλαδικό χώρο -γεγονός που δικαιολογούσε την κρατική παρέμβαση- το δε άρθρο 16 ν. 2515/97 στον ευρωπαϊκό ιδίως χώρο -γεγονός που απαιτεί τον

ευρωπαϊκό προσανατολισμό των διατάξεων του και την τήρηση των επιταγών της κοινοτικής νομοθεσίας.

Η επιταγή αυτή υπαγορεύει και τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό των ελληνικών νομοθετικών διατάξεων και κυρίως την ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των κοινοτικών νομοθετικών ρυθμίσεων για τις συγχωνεύσεις των επιχειρήσεων, δηλ. των διατάξεων της οδηγίας του Συμβουλίου υπ' αριθμ. 78/855/ΕΟΚ της 9^{ης} Οκτωβρίου 1978 για τη συγχώνευση ανωνύμων εταιρειών με ίδια ιθαγένεια, γνωστή ως Τρίτη κοινοτική οδηγία για το συντονισμό των εταιρικών δικαίων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις διατάξεις της οποίας εναρμονίστηκε η ελληνική νομοθεσία με το π.δ 498 / 1987 και συγκεκριμένα με τα άρθρα 68-80 του Ν.2190 / 1920. Οι παραπάνω διατάξεις εφαρμόζονται και στις συγχωνεύσεις τραπεζικών ανωνύμων εταιρειών στο μέτρο που δεν αντιτίθενται προς το περιεχόμενο του αρ.16 του Ν.2515 / 1997.

Ειδικότερα, ο ν. 2292/53 καθιέρωνε κυβερνητική παρέμβαση στη διαδικασία συγχώνευσης, με την ανάμειξη του Υπουργού Εμπορίου στη σύγκληση της γενικής συνέλευσης που θα αποφάσιζε τη συγχώνευση και στον καθορισμό των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης. Η δε υποβολή αίτησης του 1/20 του κεφαλαίου της τράπεζας για σύγκληση της γενικής συνέλευσης από τον Υπουργό, με θέμα τη συγχώνευση της με άλλη τράπεζα, είχε ως συνέπεια την αυτοδίκαια λήξη της θητείας των διοικητικών συμβουλίων και των δύο τραπεζών και το διορισμό νέων, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εμπορίου.

Επιπρόσθετα, το πρώτο διοικητικό συμβούλιο της νέας εταιρίας που θα συνίστατο με τη συγχώνευση, οριζόταν με βασιλικό διάταγμα, ύστερα από σχετική πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου (ο ν. 2292/53 προέβλεπε ότι η συγχώνευση ήταν άκυρη, όταν δεν είχε τηρηθεί η διαδικασία σύγκλησης της γενικής συνέλευσης με παρέμβαση του Υπουργού Εμπορίου, η δε ακυρότητα μπορούσε να κηρυχθεί και με απόφαση αυτού του Υπουργού). Εξάλλου, ο ν. 2292/53 καθιέρωνε, για τη λήψη απόφασης από τη γενική συνέλευση σχετικά με τη συγχώνευση, μικρότερη από την αυξημένη απαρτία που προβλέπει ο ν. 2190/20, γεγονός που προκαλούσε ασυμφωνία της ελληνικής νομοθεσίας με την τρίτη κοινοτική οδηγία για τις συγχωνεύσεις ανωνύμων εταιριών σε αυτό το σημείο.

Με βάση αυτό το καθεστώς κρατικού παρεμβατισμού, η συγχώνευση μεταξύ Εθνικής Τράπεζας και Τράπεζας Αθηνών, του 1953, διενεργήθηκε χωρίς να ερωτηθούν οι μέτοχοι, χωρίς να συγκληθούν τα διοικητικά συμβούλια και οι γενικές συνελεύσεις των δύο τραπεζών. Ο ν. 2292/53 παρείχε τη δυνατότητα συγχώνευσης τραπεζών «...και άνευ αποφάσεως των Γενικών Συνελεύσεων των μετόχων αυτών, δια Διατάγματος εκδιδομένου προτάσει του Υπουργικού

Συμβουλίου». Πράγματι, με το β.δ. της 26.2.1953 ορίσθηκαν το εταιρικό κεφάλαιο, ο αριθμός των μετόχων, η ονομαστική αξία και ο τρόπος διανομής των μετοχών, καθώς και η διοίκηση της νέας τράπεζας. Όλα αυτά αποφασίστηκαν κατά αυτό τον τρόπο, διότι ήταν προφανές ότι οι συνελεύσεις και των δύο τραπεζών δε θα ενέκριναν τη συγχώνευση.

Με την έναρξη ισχύος του άρθρου 16 ν. 2515/97, τα άρθρα 1 έως και 15 ν. 2292/53 «περί συγχωνεύσεως ανωνύμων τραπεζιτικών εταιριών» καταργούνται, με εξαίρεση το άρθρο 2, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 26 παρ. 7 ν. 2076/92 και το άρθρο 3 (άρθρο 16 παρ. 18 ν. 2515/97). Από αυτές τις διατάξεις, η πρώτη αφορά το ειδικό ζήτημα της εκπροσώπησης νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και άλλων οργανισμών στη γενική συνέλευση της Τράπεζας της Ελλάδος. Η δεύτερη ορίζει ότι οι διατάξεις του άρθρου 83 α.ν. 2545/40 δεν εφαρμόζονται σε περίπτωση σύστασης νέου πιστωτικού ιδρύματος με συγχώνευση και αφορά στην εξαίρεση από την απαγόρευση χρήσης από τις ανώνυμες τραπεζικές εταιρίες των τίτλων «Ακαδημία», «Ακαδημαϊκόν» ή «Εθνικόν», ως προσωνυμίας.

Λόγοι που ανάγονται στην ειδικότερη επιχειρηματική πολιτική διαφόρων πιστωτικών ιδρυμάτων, είχαν οδηγήσει, ήδη πριν από την ισχύ του νέου νόμου, στην έναρξη της διαδικασίας συγχώνευσης τους. Με δεδομένη την ισχύ ενός παλαιότερου νομοθετήματος που προέβλεπε συγκεκριμένες διαδικαστικές ενέργειες και αποβλέποντας στη διευκόλυνση της συγχώνευσης με την εξοικονόμηση χρόνου, ορίσθηκε ρητά στο άρθρο 16 ν. 2515/97 ότι διαδικασία συγχώνευσης που διέπεται από τις διατάξεις του, εφόσον έχει αρχίσει σύμφωνα με τους κανόνες που περιέχουν οι διατάξεις αυτές είναι νόμιμη. (αρ.16 παρ.19 Ν.2515 / 1997) Η επέκταση του πεδίου εφαρμογής της νέας ρύθμισης και στις περιπτώσεις διάσπασης πιστωτικών ιδρυμάτων ή εισφοράς κλάδου, μέρους, τμήματος ή υποκαταστήματος τέτοιου ιδρύματος, οδήγησε στην υιοθέτηση της ίδιας λύσης και για αυτές τις περιπτώσεις).

2. Το πεδίο εφαρμογής τον άρθρου 16 ν. 2515/97

Το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 16 ν. 2515/97 εξειδικεύεται αφενός μεν από τις πράξεις τις οποίες καταλαμβάνει (Α), αφετέρου δε από τα πιστωτικά ιδρύματα που αφορά (Β).

Α. Ως προς τις πράξεις που καταλαμβάνει

Η συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων πραγματοποιείται είτε με απορρόφηση είτε με σύσταση νέας εταιρίας, κατά τους ορισμούς του άρθρου 68 ν. 2190/20 (άρθρο 16 παρ. 1 ν. 2515/97). Η εξαγορά αποτελεί πράξη που εξομοιώνεται με τη συγχώνευση (άρθρο 16 παρ. 1 ν. 2515/97). Η λύση είναι σύμφωνη με τη διατύπωση του άρθρου 79 ν. 2190/20. Θα πρέπει δε να υπογραμμισθεί η διαφοροποίηση της νέας ρύθμισης από τον παλαιό ν. 2292/53, που θεωρούσε την εξαγορά ως τρόπο συγχώνευσης (βλ. άρθρο 1 παρ. 1 ν. 2292/53).

Η από τη συγχώνευση ή τη διάσπαση προκύπτουσα νέα τράπεζα υπάγεται *de jure* στο νομοθετικό διάταγμα της 17-7/13-8-1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών» (αρ.26 παρ.9 του ν. 2076 / 1992) αφού δοθεί η άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος για τη λειτουργία τους.

Οι διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 4-12 ν. 2515/97 (με την επιφύλαξη της παρ. 3) εφαρμόζονται και σε περίπτωση διάσπασης πιστωτικών ιδρυμάτων κατά τα άρθρα 81-89 ν. 2190/20 και εισφοράς από λειτουργούν πιστωτικό ίδρυμα, κλάδου, μέρους ή τμήματος ή υποκαταστήματος του σε άλλο λειτουργούν πιστωτικό ίδρυμα (άρθρο 16 παρ. 16 ν. 2515/97). Η νέα ρύθμιση καλύπτει συνεπώς και την απόσχιση. Ο όρος «λειτουργούν» θα πρέπει να εκληφθεί με την ευρύτερη δυνατή έννοια, ώστε να περιλάβει και πιστωτικά ιδρύματα που έχουν τεθεί υπό καθεστώς εκκαθάρισης, το οποίο δε συνεπάγεται το πέρας της δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος, αλλά τη συνέχιση της με άλλους στόχους (βλ. άρθρο 72 ΑΚ). Σε τέτοιες περιπτώσεις, η εφαρμογή ιδίως ενός ευνοϊκού φορολογικού καθεστώτος θα συμβάλει στην προσπάθεια επιτυχούς αναδιάρθρωσης της δομής του ιδρύματος, ή τη συνέχιση τμήματος της επιχείρησής του, υπό άλλο χρηματοπιστωτικό φορέα.

Διαπιστώνεται συνεπώς ότι η απλούστευση της διαδικασίας επεκτείνεται και σε περιπτώσεις, κατά τις οποίες κάθε άλλο παρά προκαλείται η δημιουργία ενός πιστωτικού ιδρύματος, με τη συνένωση περισσότερων σε ενιαίο φορέα. Αυτές οι περιπτώσεις όμως κρίθηκαν *ση* θα έπρεπε να τύχουν εξίσου ευνοϊκής νομοθετικής αντιμετώπισης, κατά τρόπο ώστε το άρθρο 16 ν. 2515/97 να

παράσχει δυνατότητα αναδιάρθρωσης της δομής πιστωτικών ιδρυμάτων, με την προοπτική της αποτελεσματικότερης λειτουργίας τους.

Κατ' αυτό τον τρόπο, φανερώνεται μία ακόμη πτυχή, ως προς τους στόχους που τείνει να εξυπηρετήσει το άρθρο 16 ν. 2515 /97. Η δε απόσχιση πιστωτικών ιδρυμάτων εξομοιώνεται, διαδικαστικά, με τη διάσπαση, θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 16 σε περιπτώσεις που διέπονται από διαφορετική φιλοσοφία και που, επομένως, υπόκεινται σε διαφορετικούς κανόνες, ενδέχεται να δημιουργήσει ερμηνευτικά προβλήματα, στην πράξη. Εξάλλου, στην περίπτωση διάσπασης πιστωτικών ιδρυμάτων, ήδη υφίστατο η ρύθμιση του ν. 2190/20, χωρίς να υπάρχει το ενδεχόμενο εφαρμογής και άλλων διατάξεων, όπως αυτές του ν. 2292/ 53, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τροχοπέδη στη διενέργεια της πράξης.

B. Ως προς τα πιστωτικά ιδρύματα που αφορά

Ως πιστωτικά ιδρύματα, για την εφαρμογή του άρθρου 16 ν. 2515/97, νοούνται αυτά που καλύπτει η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 ν. 2076/92. Επομένως, ως πιστωτικά ιδρύματα που καλύπτονται από τη νέα διαδικασία συγχώνευσης, θεωρούνται οι επιχειρήσεις οι οποίες έχουν ως δραστηριότητα την αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και τη χορήγηση πιστώσεων για λογαριασμό τους. Οι ειδικές διατάξεις του ν. 2515/97 για τη συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων δεν εφαρμόζονται όμως στη συγχώνευση των ιδρυμάτων που αναφέρονται στο άρθρο 3 παρ. 2 και 3 ν. 2076/92 (άρθρο 16 παρ. 3 ν. 2515/97). Εξαιρούνται συνεπώς από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 16 ν. 2515/97 η Τράπεζα της Ελλάδος, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, η Ε.Τ.Β.Α. και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Αυτά τα ιδρύματα μπορούν να συγχωνευθούν με βάση τις διατάξεις του κοινού δικαίου της συγχώνευσης. Ομοίως εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 16 τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν και λειτουργούν σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχουν εξαιρεθεί από τις οδηγίες για την ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος.

Η ρητή μνεία αυτής της τελευταίας εξαίρεσης, με τη συγκεκριμένη γενική της διατύπωση, προκαλεί ερμηνευτικό πρόβλημα, διότι, από αυτή, θα μπορούσε να συνάγει κανείς ότι το άρθρο 16 ν. 2515/97 εφαρμόζεται και σε διασυννοριακές συγχωνεύσεις πιστωτικών ιδρυμάτων. Μία τέτοια λύση δεν είναι όμως δυνατό να γίνει αποδεκτή χωρίς επιφυλάξεις, στο μέτρο που, ως προς το αλλοδαπό πιστωτικό ίδρυμα που θα μετείχε στη διαδικασία

συγχώνευσης με αντίστοιχο ελληνικό, θα εφαρμόζονταν και οι διατάξεις της νομοθεσίας που το διέπει, οι οποίες ενδέχεται να μη συμβιβάζονται με αυτές του άρθρου 16. Η εξαίρεση όμως, αποκτά πρακτική χρησιμότητα, για την περίπτωση εισφοράς υποκαταστήματος αλλοδαπής τράπεζας, το οποίο λειτουργεί στην Ελλάδα, σε ελληνικό πιστωτικό ίδρυμα, διότι το άρθρο 16 εφαρμόζεται και σε τέτοιες πράξεις.

Το άρθρο 16 δεν εφαρμόζεται εξάλλου στα ιδρύματα που συνιστώνται και λειτουργούν με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 ν. 2076/92 (άρθρο 16 παρ. 3 ν. 2515/97). Η εξαίρεση δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι συνεταιρισμοί δεν έχουν τη μορφή της ανώνυμης εταιρίας και, επομένως, η διαδικασία συγχώνευσης ανωνύμων εταιριών δεν είναι δυνατό να εφαρμοσθεί σε αυτούς. Η συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν με ασπή τη μορφή, προϋποθέτει τη θέσπιση του κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου (αιτιολ. έκθ. άρθρου 16, σελ. 2-3). Η έκφραση «συνιστώνται και λειτουργούν» έχει την έννοια ότι όταν ένα ίδρυμα έχει μετατραπεί σε αμιγή πιστωτικό συνεταιρισμό ή, γενικότερα, όταν λειτουργεί ως τέτοιος, έχοντας συσταθεί με άλλη μορφή, δεν υπάγεται στις διατάξεις του άρθρου 16 ν. 2515/97.

Αντίθετα, όταν ένα πιστωτικό ίδρυμα, που λειτουργεί ως τέτοιο, είχε συσταθεί ως αμιγής πιστωτικός συνεταιρισμός, υπάγεται στο νέο καθεστώς συγχώνευσης, διότι έχει παύσει να είναι πιστωτικός συνεταιρισμός. Επομένως, για την εξαίρεση από το άρθρο 16, καθοριστικό «είναι το γεγονός ότι το ίδρυμα λειτουργεί ως αμιγής πιστωτικός συνεταιρισμός και όχι ότι έχει συσταθεί ως τέτοιος. Εάν απλώς έχει συσταθεί αλλά δε λειτουργεί, επειδή π.χ. έχει πέσει σε αδράνεια, εξακολουθεί να εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 16, διότι, για να συγχωνευθεί, θα λειτουργήσει προς αυτό το σκοπό, λαμβάνοντας τις σχετικές αποφάσεις. Επομένως, θα θεωρείται ότι λειτουργεί, έστω και για τις ανάγκες της συγχώνευσης.

3. Η διαδικασία συγχώνευσης πιστωτικών ιδρυμάτων

Η συγχώνευση επιτελείται με βάση τις διατάξεις των άρθρων 68-77 ν. 2190/20, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 16 ν. 2515/97, που, ως ειδικές, κατισχύουν ως προς συγκεκριμένα ζητήματα (άρθρο 16 παρ. 2 ν. 2515/97. Η προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων των πιστωτικών ιδρυμάτων που μετέχουν στη συγχώνευση, καθορίζεται από το π.δ. 572/88). Αυτές οι διατάξεις ρυθμίζουν το στάδιο προετοιμασίας της συγχώνευσης (Α), τη λογιστική της συγχώνευσης (Β), την απόφαση της γενικής συνέλευσης για τη συγχώνευση (Γ) και τον έλεγχο της συγχώνευσης από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές (Δ).

Α.Η προετοιμασία της συγχώνευσης

Η συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων προϋποθέτει καταρχήν απόφαση των διοικητικών συμβουλίων των εταιριών που μετέχουν στην πράξη. Η σχετική συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου έχει ως θέματα της ημερήσιας διάταξης τη λήψη απόφασης για τη συγχώνευση και για τον τρόπο διενέργειας της, δηλαδή με απορρόφηση ή με σύσταση νέας εταιρίας. Ειδικότερα, το διοικητικό συμβούλιο, με την απόφαση του, εκτιμά τη σκοπιμότητα διενέργειας της συγχώνευσης και εξειδικεύει τους λόγους για τους οποίους αυτή κρίνεται συμφέρουσα για την εταιρία

Το διοικητικό συμβούλιο διαμορφώνει εξάλλου την προτεινόμενη σχέση ανταλλαγής των μετοχών των εταιριών που μετέχουν στη συγχώνευση. Επιπρόσθετα, αιτιολογεί και επεξηγεί αυτή τη σχέση. Σκόπιμο είναι το συμβούλιο να εγκρίνει, με ειδική απόφαση του, τις ενέργειες στις οποίες είχαν προβεί διάφορα πρόσωπα, για λογαριασμό της εταιρίας, κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων για τη διενέργεια της συγχώνευσης και να παρέχει εξουσιοδότηση σε συγκεκριμένα πρόσωπα, για κάθε άλλη διαδικαστική πράξη, προς ολοκλήρωση της συγχώνευσης.

Το διοικητικό συμβούλιο αποφασίζει επιπρόσθετα και τη διαδικασία εκτίμησης των περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας, με βάση τις επιλεκτικές λύσεις που παρέχει το άρθρο 16 ν. 2515/97.

Το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης καταρτίζεται και δημοσιεύεται, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στα άρθρα 69 παρ. 1-3 και 70 παρ. 1 ν. 2190/20, από το διοικητικό συμβούλιο των εταιριών που μετέχουν στην πράξη και αποτελεί

αντικείμενο λογιστικού ελέγχου. Το σχέδιο συμβάσεως συγχωνεύσεως πρέπει να περιέχει τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία:

- Την ειδικότερη μορφή, την επωνυμία και την έδρα των εταιρειών που συγχωνεύονται, καθώς και τον αριθμό μητρώου τους
- Την σχέση ανταλλαγής των μετοχών και ενδεχομένως το ύψος του χρηματικού ποσού μετρητών που προβλέπει το αρ.68
- Τις διατυπώσεις παράδοσης των νέων μετοχών που εκδίδει η απορροφούσα εταιρεία
- Την ημερομηνία από την οποία οι μετοχές που παραδίδονται στους μτόχους της ή των απορροφούμενων εταιρειών, παρέχουν δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη της απορροφούσας εταιρείας, καθώς και κάθε ειδικό όρο σχετικά με το δικαίωμα αυτό
- Την ημερομηνία από την οποία οι πράξεις της ή των απορροφούμενων εταιρειών θεωρούνται , από λογιστική άποψη, ότι γίνονται για λογαριασμό της απορροφούσας εταιρείας και την τύχη των οικονομικών αποτελεσμάτων της ή των απορροφούμενων εταιρειών που θα προκύψουν από την ημερομηνία αυτή μέχρι την ημερομηνία ολοκλήρωσης της συγχώνευσης. Τα δικαιώματα που εξασφαλίζει η απορροφούσα εταιρεία στους μετόχους που έχουν ειδικά δικαιώματα στην ή στις απορροφούμενες εταιρείες, καθώς και στους κατόχους άλλων τίτλων, πλην μετοχών, ή τα μέτρα που προτείνονται για αυτούς
- Όλα τα ιδιαίτερα πλεονεκτήματα που, ενδεχομένως, παρέχονται στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και στους τακτικούς ελεγκτές των συγχωνευόμενων εταιρειών.

Το συμβούλιο εγκρίνει, με ειδική απόφαση του, αυτό το σχέδιο και καθορίζει το πρόσωπο που θα υπογράψει αυτό για λογαριασμό της εταιρίας. Δεν απαιτείται περιγραφή των περιουσιακών στοιχείων των πιστωτικών ιδρυμάτων που μετέχουν στη συγχώνευση, στη σύμβαση συγχώνευσης ή στο καταστατικό (άρθρο 16 παρ. 7 ν. 2515/97. Ανάλογη διάταξη περιείχε το άρθρο 4 ν. 2292/53).

Το διοικητικό συμβούλιο καταρτίζει την έκθεση για τη συγχώνευση που προβλέπει το άρθρο 69 παρ. 4 ν. 2190/20 και την εγκρίνει, όπως θα υποβληθεί στη γενική συνέλευση, με ειδική απόφαση του. Δεν απαιτείται πάντως η υποβολή της έκθεσης της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων ή του ορκωτού ελεγκτή, κατά περίπτωση, στο διοικητικό συμβούλιο, προς έγκριση του. Ωστόσο, η έκθεση θα πρέπει να υποβάλλεται στο συμβούλιο, ώστε αυτό να αποκτήσει πλήρη και τεκμηριωμένη άποψη για κάθε ζήτημα που αφορά τη συγχώνευση.

Το συμβούλιο συγκαλεί επίσης τη γενική συνέλευση που θα αποφασίσει για τη συγχώνευση, ορίζοντας και τα θέματα της ημερήσιας διάταξης (το συμβούλιο μεριμνά και για την εφαρμογή του άρθρου 73 ν. 2190/20). Αυτά περιλαμβάνουν τα ακόλουθα επιμέρους ζητήματα. Καταρχήν, λήψη απόφασης για τη συγχώνευση, με τον τρόπο που έχει αποφασιστεί από το συμβούλιο. Στη συνέχεια, τροποποίηση των άρθρων του καταστατικού της εταιρίας, που αφορούν το κεφάλαιο και τις μετοχές της, καθώς και την ενδεχόμενη κωδικοποίηση του καταστατικού.

Το ερώτημα ανακύπτει εάν απαιτείται, σε περίπτωση κατά την οποία η συγχώνευση διενεργείται με απορρόφηση, η λήψη ειδικής απόφασης για την αύξηση του κεφαλαίου της απορροφώσας εταιρίας. Με βάση το δεδομένο ότι αυτή η αύξηση προβάλλει ως αποτέλεσμα της συγχώνευσης, η απάντηση σε αυτό το ερώτημα θα πρέπει να είναι, καταρχήν, αρνητική. Ωστόσο, οφείλει να ληφθεί εξίσου υπόψη και το ενδεχόμενο η απορρόφηση να μην προκαλέσει αύξηση κεφαλαίου της απορροφώσας εταιρίας, σε περίπτωση κατά την οποία η απορροφώμενη εμφανίζει παθητικό ή, γενικότερα, δεν εμφανίζει ενεργητικό. Κατά συνέπεια, η αναγραφή της αύξησης κεφαλαίου της απορροφώσας εταιρίας ως ειδικό θέμα της ημερήσιας διάταξης της γενικής συνέλευσης που θα αποφασίσει τη συγχώνευση, επιτρέπει στους μετόχους της να λάβουν πλήρη γνώση των αποτελεσμάτων της συγχώνευσης.

Από την άλλη όμως πλευρά, το γεγονός ότι η αύξηση κεφαλαίου συνιστά το αποτέλεσμα μίας πράξης, για την οποία αποφασίζει η συνέλευση, επιτρέπει τη μη τήρηση αυτού του κανόνα, με την προϋπόθεση όμως ότι, από την ημερήσια διάταξη, θα καθίσταται γνωστό στους μετόχους ότι η συγχώνευση θα επιφέρει αύξηση του κεφαλαίου της απορροφώσας εταιρίας. Εξάλλου, εάν η συγχώνευση γίνει με ενοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού των δύο εταιριών, το μετοχικό κεφάλαιο της απορροφώσας θα ισούται με το άθροισμα των μετοχικών κεφαλαίων αυτής και της απορροφώμενης, γεγονός που απολήγει σε αύξηση κεφαλαίου από τη συγχώνευση. Σε κάθε περίπτωση πάντως, όταν η αύξηση κεφαλαίου δεν τίθεται ως ειδικό θέμα ημερήσιας διάταξης της συνέλευσης, στην ημερήσια διάταξη, θα πρέπει να καθίσταται σαφές ότι θα επακολουθήσει αύξηση κεφαλαίου της απορροφώσας εταιρίας, ώστε οι μέτοχοι της να είναι ενημερωμένοι για τα αποτελέσματα της συγχώνευσης.

Η δε τροποποίηση του άρθρου του καταστατικού της εταιρίας για το εταιρικό κεφάλαιο υποδηλώνει την αύξηση του κεφαλαίου. Εντούτοις, δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι απαιτείται η λήψη ειδικής απόφασης από τη συνέλευση, για την αύξηση κεφαλαίου. Η απόφαση για τη συγχώνευση καλύπτει και αυτή, η οποία συνιστά ένα από τα αποτελέσματα της συγχώνευσης. Η τελευταία αξιολογείται ως σύνολο από τους μετόχους, κατά τη συνεδρίαση της γενικής συνέλευσης. Οι

μέτοχοι εξάλλου δύνανται, εφόσον επιθυμούν, να λάβουν πλήρη γνώση και του ακριβούς ύψους της αύξησης κεφαλαίου, όπως και κάθε άλλης πληροφορίας που σχετίζεται με τη συγχώνευση ή με τα αποτελέσματα της, με τη συμβουλή των εγγράφων που μνημονεύει το άρθρο 73 ν. 2190/20.

Ως θέμα της ημερήσιας διάταξης της συνέλευσης θα πρέπει επίσης να τίθεται και η παροχή εξουσιοδότησης προς το Διοικητικό Συμβούλιο για την υλοποίηση της συγχώνευσης και της ενδεχόμενης αύξησης κεφαλαίου που αυτή συνεπάγεται. Ειδικότερα θέματα που θα αφορούν την υλοποίηση αυτών των πράξεων, θα είναι η και η παράδοση των νέων μετοχών στους δικαιούχους τους και η διάθεση τυχόν κλασματικών δικαιωμάτων επί μετοχών. Αυτά τα επιμέρους ζητήματα δεν είναι απαραίτητο να εξειδικεύονται στην απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.

Το διοικητικό συμβούλιο συγκαλεί επίσης τις ιδιαίτερες συνελεύσεις των προνομιούχων μετόχων και των ομολογιούχων δανειστών της εταιρίας, για την έγκριση της απόφασης της γενικής συνέλευσης σχετικά με τη συγχώνευση. Στην περίπτωση της συνέλευσης των κατόχων προνομιούχες μετοχές, το άρθρο '2 επιβάλλει τη σύγκληση της, εφόσον θίγονται τα δικαιώματα τους. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί το γεγονός ότι αντικείμενο της μεταβίβασης αποτελεί και το παθητικό της απορροφώμενης εταιρίας, ως σύνολο μαζί με το ενεργητικό, θα πρέπει να κριθεί ως ικανό στοιχείο για να καθιστά αναγκαία, σε κάθε περίπτωση, την έγκριση της συγχώνευσης από την ιδιαίτερη συνέλευση των προνομιούχων μετόχων της απορροφώσας εταιρίας.

Αντίστροφα, η απόκτηση της ιδιότητας του μετόχου της απορροφώσας εταιρίας από τους προνομιούχους μετόχους της απορροφώμενης, καθιστά αυτούς υπεύθυνους και για τις υποχρεώσεις της πρώτης, κατά το λόγο της συμμετοχής τους και μέχρι το ύψος της. Το γεγονός ότι η συγχώνευση, ως προς το σύνολο των αποτελεσμάτων της, αποβαίνει θετική και για τους προνομιούχους μετόχους, δεν αρκεί για να άρει την υποχρέωση σύγκλησης της ιδιαίτερης συνέλευσης. Το άρθρο 72 παρ. 2, όπως και οι λοιπές διατάξεις του ν. 2190/20, που επιβάλλουν τη λήψη απόφασης από αυτή τη συνέλευση, εξετάζουν την ενδεχόμενη προσβολή δικαιώματος των προνομιούχων μετόχων μεμονωμένα, χωρίς να τη συσχετίζουν με τα λοιπά αποτελέσματα της πράξης στην οποία αναφέρονται.

Εξάλλου, δεν αποκλείεται η συγχώνευση να αποκαλυφθεί, εκ των υστέρων, βλαπτική για τους προνομιούχους μετόχους, εάν π.χ. αναφανεί, στο μέλλον, παθητικό κάποιας από τις εταιρίες που μετέχουν στην πράξη, το οποίο δεν ήταν φανερό κατά το χρόνο λήψης της απόφασης για τη συγχώνευση. Επομένως, η συγχώνευση, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως

πράξη που θίγει ή ενδέχεται να θίξει τα δικαιώματα των προνομιούχων μετόχων και, για αυτό το λόγο, η παρέμβαση της ιδιαίτερης συνέλευσης των προνομιούχων μετόχων και των δύο εταιριών στη διαδικασία θα είναι επιβεβλημένη.

Ως προς τους ομολογιούχους δανειστές, το άρθρο 70 παρ. 4 ν. 2190/20 δεν εισάγει διάκριση, για τη σύγκληση ιδιαίτερης συνέλευσης, η οποία θα εγκρίνει την απόφαση για τη συγχώνευση, ανάλογα με το εάν ή όχι θίγονται τα δικαιώματα τους. Η σύγκληση της συνέλευσης είναι κατ' ακολουθία υποχρεωτική, σε κάθε περίπτωση. Οι ομολογιούχοι δανειστές εμφανίζονται συνεπώς να έχουν περισσότερα δικαιώματα από τους προνομιούχους μετόχους. Αυτό όμως, στην πραγματικότητα, δεν ανταποκρίνεται στην αλήθεια, στο μέτρο που και η ιδιαίτερη συνέλευση των κατόχων προνομιούχων μετοχών θα συγκαλείται, κατά τα ανωτέρω εκτιθέμενα, υποχρεωτικά.

Κάθε μία από τις κατηγορίες προνομιούχων μετόχων θα συνιστά ιδιαίτερη συνέλευση. Αντίθετα, συγκαλείται μία ιδιαίτερη συνέλευση των ομολογιούχων δανειστών της εταιρίας, στην οποία αντιπροσωπεύεται το σύνολο των κατ'ιδίαν ομολογιακών δανείων.

Η έκδοση ενημερωτικού δελτίου, όταν οι μετοχές του απορροφώντας πιστωτικού ιδρύματος είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, είναι υποχρεωτική, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο π.δ. 348/85 (βλ. απόφ. Δ.Σ. Χ.Α.Α. της 14.2.1992, ΦΕΚ Α' 22 και, 77. Δρακόπουλο, Ενημερωτικό δελτίο εισαγωγής στο Χρηματιστήριο μετοχών από συγχώνευση, Γνωμοδ., ΔΕΕ 1997, 929 επ.). Το ενημερωτικό δελτίο υποβάλλεται στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΧΑΑ, το οποίο έχει την εξουσία να επέμβει και να προκαλέσει διορθώσεις στο σχέδιο συγχωνεύσεως πριν τη δυνδρίαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων. Εάν οι μετοχές έχουν εισαχθεί και σε αλλοδαπό χρηματιστήριο, η έκδοση ενημερωτικού δελτίου θα είναι υποχρεωτική, εφόσον επιτάσσει τούτο η ισχύουσα νομοθεσία για τις συναλλαγές σε αυτό το χρηματιστήριο.

Το διοικητικό συμβούλιο λαμβάνει εξάλλου απόφαση για την ενημέρωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού σχετικά με τη συγχώνευση, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 4 επ. ν. 703/77, όπως ισχύει μετά το ν. 2296/95. Ιδιαίτερα επισημαίνεται ότι το άρθρο 4 παρ. 2 στοιχ. α ν. 703/77, οριοθετώντας τη συγκέντρωση που οφείλει να γνωστοποιείται, αναφέρεται σε «ανεξάρτητες επιχειρήσεις». Κατά συνέπεια, δε θεωρείται συγκέντρωση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 παρ. 2, η συγχώνευση επιχειρήσεων οι οποίες ανήκουν στον ίδιο όμιλο. Ειδικότερα πάντως για το θέμα αυτό, θα γίνει εκτενέστερη ανάλυση στη συνέχεια

B. Η λογιστική της συγχώνευσης

Η εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων των εταιριών που μετέχουν στη συγχώνευση, διενεργείται, κατά κανόνα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 71 ν. 2190/20, από την Επιτροπή Εμπειρογνομόνων του άρθρου 9 ν. 2190/20, η οποία συντάσσει σχετική έκθεση, που απευθύνεται στη γενική συνέλευση των μετόχων (άρθρο 16 παρ. 4 ν. 2515/97). Αυτή η διαδικασία όμως, δεν αποκλείεται να αναφανεί χρονοβόρος, όταν η περιουσία κάποιου από τα πιστωτικά ιδρύματα που μετέχουν στην πράξη, περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό στοιχείων, ιδίως ακινήτων, διάσπαρτων σε διάφορες περιοχές. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο προβλέπεται η εναλλακτική δυνατότητα διενέργειας της εκτίμησης των περιουσιακών στοιχείων των πιστωτικών ιδρυμάτων που μετέχουν στην πράξη, σύμφωνα με μία απλούστερη διαδικασία.

Ειδικότερα, όπως ορίζει το άρθρο 16 παρ. 5 ν. 2515/97, αντί της εκτίμησης από την Επιτροπή του άρθρου 9 ν. 2190/20, μπορεί να γίνει, κατά το πρότυπο του ν. 2166/93, ενοποίηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των υπό συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως αυτά εμφανίζονται σε ειδικούς ισολογισμούς που συντάσσονται για αυτό το σκοπό. Σε τέτοια περίπτωση, τα στοιχεία του συγχωνευόμενου πιστωτικού ιδρύματος μεταφέρονται ως στοιχεία του ισολογισμού του απορροφώντος ή του νέου πιστωτικού ιδρύματος. Η ημερομηνία των ισολογισμών που θα συνταχθούν για το σκοπό της συγχώνευσης, από καθένα από τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία μετέχουν στην πράξη, είναι, υποχρεωτικά, κοινή για όλα τα ιδρύματα. Μπορεί δε να ανατρέχει μέχρι και στην ημερομηνία κλεισίματος της τελευταίας εταιρικής χρήσης.

θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι, στην πραγματικότητα, δεν υφίσταται άμεση αντιστοιχία της εκτίμησης των περιουσιακών στοιχείων των πιστωτικών ιδρυμάτων που μετέχουν στη συγχώνευση και της ενοποίησης των στοιχείων που εμφανίζονται στους ισολογισμούς τους. Η αντιστοιχία διαπιστώνεται ως προς τον τρόπο εκτίμησης, ο οποίος, στην περίπτωση της ενοποίησης των στοιχείων, διενεργείται όχι από την Επιτροπή του άρθρου 9 ν. 2190/20, αλλά από ένα τουλάχιστον ορκωτό ελεγκτή, που ορίζεται από καθένα από τα πιστωτικά ιδρύματα, για το σκοπό αυτό, δηλαδή για την εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του αντίστοιχου ιδρύματος. Ο ορκωτός ελεγκτής της εταιρίας, που έχει οριστεί για τη συγκεκριμένη εταιρική χρήση, μπορεί επομένως να προβεί

σε αυτή την εκτίμηση, εφόσον ορισθεί για αυτό το σκοπό. Το συμβούλιο, εφόσον επιλέξει τη δεύτερη από αυτές τις διαδικασίες εκτίμησης, καθορίζει την ημερομηνία ενοποίησης των ισολογισμών των εταιριών που μετέχουν στη συγχώνευση και ορίζει τον ορκωτό ελεγκτή, που θα διενεργήσει το λογιστικό έλεγχο της πράξης και που θα διατυπώσει γνώμη ως προς τη σχέση ανταλλαγής των μετοχών. Προσδιορίζει δε και το ύψος της αμοιβής του.

Διερωτάται κανείς εάν είναι δυνατό η μία εταιρία να επιλέξει τον πρώτο τρόπο εκτίμησης των περιουσιακών της στοιχείων και η άλλη το δεύτερο. Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα δε μπορεί παρά να είναι αρνητική. Η εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων με βάση το άρθρο 71 ν. 2190/20 δε συμβιβάζεται με την ενοποίηση των στοιχείων του ισολογισμού, στο επίπεδο τόσο της διαδικασίας όσο και του λογιστικού ελέγχου.

Το ερώτημα τίθεται εξάλλου, σε περίπτωση ενοποίησης των στοιχείων των ισολογισμών των συγχωνευόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων, ως προς την αναγκαιότητα κατάρτισης ισολογισμού συγχώνευσης. Η λεκτική διατύπωση του άρθρου 16 παρ. 5 εδ. 1 οδηγεί σε καταφατική απάντηση. Στο εδάφιο 2 αυτής της παραγράφου, ορίζεται όμως ότι υφίσταται η δυνατότητα η ημερομηνία αυτών των ισολογισμών να ανατρέχει μέχρι την ημερομηνία λήξης της τελευταίας εταιρικής χρήσης. Αυτή την τελευταία ημερομηνία συντάσσεται ισολογισμός, ο οποίος μάλιστα εγκρίνεται από τη γενική συνέλευση. Επομένως, θα ήταν περιττό να απαιτηθεί, ειδικά για αυτή την περίπτωση, η σύνταξη άλλου ισολογισμού, ο οποίος, πρακτικά, θα ήταν ο ίδιος με αυτόν της 31 Δεκεμβρίου. Ωστόσο, δεν αποκλείεται η γενική συνέλευση να μην έχει εγκρίνει τον ισολογισμό της τελευταίας χρήσης και, κατά συνέπεια να απαιτήσει την κατάρτιση νέου ισολογισμού. Σε αυτή την περίπτωση, η σύνταξη νέου ισολογισμού, σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 5 ν. 2515/97, που, ενδεχόμενα, θα λαμβάνει υπόψη τις παρατηρήσεις της συνέλευσης, θα είναι, πρακτικά, αναγκαία. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η έγκριση του ισολογισμού της τελευταίας χρήσης από τη γενική συνέλευση καθίσταται κριτήριο καθοριστικό για τη σύνταξη νέου ισολογισμού, όταν ορισθεί ως ημερομηνία ενοποίησης η ημερομηνία κλεισίματος της τελευταίας εταιρικής χρήσης. Η ανάγκη κατάρτισης νέου ισολογισμού, σε μία τέτοια περίπτωση, δεν προκύπτει από το άρθρο 16 ν. 2515/97, αλλά αποτελεί πρακτικό αποτέλεσμα της άρνησης της γενικής συνέλευσης, η οποία θα αποφασίσει για τη συγχώνευση να εγκρίνει τον ισολογισμό της τελευταίας χρήσης. Δεν αποκλείεται όμως, θεωρητικά τουλάχιστον, η συνέλευση η οποία δεν ενέκρινε τον ισολογισμό της τελευταίας χρήσης να αποφασίσει τη συγχώνευση με βάση αυτό τον ίδιο ισολογισμό.

θα πρέπει πάντως να υπογραμμισθεί ότι η άρνηση της μίας από τις συνελεύσεις των εταιριών που μετέχουν στην πράξη να αποφασίσει τη συγχώνευση, με ενοποίηση των στοιχείων των ισολογισμών της τελευταίας χρήσεως, όταν ένας από

αυτούς δεν έχει εγκριθεί από την αντίστοιχη γενική συνέλευση, είναι αρκετή για να σταματήσει τη διαδικασία συγχώνευσης. Κατ' ακολουθία, η σύνταξη νέου ισολογισμού, σύμφωνα με τις υποδείξεις και της γενικής συνέλευσης, θα πρέπει να θεωρείται, για καθαρά πρακτικούς λόγους, ως επιβεβλημένη.

Σε περίπτωση κατά την οποία επιλεγεί η ενοποίηση των στοιχείων του ισολογισμού των συγχωνευόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων, ως μετοχικό κεφάλαιο του πιστωτικού ιδρύματος που προέρχεται από τη συγχώνευση, θεωρείται το άθροισμα των μετοχικών κεφαλαίων των υπό συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων. Στην αιτιολογική έκθεση του άρθρου 16 αναγράφεται πάντως ότι η ενοποίηση των μετοχικών κεφαλαίων διενεργείται με τον τρόπο που θα κριθεί από τα διοικητικά συμβούλια των πιστωτικών ιδρυμάτων, τα οποία μετέχουν στη συγχώνευση, κατάλληλος για να καθίσταται εφικτή η προτεινόμενη σχέση ανταλλαγής. Η αληθής έννοια αυτής της διατύπωσης πρέπει να είναι ότι η διαμόρφωση της σχέσης ανταλλαγής επιτυγχάνεται με βάση την αληθή αξία της περιουσίας των πιστωτικών ιδρυμάτων που μετέχουν στην πράξη και ότι η απλή λογιστική ενοποίηση των μετοχικών κεφαλαίων δε μεταβάλλει τη μέθοδο υπολογισμού της σχέσης ανταλλαγής. Αυτή η σχέση καθορίζεται με βάση τα ίδια κριτήρια, ανεξάρτητα από τη διαδικασία συγχώνευσης που ακολουθείται.

Ερωτάται εάν η ενοποίηση των μετοχικών κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων που μετέχουν στην πράξη, είναι δυνατό να περιλάβει και το κεφάλαιο που αντιστοιχεί στο ποσό αύξησης κεφαλαίου κάποιου από αυτά, η οποία διενεργήθηκε μετά την ημερομηνία ενοποίησης των ισολογισμών. Ορθό είναι ως ημερομηνία ενοποίησης των ισολογισμών να τίθεται μεταγενέστερη ημερομηνία από αυτή κατά την οποία θεωρείται ότι συντελέστηκε η ενδεχόμενη αύξηση κεφαλαίου κάποιου από τα υπό συγχώνευση πιστωτικά ιδρύματα, δηλαδή από την ημερομηνία καταχώρησης στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών της απόφασης με την οποία εγκρίθηκε η αύξηση. Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 5 του άρθρου 16 ν. 2515/97 ορίζει ότι τα ποσά που αντιστοιχούν στις πράξεις οι οποίες διενεργούνται από τις εταιρίες που μετέχουν στη συγχώνευση, μετά την ημερομηνία των ισολογισμών συγχώνευσης, μεταφέρονται «με συγκεντρωτική εγγραφή» στα βιβλία του απορροφώντος ή του νέου πιστωτικού ιδρύματος. Αυτή η μεταφορά με συγκεντρωτική εγγραφή έρχεται σε αντίθεση με την ιδέα της ενοποίησης των μετοχικών κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων, λαμβάνοντας υπόψη και το νέο κεφάλαιο που προέκυψε μετά την ημερομηνία κατάρτισης του ισολογισμού συγχώνευσης.

Εξάλλου, η αποδοχή της αντίθετης άποψης θα επέτρεπε τη μεταβολή των συσχετισμών δυνάμεων στο εσωτερικό μιας από τις εταιρίες που θα μετείχαν στη συγχώνευση, μεταβάλλοντας αντίστοιχα και το ποσοστό συμμετοχής στην εταιρία που θα προέκυπε από τη συγχώνευση, απορροφώσας ή νέας, σε σχέση με το συσχετισμό που υφίστατο κατά τη χρονική στιγμή η οποία θα είχε

οριστεί ως βάση για την ενοποίηση, με μόνη τη μεταγενέστερη απόφαση της γενικής συνέλευσης μιας από τις εταιρίες, για την αύξηση του κεφαλαίου της. Αυτό το τελευταίο ενδεχόμενο δεν είναι ωστόσο, πρακτικά, δυνατό να συμβεί, όταν η αύξηση κεφαλαίου διενεργείται με κεφαλαιοποίηση αποθεματικών, η οποία δε μεταβάλλει το άθροισμα των ιδίων κεφαλαίων της εταιρίας.

Ο ορκωτός ελεγκτής συντάσσει έκθεση για τη συγχώνευση, για λογαριασμό της εταιρίας που τον διόρισε. Ο λογιστικός έλεγχος δεν περιορίζεται επομένως στη διακρίβωση της ενοποίησης των στοιχείων των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων, αλλά επεκτείνεται στη συγχώνευση, ως σύνολο διαδικαστικών πράξεων. Κατά κανόνα, θα συντάσσονται τόσες εκθέσεις όσα θα είναι και τα πιστωτικά ιδρύματα που μετέχουν στην πράξη. Δεν αποκλείεται όμως να καταρτιστεί κοινή έκθεση, που θα υπογράφεται από τους ορκωτούς ελεγκτές όλων των υπό συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων.

Στις εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών περιλαμβάνεται δήλωση ότι έγινε έλεγχος του σχεδίου σύμβασης συγχώνευσης, καθώς και διατύπωση γνώμης ως προς το ζήτημα εάν η σχέση ανταλλαγής είναι δίκαιη και λογική. Στις εκθέσεις θα πρέπει να μνημονεύονται και οι ακόλουθες πληροφορίες (άρθρο 16 παρ. 5 εδ. 3 ν. 2515/ 97):

- η μέθοδος ή οι μέθοδοι που ακολουθήθηκαν για τον καθορισμό της προτεινόμενης σχέσης ανταλλαγής των μετοχών.
- δήλωση εάν η μέθοδος ή οι μέθοδοι που υιοθετήθηκαν, είναι κατάλληλη ή κατάλληλες, στη συγκεκριμένη περίπτωση, για τις αξίες που προέκυψαν από την εφαρμογή κάθε μεθόδου.
- γνώμη για τη βαρύτητα που αποδόθηκε σε ορισμένες από τις ανωτέρω μεθόδους για τον προσδιορισμό αυτών των αξιών.
- οι ενδεχόμενες δυσχέρειες που διαπιστώθηκαν, κατά την εκτίμηση της σχέσης ανταλλαγής.

Κατ' αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται η συμφωνία της ρύθμισης του ν. 2515/ 97 με την τρίτη κοινοτική οδηγία για τις συγχωνεύσεις των ανωνύμων εταιριών.

Εν συνεχεία, το διοικητικό συμβούλιο κάθε πιστωτικού ιδρύματος που μετέχει στη συγχώνευση καταρτίζει λεπτομερή έκθεση για τη συγχώνευση (αρ.69 παρ.4 του Ν.2190 / 1920). Στην έκθεση αυτή, το Δ.Σ επεξηγεί και δικαιολογεί από νομική και οικονομική το σχέδιο σύμβασης συγχώνευσης και ειδικότερα τη σχέση ανταλλαγής των μετοχών της ή των απορροφούμενων τραπεζικών εταιρειών προς τις μετοχές που εκδίδει η απορροφούσα τραπεζική εταιρεία. Η έκθεση αναφέρει επίσης οποιεσδήποτε ειδικές δυσχέρειες που ενδεχομένως εμφανίστηκαν ή αναμένεται να εμφανιστούν. Η έκθεση αυτή καταχωρείται στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών (Μ.Α.Ε) και υποβάλλεται στη γενική συνέλευση των μετόχων.

Το σχέδιο συγχώνευσης, η έκθεση του Δ.Σ και οι εκθέσεις των ορκωτών ελεγκτών υποβάλλονται στις διατυπώσεις δημοσιότητας του αρ.7β του ν.2190 / 1920 για την πλήρη ενημέρωση των μετόχων των πιστωτικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν στην πράξη καθώς και των τρίτων – δανειστών- των συγχωνευομένων πιστωτικών ιδρυμάτων , από κάθε ένα από αυτά, δύο (2) τουλάχιστον μήνες πριν από την ημερομηνία συνεδρίασης της γενικής συνέλευσης των μετόχων που καλείται να αποφανθεί για το σχέδιο αυτό.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Γ. Η απόφαση της γενικής συνέλευσης για τη συγχώνευση

Η συγχώνευση αποφασίζεται από τη γενική συνέλευση, με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία των άρθρων 29 παρ. 3 και 31 παρ. 2 ν. 2190/20 (στη γενική συνέλευση εφαρμόζονται όλες οι σχετικές διατάξεις του ν. 2190/20.

Επομένως, δεν τίθεται θέμα μη εφαρμογής του άρθρου 39 παρ. 3 ν. 2190/20, που επιτρέπει στη μειοψηφία να ζητήσει την αναβολή της συνεδρίασης της συνέλευσης. (Τη μη εφαρμογή αυτής της διάταξης προέβλεπε ρητά ο ν. 2292/53). Η συνέλευση όμως, δύναται να λάβει απόφαση ότι θα μετέχουν στη συνεδρίαση και θα έχουν δικαίωμα ψήφου και οι μέτοχοι που κατέθεσαν τις μετοχές τους εκπρόθεσμα. Αρκεί προς τούτο να υφίσταται η απλή απαρτία.

Το γεγονός ότι η συνέλευση συνεδριάζει για θέματα που αποφασίζονται με αυξημένη απαρτία, δεν έχει καμμία σημασία, διότι η συμμετοχή στη συνέλευση των μετόχων που κατέθεσαν τις μετοχές τους εκπρόθεσμα, συνιστά ζήτημα που άπτεται της συγκρότησης της, για την οποία η συνέλευση αποφασίζει με απλή απαρτία. Αυτό δε το ζήτημα, ακριβώς επειδή αφορά τη συγκρότηση της συνέλευσης και δεν είναι από εκείνα για τα οποία η συνέλευση κλήθηκε για να αποφασίσει, δεν είναι απαραίτητο να περιέχεται ως θέμα της ημερήσιας διάταξης. Το ζήτημα αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε περίπτωση συγχώνευσης πιστωτικών ιδρυμάτων, ιδίως όταν οι μετοχές τους είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο και η επίτευξη αυξημένης απαρτίας από την πρώτη συνεδρίαση της συνέλευσης δεν είναι ευχερής. Η αποδοχή της συμμετοχής στη γενική συνέλευση και των μετόχων που τήρησαν εκπρόθεσμα την προδικασία κατάθεσης των μετοχών τους, επιτρέπει την εξοικονόμηση χρόνου, διότι δε θα απαιτείται δεύτερη συνεδρίαση της συνέλευσης.

Η απόφαση για τη συγχώνευση εγκρίνεται από τις ιδιαίτερες συνελεύσεις των προνομιούχων μετόχων των εταιριών που μετέχουν στην πράξη. Οι αποφάσεις αυτών των συνελεύσεων λαμβάνονται με την αυξημένη απαρτία και πλειοψηφία των άρθρων 29 παρ. 3 και 31 παρ. 2 ν. 2190/20. Στις ιδιαίτερες συνελεύσεις των προνομιούχων μετόχων εφαρμόζονται, ως προς τα ειδικότερα ζητήματα τα οποία μνημονεύονται στο άρθρο 72 παρ. 2 ν. 2190/20, οι διατάξεις που αφορούν τη γενική συνέλευση.

Στη συνεδρίαση της ιδιαίτερης συνέλευσης των ομολογιούχων δανειστών, η οποία αποφασίζει με την απλή απαρτία και πλειοψηφία των άρθρων 29 παρ. 1 και 31 παρ. 1 ν. 2190/20, μετέχει το σύνολο των ομολογιούχων δανειστών, ανεξάρτητα δανείου. Η απαρτία υπολογίζεται, επομένως, με βάση το ποσό που αντιστοιχεί στο σύνολο των ομολογιακών δανείων. Κάθε ομολογία παρέχει ένα δικαίωμα ψήφου, χωρίς να εξετάζεται η ονομαστική της αξία. Διαφορετική όμως είναι η περίπτωση κατά την οποία ένας τίτλος περιλαμβάνει περισσότερες ομολογίες. Σε αυτή την περίπτωση, ο ομολογιούχος δανειστής έχει τόσα δικαιώματα ψήφου όσα και οι ομολογίες που αντιπροσωπεύει το τίτλος.

Ως προς τη συνέλευση των ομολογιούχων δανειστών, εφαρμόζονται οι διατάξεις για τη γενική συνέλευση των μετόχων, σχετικά με τα ζητήματα που αριθμεί το άρθρο 70 παρ. 4 ν. 2190/20. Συμμετέχουν δε σε αυτή οι κάτοχοι ομολογιών κατά την έννοια του ν. 2190/20, όχι όμως και οι κάτοχοι τραπεζικών ομολόγων. Επομένως, όταν το πιστωτικό ίδρυμα που μετέχει στη συγχώνευση, έχει εκδώσει μόνο τραπεζικά ομόλογα, το διοικητικό συμβούλιο δεν υποχρεούται να συγκαλέσει την ιδιαίτερη συνέλευση των ομολογιούχων δανειστών. Η ειδική νομική φύση αυτών των ομολόγων πάντως διαφοροποιεί τους κατόχους τους από τους δανειστές του πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να μην εφαρμόζεται, ως προς αυτούς, το άρθρο 70 παρ. 2 και 3 ν. 2190/20.

Η συμμετοχή στη συνέλευση και κατόχων τραπεζικών ομολόγων που δεν είναι ομολογίες κατά την έννοια του ν. 2190/20, οι οποίοι, επομένως, δε θα έπρεπε να μετάσχουν στη συνέλευση και να ψηφίσουν, ενδέχεται να προκαλέσει ακυρότητα της απόφασης της συνέλευσης, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 35α ν. 2190/20. Αυτή η ακυρότητα όμως, δε θα επηρεάσει το κύρος της συγχώνευσης., Αυτή είναι δυνατό να ακυρωθεί, με δικαστική απόφαση, για συγκεκριμένους, περιοριστικά αναφερόμενους λόγους, μεταξύ των οποίων δεν περιλαμβάνεται το ελάττωμα απόφασης ιδιαίτερης συνέλευσης, προνομιούχων μετόχων ή ομολογιούχων δανειστών, διότι το σχετικό άρθρο 77 ν. 2190 / 20 αναφέρεται μόνο στη γενική συνέλευση

Δ. Ο έλεγχος της συγχώνευσης από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές

Η συγχώνευση ελέγχεται, στο σύνολο της, από το Υπουργείο Ανάπτυξης, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις οικείες διατάξεις του ν. 2190/20 αλλά και του αρ. 12 ν. 2744 / 1999 (βλ. ειδικότερα, άρθρο 74 ν. 2190/20). Σε περίπτωση δε κατά την οποία η συγχώνευση επιφέρει ως αποτέλεσμα την επαύξηση της συμμετοχής

πιστωτικού ιδρύματος στο κεφάλαιο άλλου τέτοιου ιδρύματος, η Τράπεζα της Ελλάδος (Επιτροπή Νομισματικών και Πιστωτικών θεμάτων) εγκρίνει την αύξηση αυτού του ποσοστού συμμετοχής, σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής Νομισματικών και Πιστωτικών θεμάτων με αριθ. 564/5/23.11.1995.

Στην πραγματικότητα, δεν πρόκειται για έγκριση, αλλά για άδεια, στο μέτρο που η παρέμβαση της Τράπεζας της Ελλάδος τοποθετείται χρονικά πριν από την πραγματοποίηση της συγχώνευσης. Η έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος απαιτείται σε δύο περιπτώσεις: Πρώτο, όταν το ύψος της συμμετοχής του πιστωτικού ιδρύματος, άμεσης ή έμμεσης, ανέλθει σε ποσοστό ίσο ή μεγαλύτερο του 10% του μετοχικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου στο άλλο πιστωτικό ίδρυμα. Δεύτερο, όταν αυξάνεται το ποσό ή το ποσοστό υφιστάμενης συμμετοχής, άμεσης ή έμμεσης, του πιστωτικού ιδρύματος, πέρα από το ανώτατο όριο που έχει εγκριθεί με βάση ειδική απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος. Ομοίως, απαιτείται η προηγούμενη άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος όταν το ποσό της συμμετοχής του ενός πιστωτικού ιδρύματος στο άλλο υπερβαίνει, εξαιτίας της συγχώνευσης, εντός κάθε ημερολογιακού έτους, το χαμηλότερο από τα ακόλουθα δύο όρια: είτε το ποσό που αντιστοιχεί σε ποσοστό ίσο με το 1 % των ιδίων κεφαλαίων του πιστωτικού ιδρύματος, κατά το τέλος του αμέσως προηγούμενου ημερολογιακού έτους, ή το ποσό των 200.000.000 δραχμών (απόφ. Επιτρ. Νομ. και Πιστ. θεμ. 585/4/29.11.1996, που τροποποιεί την απόφ. 564/5/23.11.95).

Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά τη διαδικασία συγχώνευσης πιστωτικών ιδρυμάτων, και κατ' εξαίρεση από τη διαδικασία που ακολουθείται για τις υπόλοιπες ανώνυμες εταιρείες, κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντικός ο ρόλος της Τραπεζής της Ελλάδας. Όπως ορίζεται στο αρ.18 του Ν.2515 / 1997 (μέσω του ν. 2744 / 1999), τα πιστωτικά ιδρύματα που συγχωνεύονται γνωστοποιούν στην Τράπεζα της Ελλάδας τις περί συγχωνεύσεως αποφάσεις τους, συνοδευόμενες :

- από το σχέδιο της συμβάσεως συγχωνεύσεως και τις επ'αυτού εκθέσεις κατ' άρθρο 69 παρ.1, 2 και 4 του Κ.Ν 2190 / 1920, καθώς και από τις εκθέσεις των παραγράφων 4 ή 5 του Ν.2515 / 1997 κατά περίπτωση. Σημειώνεται ότι η παρ.4 κάνει λόγο για την εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων των συγχωνευομένων πιστωτικών ιδρυμάτων που συντάσσεται από την Επιτροπή Εμπειρογνομώνων του αρ.9 του Κ.Ν 2190 / 1920 και απευθύνεται προς τις αντίστοιχες Γενικές Συνελεύσεις των μετόχων ενώ η παρ. 5 δίνει τη δυνατότητα στα πιστωτικά ιδρύματα να ενοποιήσουν τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού τους, όπως αυτά εμφανίζονται στους ισολογισμούς μετασχηματισμού που συντάσσουν και να τα μεταφέρουν ως στοιχεία του νέου, ενιαίου πλέον πιστωτικού ιδρύματος που θα προκύψει. Στην περίπτωση αυτή, η διενέργεια του ελέγχου για τη διαπίστωση της λογιστικής αξίας των

περιουσιακών στοιχείων των πιστωτικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν στη συγχώνευση πραγματοποιείται από έναν τουλάχιστον ορκωτό ελεγκτή που ορίζεται για το σκοπό αυτόν από κάθε πιστωτικό ίδρυμα που συμμετέχει στη συγχώνευση και συντάσσει προς το σκοπό αυτόν σχετική έκθεση

- από πρόγραμμα επιχειρηματικής δραστηριότητας για το είδος και την έκταση των εργασιών, καθώς και για τη διοικητική και λογιστική οργάνωση και τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος που προέρχεται από τη συγχώνευση.

Η Τράπεζα της Ελλάδας εγκρίνει τη συγχώνευση εντός προθεσμίας δύο μηνών από την υποβολή όλων των στοιχείων του προηγούμενου εδαφίου. Αν η δίμηνη προθεσμία παρέλθει άπρακτη, θεωρείται ότι η συγχώνευση εγκρίνεται. Εντός του διμήνου, η Τράπεζα της Ελλάδας αρνείται τη συγχώνευση με αιτιολογημένη απόφασή της, εάν, λόγω της συγχωνεύσεως είτε

- καθίσταται ανεπαρκής η διοικητική ή / και η λογιστική οργάνωση ή οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος, το οποίο προέρχεται από τη συγχώνευση
- δεν πληρούνται ως προς το πιστωτικό ίδρυμα οι αρχές και οι κανόνες που διέπουν την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και ιδίως οι κανόνες που ισχύουν ως προς τη συγκέντρωση κινδύνων ή την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Αν πρόκειται για συγχώνευση δια συστάσεως νέου πιστωτικού ιδρύματος, η έγκριση από την Τράπεζα της Ελλάδας χωρεί εντός της προθεσμίας του αρ.8 παρ. 2 του Ν.2076 / 1992 και επιπροσθέτως επί τη βάση των προβλεπόμενων από το αρ.6 του Ν.2076 / 1992 στοιχείων, ισχύει δε και ως άδεια λειτουργίας του νέου πιστωτικού ιδρύματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του ίδιου νόμου.

Άδειες που είχε χορηγήσει η Τράπεζα της Ελλάδος προς τα συγχωνευόμενα πιστωτικά ιδρύματα, μεταβιβάζονται δια της συγχωνεύσεως αυτοδικαίως και ισχύουν υπέρ του απορροφώντος ή του εξαγοράζοντος ή του συνιστώμενου νέου πιστωτικού ιδρύματος, κατά περίπτωση, εφόσον δεν ορίζεται άλλως στην περί εγκρίσεως της συγχωνεύσεως απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδας .

Ανάλογη εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων συναντούμε και στην περίπτωση διασπάσεως πιστωτικών ιδρυμάτων (αρ.81-89 του Κ.Ν 2190 / 1920) εφόσον επέρχεται αύξηση του ενεργητικού του επωφελούμενου πιστωτικού ιδρύματος κατά ποσοστό 10 % και άνω ή αύξηση του συνολικού αριθμού των υποκαταστημάτων και θυρίδων του.

Ομοίως, απαιτείται επίσης η προηγούμενη έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος για την έγκυρη απόκτηση από λειτουργούν πιστωτικό ίδρυμα κλάδου, μέρους ή τμήματος; της επιχείρησης ή υποκαταστημάτων άλλου λειτουργούντος πιστωτικού ιδρύματος, εφόσον η απόκτηση αυτή έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του ενεργητικού του αποκτώντος πιστωτικού ιδρύματος κατά ποσοστό 10% και άνω ή την αύξηση του συνολικού αριθμού των υποκαταστημάτων και θυρίδων του. Στην περίπτωση αυτή, η γνωστοποίηση προς την Τράπεζα της Ελλάδος γίνεται από το αποκτών πιστωτικό ίδρυμα αμέσως μετά τη λήψη της σχετικής απόφασης από το αρμόδιο όργανό του.

Η εξαφάνιση της συγχωνευόμενης εταιρίας συνεπάγεται το πέρας της διαπραγμάτευσης της μετοχής της στο χρηματιστήριο. Από την ημερομηνία κατά την οποία η συγχώνευση παράγει αποτελέσματα, δηλαδή από την καταχώρηση στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών της εγκριτικής απόφασης της συγχώνευσης από τον Υπουργό Ανάπτυξης, δεν είναι δυνατή η διενέργεια πράξης με αντικείμενο μετοχή της συγχωνευόμενης εταιρίας, η οποία, πλέον, θα έχει παύσει να υφίσταται, ως νομικό πρόσωπο. Από εκείνη την ημερομηνία, οι μέτοχοι αυτής της εταιρίας αποκτούν την ιδιότητα του μετόχου της απορροφώσας ή της νέας, με βάση τη σχέση ανταλλαγής που ορίζεται στη σύμβαση συγχώνευσης, θεωρητικά συνεπώς, από εκείνη την ημερομηνία, οι μέτοχοι της εξαφανιζόμενης εταιρίας θα δύνανται να διενεργήσουν πράξεις, ως μέτοχοι της απορροφώσας ή της νέας, με αντικείμενο τις μετοχές που τους αναλογούν, εξαιτίας της συγχώνευσης.

Πρακτικά ωστόσο, αυτό δε θα είναι πάντοτε δυνατό, όταν οι μετοχές της απορροφώσας εταιρίας είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, διότι ενδέχεται οι νέες μετοχές να καθυστερήσουν να εκδοθούν και να παραδοθούν στους δικαιούχους τους. Σε αυτή την περίπτωση, θα υφίσταται χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι μέτοχοι της εξαφανιζόμενης εταιρίας δε θα δύνανται να μεταβιβάσουν τις μετοχές τους. Η ημερομηνία καταχώρησης στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιριών της εγκριτικής απόφασης της συγχώνευσης και της συνακόλουθης παύσης της διαπραγμάτευσης της μετοχής της εξαφανιζόμενης εταιρίας στο χρηματιστήριο, ανακοινώνονται αμέσως σε αυτό, με μέριμνα του διοικητικού συμβουλίου της απορροφώσας ή της νέας εταιρίας.

Προηγουμένως, το Διοικητικό Συμβούλιο του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών θα πρέπει να έχει εγκρίνει το ενημερωτικό δελτίο για τη συγχώνευση. Σκόπιμο είναι το ενημερωτικό δελτίο να υποβάλλεται πριν από την απόφαση της γενικής συνέλευσης για τη συγχώνευση, ώστε, εάν κάποιος όρος για την επικείμενη αύξηση κεφαλαίου της απορροφώσας εταιρίας, διορθωθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο του Χρηματιστηρίου, η γενική συνέλευση να λάβει υπόψη της τη διόρθωση και να μη χρειαστεί νέα συνέλευση για αυτό το σκοπό. Στο

Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών υποβάλλονται επίσης και τα πρακτικά των γενικών και ιδιαίτερων συνελεύσεων σχετικά με τη συγχώνευση.

Τέλος, πρέπει να σημειώσουμε ότι η συγχώνευση υπόκειται και σε έλεγχο από την Επιτροπή Ανταγωνισμού για να εξεταστεί κατά πόσο αυτή προσκρούει ή όχι στις διατάξεις για τη συγκέντρωση των επιχειρήσεων και την άσκηση του ελεύθερου ανταγωνισμού. Τα διοικητικά συμβούλια των πιστωτικών ιδρυμάτων που μετέχουν στην πράξη συγχώνευσης, ενημερώνουν σχετικά την Επιτροπή Ανταγωνισμού, με σχετική γνωστοποίηση της σχεδιαζόμενης πράξης. Εικότερα όμως για το θέμα αυτό, θα γίνει εκτενής αναφορά στη συνέχεια.

4. Τα αποτελέσματα της συγχώνευσης

Τα αποτελέσματα της συγχώνευσης ορίζονται, κατά βάση, στο άρθρο 75 ν. 2190/20 (ο ν. 2292/53 περιείχε ρητές διατάξεις, ως προς ζητήματα που σχετίζονταν με τη νομισματική πολιτική του κράτους και που συνιστούσαν εξαίρεση από τον κανόνα της μεταβίβασης των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του συγχωνευόμενου πιστωτικού ιδρύματος ως συνόλου). Κατά ρητή πρόβλεψη του άρθρου 16 παρ. 13 ν. 2515/97, σε όποιο νομοθετικό ή κανονιστικό κείμενο αναφέρεται κάποιο από τα συγχωνευόμενα πιστωτικά ιδρύματα, η σχετική διάταξη θεωρείται ότι αφορά, κατά περίπτωση, στο

απορροφών ή στο νέο πιστωτικό ίδρυμα που συνιστάται με τη συγχώνευση. Ομοίως, κάθε νομοθετική ή κανονιστική διάταξη υπέρ κάποιου από τα συγχωνευόμενα πιστωτικά ιδρύματα θεωρείται ότι ισχύει, κατά περίπτωση, υπέρ του απορροφώντα ή του νέου (άρθρο 16 παρ. 14 ν. 2515/97).

Οι μετοχές της απορροφώσας ή της νέας εταιρίας διανέμονται σε αυτούς που έχουν την ιδιότητα του μετόχου της εξαφανιζόμενης εταιρίας κατά την ημερομηνία καταχώρησης στο Μητρώο Αωνύμων Εταιριών (με μέριμνα του Δ.Σ) της απόφασης του Υπουργού Ανάπτυξης, με την οποία εγκρίνεται η συγχώνευση και από την οποία παράγονται τα αποτελέσματά της.)

Η ημερομηνία καταχώρησης της εγκριτικής απόφασης της συγχώνευσης συνεπάγεται και την παύση της διαπραγμάτευσης της μετοχής του απορροφούμενου ή εξαφανιζόμενου πιστωτικού ιδρύματος στο ΧΑΑ, εφόσον οι μετοχές αυτού ήταν εισηγμένες, μετά από σχετική γνωστοποίηση του διοικητικού συμβουλίου της απορροφώσας ή της νέας εταιρείας στο Δ.Σ του Χ.Α.Α

Η συγχώνευση ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα την επαύξηση της συμμετοχής και των μετόχων της απορροφώσας εταιρίας. Σε μία τέτοια περίπτωση, υφίστανται δύο πρακτικές εναλλακτικές δυνατότητες. Σύμφωνα με την πρώτη από αυτές, το σύνολο των παλαιών μετοχών της απορροφώσας εταιρίας θα αντικαθίστατο με νέες, με αύξηση της ονομαστικής τους αξίας, κατά τρόπο ώστε η επαύξηση της συμμετοχής να μεταφραζόταν σε αύξηση της ονομαστικής αξίας των μετοχών που θα αντιστοιχούσαν στους μετόχους της απορροφώσας εταιρίας, λαμβάνοντας υπόψη τη σχέση ανταλλαγής των μετοχών απορροφώσας και απορροφωμένης.

Σύμφωνα με τη δεύτερη δυνατότητα, θα διανέμονταν δωρεάν μετοχές στους μετόχους της απορροφώσας εταιρίας, λαμβάνοντας και πάλι υπόψη τη σχέση ανταλλαγής των μετοχών απορροφώσας και απορροφωμένης. Αυτή η μέθοδος θα επέτρεπε την παράλειψη αντικατάστασης των παλαιών μετοχών της απορροφώσας εταιρίας. Η αξία των ενδεχόμενων κλασματικών δικαιωμάτων επί μετοχής της απορροφώσας εταιρίας υπολογίζεται με βάση την αξία της συγκεκριμένης μετοχής κατά την ημερομηνία καταχώρησης της εγκριτικής απόφασης της συγχώνευσης στο Μητρώο Αωνύμων Εταιριών. Ειδικότερα, η σχέση ανταλλαγής, ως τέτοια, προσδιορίζει το ποσοστό της συμμετοχής των μετόχων στην απορροφώσα εταιρία, ενώ η αξία των κλασμάτων επί μετοχής, δηλαδή το ποσό που θα λάβουν οι μέτοχοι ή που θα καταβάλουν για να αποκτήσουν μία ολόκληρη μετοχή,

υπολογίζεται με βάση την τιμή της μετοχής κατά την ημερομηνία ολοκλήρωσης της συγχώνευσης και παραγωγής των αποτελεσμάτων της.

Κατά ρητή πρόβλεψη του άρθρου 16 παρ. 5 ν. 2515/97 τελ. εδάφιο, όλες οι πράξεις που διενεργούνται από τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία μετέχουν στη συγχώνευση, μετά την ημερομηνία των ισολογισμών συγχώνευσης, θεωρούνται ότι διενεργήθηκαν για λογαριασμό του προερχόμενου από τη συγχώνευση πιστωτικού ιδρύματος, τα δε ποσά αυτών μεταφέρονται με συγκεντρωτική εγγραφή στα βιβλία του. Εφόσον δε μεταξύ των στοιχείων του παθητικού των υπό συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων υφίσταται υπόλοιπο ζημιών, τρέχουσας ή προηγούμενων χρήσεων, αυτό το υπόλοιπο εμφανίζεται σε ιδιαίτερο λογαριασμό, στον ισολογισμό του πιστωτικού ιδρύματος που προέρχεται από τη συγχώνευση (άρθρο 16 παρ. 6 ν. 2515/97, που ορίζει ότι, για αυτό το ποσό, δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 3 ν. 2238/94).

Η μεταγραφή των συμβολαίων για τη μεταβίβαση των εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί των ακινήτων του συγχωνευόμενου πιστωτικού ιδρύματος στο όνομα του απορροφώντα ή του νέου, διενεργείται, εφόσον δεν υπάρχει περιγραφή αυτών των ακινήτων στη σύμβαση συγχώνευσης ή στο καταστατικό, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1197 Α Κ, που εφαρμόζεται ανάλογα στη συγκεκριμένη περίπτωση (άρθρο 16 παρ. 8 ν. 2515/97). Επομένως, απαιτείται καταχώριση στα οικεία βιβλία μεταγραφών αποσπάσματος της σύμβασης ή του καταστατικού, στο οποίο εμφανίζεται ότι το απορροφών ή το νέο πιστωτικό ίδρυμα είναι καθολικός διάδοχος του συγχωνευόμενου. Η καταχώριση διενεργείται με έκθεση, η οποία περιέχει τα στοιχεία που μνημονεύει το άρθρο 1194 ΑΚ, για τα εμπράγματα δικαιώματα και για την ταυτότητα των ακινήτων που αφορούν (άρθρο 16 παρ. 8 ν. 2515/97).

Τέλος, επισημαίνεται η απουσία ρύθμισης για τις επιπτώσεις της συγχώνευσης στους εργαζομένους. Αντίθετα, το αρ.11 του προισχύσαντος ν.2292 / 1953 όριζε ότι το προσωπικό της ενιαίας τραπεζικής εταιρείας που προκύπτει από τη συγχώνευση συγκροτείται υποχρεωτικά από τους υπαλλήλους των συγχωνευόμενων τραπεζών. Σήμερα, η προστασία των διακινωμάτων των εργαζομένων στα πιστωτικά ιδρύματα που συγχωνεύονται, ρυθμίζεται από το π.δ 572 / 1988 που ενσωμάτωσε στο ελληνικό δίκαιο τη διάταξη της οδηγίας 77 / 187 / ΕΟΚ της 14^{ης} Φεβρουαρίου 1977 για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβίβασης επιχειρήσεων, μονάδων παραγωγής ή τμημάτων μονάδων παραγωγής (οδηγία των κεκτημένων δικαιωμάτων)

5. Η φορολογική μεταχείριση της συγχώνευσης

Οι φορολογικές διατάξεις του άρθρου 16 ν. 2515/97 αποτελούν συνδυασμό του άρθρου 6 ν. 2292/53 και των άρθρων 1-5 ν. 2166/93. Αυτές οι διατάξεις χαρακτηρίζονται από την πρόθεση καθιέρωσης, κατά το δυνατό, ευρύτερης απαλλαγής της συγχώνευσης από κάθε φόρο, τέλος ή εισφορά υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου.

1. Παρέχονται απαλλαγές από τη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων και πιο συγκεκριμένα:

Α) Απαλλαγή από την υπεραξία που προκύπτει κατά τη συγχώνευση, διάσπαση ή εισφορά τμήματος ή υποκαταστήματος.

Σύμφωνα με την παρ. 11, ουδεμία φορολογική υποχρέωση δημιουργείται για τη νέα τράπεζα που συνίσταται με τη συγχώνευση ή για την απορροφώσα και την απορροφώμενη καθώς και για τους μετόχους τους, ως συνέπεια της συγχώνευσης, ιδίως για ενδεχόμενες υπεραξίες που προκύπτουν από τη συγχώνευση. Η διάταξη αυτή ισχύει και επί διασπάσεως τραπεζών καθώς και επί εισφοράς από λειτουργούσα τράπεζα κλάδου, μέρους, τμήματος ή υποκαταστήματος σε άλλη υφιστάμενη (παρ.16)

Η διάταξη αυτή έχει περιεχόμενο για τις συγχωνευόμενες τράπεζες στις περιπτώσεις εκείνες όπου σύμφωνα με την παρ.4, για την εκτίμηση των περιουσιακών τους στοιχείων συντάσσεται έκθεση προς τη γενική συνέλευση των μετόχων από την Επιτροπή Εμπειρογνομόνων του αρ.9 του Κ.Ν 2190 / 1920 εφαρμοζομένων των διατάξεων του αρ. 71 του Κ.Ν 2190 / 1920. Ανάλογα με τη νομική πράξη που θα διενεργηθεί, η υπεραξία θα εμφανισθεί ως ακολούθως :

- Στα βιβλία της συγχωνεύουσας τράπεζας σε ειδικό αποθεματικό υπεραξίας από τη συγχώνευση. Η ενδεχόμενη ενσωμάτωση της υπεραξίας στο μετοχικό κεφάλαιο της νέας ή της απορροφώσας τράπεζας δεν επιτρέπεται, όπως προκύπτει από την διάταξη του προτελευταίου εδαφίου της παρ.5, το οποίο ορίζει ότι ως μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας που προέρχεται από τη συγχώνευση θεωρείται το άθροισμα των μετοχικών κεφαλαίων των υπό συγχώνευση τραπεζών.
- Στα βιβλία του μετόχου της απορροφηθείσας τράπεζας-εάν και αυτός είναι τράπεζα-σε ειδικό αποθεματικό υπό τον τίτλο « Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων » καθόσον θα γίνει αντικατάσταση των μετοχών της απορροφηθείσας τράπεζας με τις νέες μετοχές της απορροφώσας.
- Στην περίπτωση εισφοράς τμήματος ή υποκαταστήματος, στα βιβλία της εισφέρουσας τράπεζας θα εμφανισθεί σε ειδικό αποθεματικό υπεραξίας από την ανατίμηση των περιουσιακών στοιχείων που συγκροτούν το εισφερόμενο υποκατάστημα. Η εισφέρουσα το υποκατάστημα θα λάβει σε αντάλλαγμα μετοχές της τράπεζας που το αποκτά.

Ένα άλλο ζήτημα που σχετίζεται με την υπεραξία και το οποίο δεν ορίζεται από το Ν. 2515 / 1997 είναι κατά πόσο υπάρχει δυνατότητα στην τράπεζα που προέκυψε από τη συγχώνευση να διενεργεί ετήσιες αποσβέσεις σε ολόκληρο το ποσό της υπεραξίας του παγίου στοιχείου ή μόνο στο μέρος αυτής που αναλογεί στην αναπόσβεστη αξία του. Εφόσον δεν υπάρχει ρητή απαγορευτική αναφορά στο νόμο, θα πρέπει να γίνεται σε ολόκληρο το

ποσό της υπεραξίας που αντιστοιχεί στα ανατιμηθέντα πάγια. Η άποψη αυτή βρίσκεται έδαφος στην παρ.3 του αρ.2 του ΠΔ 100 / 1998 η οποία ορίζει ότι οι διενεργούμενες τακτικές αποσβέσεις υπολογίζονται στην αξία κτήσεως των παγίων περιουσιακών στοιχείων προσαυξημένης με τις δαπάνες προσθηκών και βελτιώσεων ή της αναπροσαρμοσμένης αξίας όπως αυτή υπολογίζεται σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις.

Σημειώνεται ότι όλα τα προαναφερθέντα δεν ισχύουν εάν ακολουθηθεί η διαδικασία που προβλέπει η παρ.5 όπου αντί της εκτίμησης από την Επιτροπή του αρ.9, γίνει ενοποίηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των υπό συγχώνευση τραπεζών όπως αυτά εμφανίζονται στους ισολογισμούς που συντάσσονται για το σκοπό αυτό. Στην περίπτωση αυτή, δεν θα προκύψει υπεραξία.

B) Μη φορολόγηση αφορολόγητων κρατήσεων και αποθεματικών

Σύμφωνα με την παράγραφο 12, τα ειδικά αφορολόγητα αποθεματικά εκ των μη διανεμόμενων κερδών ή άλλα αφορολόγητα αποθεματικά ή αφορολόγητες κρατήσεις επί των κερδών που υφίστανται στις συγχωνευόμενες τράπεζες δεν υπόκεινται σε φορολόγηση κατά το χρόνο της συγχώνευσης, εφόσον μεταφέρονται και εμφανίζονται αυτούσια σε αντίστοιχους ειδικούς λογαριασμούς της απορροφώσας ή της νέας τράπεζας. Ως αποθεματικά ή κρατήσεις της κατηγορίας αυτής μπορούν να αναφερθούν τα εξής:

- Τα αποθεματικά που σχηματίστηκαν από απαλλασσόμενα της φορολογίας έσοδα καθώς και από τα έσοδα που φορολογήθηκαν κατά ειδικό τρόπο
- Το «αποθεματικό από την αποτίμηση και τη διάθεση χρεωγράφων» του αρ. 38 Ν. 2238 / 1994 το οποίο κατατάσσεται σε ειδικό λογαριασμό. Στην πίστωση του λογαριασμού αυτού μεταφέρονται τα κέρδη από πώληση μετοχών εισηγμένων στο χρηματιστήριο (Αθηνών ή εξωτερικού), ενώ στη χρέωσή του, οι ενδεχόμενες ζημιές από την πώληση τους ή την αποτίμησή τους κατά το τέλος της χρήσεως. Το πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού αυτού είναι αφορολόγητο εφόσον παραμένει αδιανεμήτο.
- Οι διαφορές αναπροσαρμογής αξίας συμμετοχών και χρεωγράφων, Στον ειδικό αυτό λογαριασμό μεταφέρει η μέτοχος τράπεζα την αξία των μετοχών που της διανέμονται δωρεάν από τις θυγατρικές της εταιρείες όταν αυτές κεφαλαιοποιούν την υπεραξία από την ανά τετραετία αναπροσαρμογή των ακινήτων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2065 / 1992 (αρ.20-27)
- Η σχηματισθείσα πρόβλεψη για επισφαλείς απαιτήσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.4 του αρ.105 του Ν.2238 / 1994.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η απαλλαγή ισχύει ακόμη και όταν αυτά τα στοιχεία εμφανίζονται ως άθροισμα αυτών και των αντίστοιχων στοιχείων των ισολογισμών των λοιπών πιστωτικών ιδρυμάτων που μετέχουν στη συγχώνευση, στους λογαριασμούς του απορροφώντα ή του νέου πιστωτικού ιδρύματος. Αυτή η ρύθμιση, κατά ρητή πρόβλεψη του άρθρου 16 παρ. 12 ν. 2515/97 τελ. εδάφιο, ισχύει και όταν η συγχώνευση διενεργείται με εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων σύμφωνα με το άρθρο 71 ν. 2190/20. Αυτή η τελευταία διάταξη είναι πάντως περιττή, διότι οι παρ. 1 -4 και 6-19 του άρθρου 16 εφαρμόζονται χωρίς να εξετάζεται ποια διαδικασία εκτίμησης των περιουσιακών στοιχείων των πιστωτικών ιδρυμάτων που μετέχουν στη συγχώνευση, ακολουθείται. Αντίθετα, θα μπορούσε να προκαλέσει ερμηνευτικό πρόβλημα, παρέχοντας επιχείρημα ότι οι λοιπές διατάξεις του άρθρου 16, εκτός από τις γενικές διαδικαστικές, εφαρμόζονται μόνο όταν η εκτίμηση διενεργείται από ορκωτό ελεγκτή, κατά τους όρους της παραγράφου 5 του άρθρου 16. Αυτή η άποψη θα πρέπει όμως κατηγορηματικά να αποκρουσθεί διότι δεσπνίζεται σε πειστικό επιχείρημα. Στην πραγματικότητα, οι συντάκτες του άρθρου 16 απλώς θέλησαν, με τον ερμηνευτικό κανόνα του άρθρου 16 παρ. 12 τελ. εδ. ν. 2515/97 να τονίσουν ότι ο σχηματισμός των αφορολόγητων αποθεματικών, σύμφωνα με την παράγραφο 12, δεν προϋποθέτει ενοποίηση τους, κατά την έννοια της παραγράφου 5.

2. Απώλεια του δικαιώματος μεταφοράς των ζημιών προς συμψηφισμό με κέρδη επόμενων ετών

Σύμφωνα με την παρ. 6, εφόσον μεταξύ των στοιχείων του παθητικού των υπό συγχώνευση τραπεζών υφίσταται υπόλοιπο ζημιών τρέχουσας ή προηγούμενων χρήσεων, το υπόλοιπο αυτό εμφανίζεται σε ιδιαίτερο λογαριασμό στον ισολογισμό της προερχόμενης από τη συγχώνευση τράπεζας. Για το ποσό των ζημιών δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της παρ.3 του αρ.4 του Ν.2238 / 1994.

Από την παραπάνω διατύπωση του νόμου είναι φανερό ότι ενδεχόμενη ζημία που υφίσταται κατά τη συγχώνευση και θα εμφανισθεί στον ισολογισμό συγχώνευσης τον οποίο θα συντάξει η απορροφώμενη τράπεζα, θα πρέπει να εμφανισθεί και στον ισολογισμό της νέας τράπεζας ή της απορροφώσας, χωρίς όμως να παρέχεται στην τελευταία δικαίωμα συμψηφισμού της ζημίας αυτής με τα κέρδη των επομένων χρήσεων.

Η ως άνω αντιμετώπιση της ζημίας που υφίσταται κατά το χρόνο της συγχώνευσης έχει εφαρμογή και στη περίπτωση που η απορροφώσα

τράπεζα έχει ζημία παρελθουσών χρήσεων φορολογικώς αναγνωριζόμενη, με συνέπεια ούτε η ζημία αυτή να δύναται συμψηφιστεί με τα μελλοντικά της κέρδη.

Είναι προφανές ότι διάταξη αυτή αποτελεί σοβαρό ΑΝΤΙΚΙΝΗΤΡΟ καθώς για τις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα ένας τρόπος εξυγιάνσεώς τους είναι και η λύση του μετασχηματισμού τους. Αξίζει τέλος να αναφερθεί ότι ανάλογη απαγορευτική διάταξη υπάρχει και Ν. 2166 / 1993, μολονότι χαρακτηρίζεται ως «αναπτυξιακός».

3.Σύνταξη ισολογισμού συγχωνεύσεως και υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος

Σύμφωνα με το πρώτο και τελευταίο εδάφιο της παρ. 5, οι υπό συγχώνευση τράπεζες συντάσσουν ισολογισμούς συγχωνεύσεως και τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού που εμφανίζονται σε αυτούς μεταφέρονται ως στοιχεία του ισολογισμού της νέας τράπεζας ή της απορροφώσας. Η ημερομηνία των ισολογισμών αυτών είναι κοινή και μπορεί να ανατρέχει μέχρι και στη ληκτική ημερομηνία της τελευταίας χρήσεως. Όλες οι πράξεις που διενεργούνται από τις συγχωνευόμενες τράπεζες μετά την ημερομηνία των ισολογισμών μετασχηματισμού θεωρούνται ότι διενεργήθηκαν για λογαριασμό του προερχόμενου από τη συγχώνευση νομικού προσώπου και τα ποσά αυτών μεταφέρονται με συγκεντρωτική εγγραφή στα βιβλία αυτού.

Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων προκύπτει ότι οι συγχωνευόμενες τράπεζες μετά τη σύνταξη του ισολογισμού μετασχηματισμού, εφόσον κατά το νόμο εξακολουθούν να υφίστανται ως νομικά πρόσωπα συνεχίζουν να διενεργούν συναλλαγές επ' ονόματί τους, τις οποίες και καταχωρούν στα βιβλία τους. Όλες οι πράξεις αυτές που γίνονται μετά το χρόνο κατάρτισης του ισολογισμού συγχωνεύσεως και μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία συγχωνεύσεως, για φορολογικούς σκοπούς θεωρείται ότι διενεργούνται για λογαριασμό της νέας τράπεζας ή της απορροφώσας και θα μεταφερθούν στα βιβλία της τελευταίας μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας μετασχηματισμού.

Κατά συνέπεια, οι συγχωνευόμενες τράπεζες θα πρέπει να φορολογούνται για τα ενδεχόμενη κέρδη τους που προκύπτουν μέχρι τον χρόνο σύνταξης εκ μέρους τους του ισολογισμού συγχωνεύσεως και να υποβάλλουν σχετική δήλωση. Ενώ τα κέρδη που θα προκύψουν από τις συναλλαγές που θα διενεργηθούν μετά το χρόνο σύνταξης του ισολογισμού μετασχηματισμού και μέχρι τη στιγμή που θα ολοκληρωθεί η διαδικασία

συγχωνεύσεως, φορολογούνται στο όνομα της νέας τράπεζας ή της απορροφώσας.

Σύμφωνα δε με την παρ.16 που ορίζει ότι οι διατάξεις της παρ.5 ισχύουν και στις περιπτώσεις διασπάσεως ή εισφοράς τμήματος ή υποκαταστήματος, προκαλεί πραγματικά προβληματισμό το κατά πόσο σε περίπτωση εισφοράς τμήματος θα απαιτηθεί η σύνταξη ισολογισμού από την εισφέρουσα τράπεζα, καθώς αυτή εξακολουθεί να υφίσταται και να λειτουργεί ως αυτόνομο νομικό πρόσωπο και μετά την εισφορά του τμήματός της.

4.Παρέχονται απαλλαγές από τον ΦΠΑ

Σύμφωνα με τις παρ. 9 και 17 προκειμένου για την καταβολή του ΦΠΑ κατά την εισφορά και μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων των συγχωνευόμενων τραπεζών καθώς και κατά την εισφορά τμήματος ή υποκαταστήματος, εφαρμόζονται οι διατάξεις της παρ.4 του αρ.5 του Ν.1642 / 1986. Η παραπομπή από το νόμο αυτό στη διάταξη της παρ.4 του αρ.5 ενέχει τον κίνδυνο να θεωρηθεί ότι οι πράξεις αυτές υπάγονται στον ΦΠΑ. Θεωρείται όμως ορθότερο, η διάταξη αυτή να συνδυαστεί με την περ. 'Α της παρ. 1 του αρ.18 του Ν.1642 / 1986.

Συγκεκριμένα, το τελευταίο εδάφιο της παρ.4 του αρ.5 αναφέρει ότι η διάταξη δεν έχει εφαρμογή (δηλ. ότι η μεταβίβαση δεν υπόκειται σε ΦΠΑ) αν το πρόσωπο που μεταβιβάζει ή το πρόσωπο που αποκτά τα αγαθά ενεργεί πράξεις για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης του φόρου, όπως εν προκειμένω είναι οι τράπεζες.

Εντούτοις, υπάρχει συγκεκριμένη απαλλακτική διάταξη που είναι η περ. 'Α του αρ.18 η οποία ρητά προβλέπει ότι η παράδοση αγαθών επιχείρησης ως συνόλου, κλάδου ή μέρους αυτής από επαχθή ή χαριστική αιτία ή με τη μορφή εισφοράς σε υφιστάμενο ή συνιστώμενο νομικό πρόσωπο, από δραστηριότητα αποκλειστικά απαλλασσόμενη ή εξαιρούμενη από το φόρο, εφόσον τα αγαθά αυτά είχαν αποκτηθεί με φόρο προστιθέμενης αξίας και δεν έχει παρασχεθεί, ούτε ασκηθεί άμεσα, δικαίωμα έκπτωσης, καθώς επίσης και η παράδοση αγαθών των οποίων η κτήση ή η διάθεση έχει εξαιρεθεί από το δικαίωμα έκπτωσης σύμφωνα με την παρ. 4 του αρ.23.

Εάν λοιπόν οι συγχωνευόμενες τράπεζες έχουν διενεργήσει πράξεις που παρέχουν δικαίωμα έκπτωσης του ΦΠΑ των εισροών τους, είναι ορθότερο να απαλλάσσονται και αυτές, καθότι η περίπτωση αυτή καλύπτεται από το συνδυασμό των δύο προαναφερόμενων διατάξεων.

Οφείλουμε πάντως να αναφέρουμε ότι η μεταβίβαση από πιστωτικό ίδρυμα κλάδου, μέρους ή τμήματος της επιχείρησης ή υποκαταστήματος υπόκειται σε τέλη χαρτοσήμου, 2%, πλέον εισφορά ΟΓΑ 20% (άρθρο 15 παρ. Ια κωδ. τελών χαρτ.) και η ωφέλεια από τη μεταβίβαση υπόκειται σε φόρο εισοδήματος (εγκ. Υπ. Οικ. Πολ. 1220/5.8.97, αιτ. έκθ. αρθρ. 16, σελ. 5-6).

5. Παρέχεται απαλλαγή από το φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίου (ΦΣΚ) υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Προκειμένου για τον ΦΣΚ ισχύουν οι διατάξεις του αρ.18 του Ν.1676 / 1986 σε συνδυασμό με την παρ.41 του αρ.15 του Ν.2166 / 1920 (παρ.9 και 11 του αρ.16) και ειδικότερα:

- Κατά τη συγχώνευση όπου δεν επέρχεται ποσοτική μεταβολή των μετοχικών κεφαλαίων των συγχωνευόμενων τραπεζών, δεν υπάρχει υποχρέωση καταβολής ΦΣΚ κατά τα οριζόμενα στην παρ.4 του αρ.18
- Εάν, ως συνέπεια της εκτίμησης των περιουσιακών στοιχείων των συγχωνευόμενων τραπεζών από την επιτροπή του αρ.9 του Ν.2190 / 1920, προκύψει υπεραξία η οποία κεφαλαιοποιείται, το ποσό αυτής θα υπαχθεί σε ΦΣΚ, σύμφωνα με την παρ.41 του αρ.15 του Ν.2166 / 1993. Στο σημείο αυτό υπάρχει μία αντίφαση στο νόμο που ενώ δεν επιτρέπει την κεφαλαιοποίηση της υπεραξίας, όπως προκύπτει από το προτελευταίο εδάφιο της παρ.5, στην παρ.9 μνημονεύεται η παρ.41 του αρ.15 του Ν.2166 / 1993, η οποία αναφέρεται στην κεφαλαιοποίηση της υπεραξίας !
- Παρομοίως, σε περίπτωση εισφοράς τμήματος ή υποκαταστήματος σε λειτουργούσας τράπεζα, για την αύξηση του κεφαλαίου της απορροφώσας, το τμήμα ή υποκατάστημα τραπεζής που θα δημιουργηθεί από την καθαρή αξία του εισφερόμενου τμήματος, θα καταβληθεί ΦΣΚ σύμφωνα με την παρ.1 του αρ.18 του Ν.1676 / 1986

6. Λοιπές φορολογικές απαλλαγές

Σύμφωνα με την παρ.9, κάθε σχετική πράξη ή συμφωνία που αφορά την εισφορά ή μεταβίβαση στοιχείων ενεργητικού ή παθητικού ή άλλων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, καθώς και κάθε εμπράγματος, ενοχικού ή άλλου δικαιώματος, οι μετοχές που θα εκδοθούν, οι αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων των συγχωνευόμενων πιστωτικών ιδρυμάτων, η

σχέση συμμετοχής στο κεφάλαιο της νέας τράπεζας καθώς και κάθε άλλη συμφωνία ή πράξη που απαιτείται για τη συγχώνευση, τη σύσταση και τη σύνταξη του καταστατικού, η δημοσίευσή τους στο ΦΕΚ και η μεταγραφή στα βιβλία μεταγραφών εμπραγμάτων δικαιωμάτων απαλλάσσονται κάθε φόρου, τέλος χαρτοσήμου ή άλλου τέλους, εισφοράς ή δικαιώματος; υπέρ του Δημοσίου ή οποιουδήποτε τρίτου, συμπεριλαμβανομένων των αμοιβών των παγίων και αναλογικών δικαιωμάτων ή άλλων τελών υπέρ υποθηκοφυλακών.

Επίσης, μία σημαντική φορολογική απαλλαγή είναι αυτή του φόρου μεταβιβάσεως των ακινήτων που θα περιέλθουν στην κατοχή της συγχωνεύουσας τράπεζας καθώς του φόρου υπεραξίας των αυτοκινήτων που θα μεταβιβασθούν, αφού γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι οι παραπάνω φόροι ανέρχονται σε ιδιαίτερα υψηλά ποσά.

Τέλος, σημειώνεται ότι σε περίπτωση συγχώνευσης πιστωτικού ιδρύματος με θυγατρική του εταιρεία διαχείρισης στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, τυγχάνει εφαρμογής το άρθρο 16 παρ. 9-12 ν. 2515/97 (άρθρο 16 παρ. 15 ν. 2515/97, σε συνδ. με άρθρο 84 παρ. 3 στοιχ. γ ν. 1969/91). Οι φορολογικές απαλλαγές του άρθρου 16 ν. 2515/97 παρέχονται επομένως και σε αυτή την περίπτωση, στην οποία όμως δεν εφαρμόζεται η διαδικασία συγχώνευσης πιστωτικών ιδρυμάτων.

6. Συμπεράσματα

Το άρθρο 16 ν. 2515/97 βρίσκει τις ρίζες του σε τρία νομοθετικά συστήματα. Πρώτα, στις διατάξεις του ν. 2292/53, που κρίθηκαν ότι μπορούσαν να συντελέσουν στην απλούστευση της διαδικασίας συγχώνευσης, σε σχέση με το «κοινό» δίκαιο των ανωνύμων εταιριών και να καθιερώσουν φορολογικές απαλλαγές για τη συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων, με την προοπτική διευκόλυνσης της. Στη συνέχεια, στα άρθρα των ν. 2190/20 και ν. 2166/93, που διέπουν το «κοινό» δίκαιο της συγχώνευσης. Τέλος, στην τρίτη κοινοτική οδηγία του δικαίου των εταιριών, που αφορά τη συγχώνευση ανωνύμων

εταιριών. Ο συγκερασμός αυτών των συστημάτων, σε συνδυασμό με το στόχο που αποσκοπούσε η θέσπιση του άρθρου 16, μέσα σε ένα δεδομένο οικονομικό περιβάλλον, δεν είναι δυνατό παρά να οδηγήσουν σε θετικά αποτελέσματα νομοθετικής πολιτικής.

Η διευκόλυνση της διαδικασίας συγχώνευσης θα μπορούσε ωστόσο να προχωρήσει ακόμη περισσότερο, χωρίς να παραβιασθούν επιταγές της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι κοινοτικές επιδράσεις εξαντλήθηκαν όμως στην επιδίωξη αποφυγής τυχόν ασυμφωνίας μεταξύ της ελληνικής νομοθετικής ρύθμισης και των διατάξεων της τρίτης οδηγίας. Δεν επεκτάθηκαν και στην απλοποίηση της διαδικασίας συγχώνευσης, σε σχέση με το «κοινό» δίκαιο των ανωνύμων εταιριών, κατά το παράδειγμα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Ειδικότερα, το άρθρο 14 της τρίτης οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εξομοιώσουν τους ομολογιούχους δανειστές της εταιρείας με τους λοιπούς δανειστές της. Η αποδοχή αυτής της λύσης και η συνακόλουθη υιοθέτηση της θα επέτρεπε την παράλειψη της σύγκλησης της ιδιαίτερης συνέλευσης των ομολογιούχων δανειστών, η οποία, στην πράξη, με δεδομένη την πλειάδα των κατόχων ομολογιών, δεν είναι δυνατό να συνέλθει χωρίς πρακτικές δυσχέρειες, που εμποδίζουν την επίτευξη απαρτίας από την πρώτη συνεδρίαση.

Σε κάθε περίπτωση, το άρθρο 16 ν. 2515/97 θα πρέπει να αναγνωρισθεί ως ένα ιδιαίτερα σημαντικό νομοθετικό κείμενο. Η ελαστικότητα της ρύθμισης του θα επιτρέψει στις κατ'ιδίαν διατάξεις του να διαδραματίσουν σπουδαία συμβολή στη δημιουργία μεγάλων χρηματοπιστωτικών μονάδων, που θα είναι σε θέση να ανταγωνισθούν τα μεγάλα πιστωτικά ιδρύματα του εξωτερικού. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ιδεών, διαφαίνεται ωστόσο εντονότερα και το ενδεχόμενο εξαφάνισης των μικρότερων πιστωτικών ιδρυμάτων, που, απομονωμένα και με περιορισμένες δυνατότητες, δε θα μπορούν να ανταπεξέλθουν χωρίς δυσχέρειες στους όρους ενάσκησης της πιστωτικής και άλλης χρηματοοικονομικής λειτουργίας των «μεγάλων» πιστωτικών ιδρυμάτων.

Το άρθρο 16 ν. 2515/97, υπό αυτό το πρίσμα, εκφράζει μία επιλογή νομοθετικής πολιτικής: διευκόλυνση της δημιουργίας ισχυρών οικονομικών μονάδων, στο χρηματοπιστωτικό τομέα, ενδεχόμενα σε βάρος της διατήρησης αυτόνομων «μικρών» χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Αυτοί οι οργανισμοί μπορούν πάντως να επωφεληθούν εξίσου της νέας νομοθετικής ρύθμισης της συγχώνευσης και να ενώσουν τις δυνάμεις τους, για τη συνέχιση της δραστηριότητάς τους υπό ενιαίο φορέα. Το άρθρο 16 ν. 2515/97 εμφανίζεται συνεπώς ως μηχανισμός που θα επιτρέψει τη μεταβολή του τοπίου, στον τομέα της λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, υπό τις νέες συνθήκες της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

**ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΔΙΑ ΕΞΑΓΟΡΑΣ ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ
79 Κ.Ν. 2190/1920**

1.Εισαγωγικά

Όπως ρητά αναφέρεται στο αρ.1 του Ν.2515 /1997, οι προβλεπόμενες στο αρ.79 του Ν.2190 / 1920 εξομοιώνονται με συγχώνευση δια απορροφήσεως. Εντούτοις, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε ότι η εξαγορά επιχειρήσεων, στην οποία και αναφέρεται το αρ.79, αποτελεί μία μορφή μετασχηματισμού που αναμφίβολα παρουσιάζει κάποιες ιδιαιτερότητες. Καθώς λοιπόν, η ίδια διαδικασία προβλέπεται και ακολουθείται και επί εξαγοράς πιστωτικών ιδρυμάτων, κρίνεται χρήσιμο να εμβαθύνουμε και να προσεγγίσουμε αυτή τη μέθοδο μετασχηματισμού με μεγαλύτερη προσοχή. Αναλυτικότερα:

Σύμφωνα με το άρθρο 79 κ.ν. 2190/1920, το οποίο προστέθηκε στο άρθρο 12 π.δ. 498/1987 και δυνάμει του οποίου η ημεδαπή νομοθεσία περί ανωνύμων εταιριών εναρμονίστηκε με το άρθρο 30 της Οδηγίας Συμβουλίου 78/855/ΕΟΚ:

A) Για την πράξη με την οποία μία ή περισσότερες ανώνυμες εταιρείες (εξαγοραζόμενες) μεταβιβάζουν, μετά από λύση τους χωρίς να ακολουθήσει εκκαθάριση, σε άλλη (εξαγοράζουσα) το σύνολο της περιουσίας τους (ενεργητικό και παθητικό) έναντι απόδοσης στους μετόχους των εξαγοραζόμενων εταιρειών του αντίτιμου των δικαιωμάτων τους (εξαγορά), εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 69 έως και 77.

B) Για την εφαρμογή της προηγούμενης παραγράφου ως απορροφούμενες εταιρείες νοούνται οι εταιρείες που εξαφανίζονται (εξαγοραζόμενες) και σαν απορροφούσα εταιρεία νοείται η εξαγοράζουσα.

2.Εφαρμοστές Διατάξεις και Διαδικασία

1. Η συγχώνευση δια εξαγοράς, μολονότι αποτελεί γνήσια μορφή μετασχηματισμού, δεν συνιστά, αλλά εξομοιούται προς, συγχώνευση δια απορροφήσεως, καθότι οι μέτοχοι της εξαγοραζόμενης (=απορροφώμενης) εταιρίας δεν λαμβάνουν, ως αντίτιμο των δικαιωμάτων τους, μετοχές της

εξαγοράζουσας εταιρίας προερχόμενες από αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της τελευταίας, αλλά εισπράττουν το χρηματικό αντίτιμο αυτών και ακυρώνονται οι τίτλοι των μετοχών τους.

2.Στις διατάξεις περί συγχωνεύσεως δια εξαγοράς περιλαμβάνεται, κατά μία άποψη, όχι μόνο η αμιγής εξαγορά. δηλαδή η περίπτωση όπου το σύνολο της αντιπαροχής της εξαγοράζουσας εταιρίας συνίσταται στην καταβολή χρηματικού ποσού, αλλά και οι περιπτώσεις όπου το εξισωτικό ποσό, που ορίζεται στις διατάξεις περί συγχωνεύσεως δια απορροφήσεως (άρθρο 68 παρ. 2-3 κ.ν, 2190/1920) υπερβαίνει μεν το 10%, αλλά το υπολειπόμενο τμήμα της αντιπαροχής προσφέρεται υπό μορφή μετοχών άλλης, πλην της εξαγοράζουσας. εταιρείας. Στην τελευταία αυτή περίπτωση. εφόσον οι προσφερόμενες μετοχές είναι εισηγμένες στο Χ.Α.Α. ή σε άλλη οργανωμένη αγορά, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν τυχόν ζητήματα εφαρμογής των κανόνων περί δημοσίας προσφοράς, ενώ, κατά τα λοιπά, η μεταβίβαση τους στους μετόχους της εξαγοραζόμενης θα διενεργηθεί εξωχρηματιστηριακά βάσει του άρθρου 64 παρ. 2 και, κατά παραπομπή αυτού, των άρθρων 49, 49°, 52, και 53, του Κανονισμού Εκκαθάρισης Συστήματος Αυλών Τίτλων.

2. Κατά παραπομπή του άρθρου 79 παρ. 1 κ.ν. 2190/1920, στη συγχώνευση δια εξαγοράς εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 69 έως και 77 κ.ν. 2190/1920, υπό τις ακόλουθες διαφοροποιήσεις:

(α) η απλοποιημένη διαδικασία του άρθρου 78 κ.ν. 2190/1920 που προβλέπει ότι,σε περιπτώσεις απορρόφησης ανώνυμης εταιρίας από άλλη που κατέχει το 100% των μετοχών της πρώτης, δεν απαιτείται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, η συγχώνευση να εγκριθεί με απόφαση των οικείων Γενικών Συνελεύσεων, αλλά αρκεί η αντίστοιχη των Διοικητικών Συμβουλίων (άρθρο 78 παρ. 2 κ..ν. 2190/1920), δεν ισχύει εν προκειμένω.

Βέβαια, δεν αποκλείεται η ενδιαφερόμενη εταιρεία να επιδιώξει να αποκτήσει το σύνολο των μετοχών της εξαγοραζόμενης μέσω, για παράδειγμα, δημόσιας προσφοράς, και ακολούθως να εφαρμόσει τη διαδικασία του άρθρου 78. Εν πάση περιπτώσει, η απόκτηση ποσοστού συμμετοχής σε εταιρία και ακολούθως η συγχώνευση ή εξαγορά της δύναται να απολήξει, ανάλογα με το κόστος κτήσεως της συμμετοχής, σε εμφάνιση ζημίας ή σε δημιουργία goodwill

- (β) Η εκτίμηση της περιουσιακής κατάστασης της εξαγοράζουσας εταιρίας παραλείπεται καταρχάς, ενόψει της μη χορήγησης μετοχών της στους προερχόμενους εκ της συγχώνευσης μετόχους της εξαγοραζόμενης, της εν λόγω εκτιμήσεως περιοριζόμενης στην περιουσιακή κατάσταση της εξαγοραζόμενης μόνο εταιρίας. Στην περίπτωση, όμως, που γινόταν δεκτή η άποψη ότι το αντίτιμο επί εξαγοράς δεν συντίθεται αποκλειστικά εκ μετρητών, αλλά δύναται να περιλαμβάνει και μετοχές τρίτης εταιρίας, τότε ανακύπτει ζήτημα εκτίμησης της περιουσιακής κατάστασης της εταιρίας, μετοχές της οποίας προσφέρονται.
- (γ) Το, κατ άρθρο 69 παρ. 2 κ.ν. 2190/1920, περιεχόμενο του Σχεδίου Σύμβασης Συγχώνευσης δια Απορρόφησης τροποποιείται, καθό μέρος η εξαγορά διενεργείται αμιγώς δια μετρητών, και όχι μέσω χορήγησης εν μέρει μετοχών και εν μέρει μετρητών, ως ακολούθως:

Δεν αναγράφεται η, κατ' άρθρο 69 παρ. 2 εδ. β, σχέση ανταλλαγής των μετοχών, καθόσον θέση αντίτιμου των δικαιωμάτων επί των (ακυρουμένων) μετοχών της εξαγοραζόμενης λαμβάνει πλέον η καταβολή χρηματικού ποσού. Εάν γινόταν όμως δεκτό ότι το αντίτιμο δύναται να συνίσταται και στη χορήγηση εν μέρει μετοχών άλλης, πλην της εξαγοράζουσας, εταιρίας, τότε θα απαιτείτο εκτίμηση της περιουσιακής κατάστασης της τελευταίας για το μέρος που το αντίτιμο προσφέρεται εις είδος (=μετοχές), εφαρμοζομένου κατά τα λοιπά του άρθρου 69 παρ. 2 εδ. β', ως έχει, με τη διασφορά ότι, αφενός μεν το κατ' άρθρο 68 παρ. 2 και 3 εξισωτικό ποσό θα υπερέβαινε το 10% της αξίας των παρεχομένων μετοχών, αφετέρου οι προσφερόμενες μετοχές, στις οποίες αναφέρεται η σχέση ανταλλαγής, θα ήταν μετοχές άλλης, πλην της εξαγοράζουσας, εταιρίας.

1) Δεν περιγράφεται η, κατ' άρθρο 69 παρ. 2 εδ. γ', διαδικασία παράδοσης των χορηγούμενων μετοχών, αλλά η αντίστοιχη της καταβολής χρηματικού ποσού, εξαιρουμένων των περιπτώσεων όπου χορηγούνται στους μετόχους της εξαγοραζόμενης και μετοχές άλλης, πλην της εξαγοράζουσας, εταιρίας, με συνέπεια να απαιτείται η περιγραφή των διατυπώσεων παράδοσης αυτών.

3) Δεν ορίζονται οι, κατ' άρθρο 69 παρ. 2 εδ. Δ ημερομηνίες, αφενός μεν συμμετοχής των χορηγούμενων μετοχών στα κέρδη της εξαγοράζουσας εταιρίας, αφετέρου δε παράδοσης των μετοχών αυτών στους μετόχους της εξαγοραζόμενης αλλά η ημερομηνία παράδοσης; αντικαθίσταται από την αντίστοιχη της καταβολής του χρηματικού ποσού, εξαιρέσει των περιπτώσεων εν μέρει παράδοσης και μετοχών, οπότε μνημονεύεται, κατά το προσήκον μέρος, η ημερομηνία χορήγησης των μετοχών αυτών.

4) Δεν περιγράφονται, κατ' άρθρο 69 παρ. 2 εδ. στ', τα δικαιώματα που εξασφαλίζει η εξαγοράζουσα στους μετόχους της εξαγοραζόμενης, καθότι, ωςόπως προαναφέρθηκε, οι τελευταίοι δεν λαμβάνουν μετοχές της πρώτης. Αφ' ετέρου, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, επειδή η τρίτη εταιρία, μετοχές της οποίας προσφέρονται, δεν μετέχει της συναλλαγής ούτε δεσμεύεται από τους όρους της, δεν αποκλείεται οι προσφερόμενες μετοχές, ως ποσοστό συμμετοχής των μετόχων της εξαγοραζόμενης στο μετοχικό κεφάλαιο της τρίτης εταιρίας, να αλλοιωθεί στο μεταξύ, πριν την ολοκλήρωση της εξαγοράς, μέσω αυξήσεων του μετοχικού κεφαλαίου ή άλλων πράξεων της τρίτης εταιρίας, στις οποίες οι μέτοχοι της εξαγοράζουσας, πριν τη λήψη των εν λόγω μετοχών, δεν δύνανται να συμμετάσχουν ή να ασκήσουν τυχόν δικαιώματα προτίμησης.

5) Η, κατ' άρθρο 69 παρ. 4, Έκθεση του Διοικητικού Συμβουλίου καθεμιάς συγχωνευόμενης εταιρίας προς την οικεία Γενική Συνέλευση, αιτιολογεί το ύψος μόνο του καταβληθησόμενου χρηματικού ποσού καθ' αναφορά προς την (εκτιμηθείσα) περιουσιακή κατάσταση της εξαγοραζόμενης εταιρίας, πλην των περιπτώσεων εν μέρει προσφοράς και μετοχών άλλης, πλην της εξαγοράζουσας, εταιρίας, οπότε αιτιολογείται, για το προσήκον τμήμα, η σχέση ανταλλαγής των μετοχών βάσει της διενεργηθείσας εκτίμησης των οικείων εταιρειών.

6) Η, κατ' άρθρο 71 κ.ν. 2190/1920 έκθεση της επιτροπής του άρθρου 9 κ.ν. 2790/1920, οποτιμά την περιουσιακή κατάσταση της εξαγοραζόμενης μόνο εταιρείας, προκειμένου να διαπιστώσει το εύλογο και δίκαιο του προτεινόμενου τιμήματος εξαγοράς, με εξαίρεση τις περιπτώσεις χορήγησης και μετοχών, οπότε, για το αντίστοιχο τμήμα, η εκτίμηση θα περιλάβει και την περιουσιακή κατάσταση της τελευταίας, επίσης, εταιρείας.

7) Η, κατ' άρθρο 73 παρ. 1 εδ. γ' και παρ. 2, λογιστική κατάσταση συντάσσεται μόνο από την εξαγοραζόμενη εταιρία προκειμένου να επικαιροποιήσει την τρέχουσα οικονομική κατάσταση της, πλην περιπτώσεων παράδοσης εν μέρει και μετοχών, οπότε, επειδή η τρίτη εταιρία δεν μετέχει στη συναλλαγή ούτε υποχρεούται σε σύνταξη λογιστικής κατάστασης, προτείνεται τη θέση της να λάβει ανεξάρτητη, από τρίτους, εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων της.

8) Η, κατ' άρθρο 75 παρ. 1 εδ. β', αυτόθροη ενσωμάτωση των μετόχων της εξαγοραζόμενης στη μετοχική σύνθεση της εξαγοράζουσας αργεί εν προκειμένω, καθότι οι μέτοχοι της εξαγοραζόμενης δεν λαμβάνουν μετοχές της; εξαγοράζουσας.

9) Η, κατ' άρθρο 75 παρ. 4, αδυναμία, λόγω συγχύσεως, ανταλλαγής αλληλοκατεχομένων μετοχών εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις καταβολής εξ' ολοκλήρου χρηματικού ποσού, οπότε η σύγχυση καταλαμβάνει αντιστοίχως την είσπραξη του οικείου ποσού.

3. Εννομες Συνέπειες

Με την ολοκλήρωση της συγχώνευσης δια εξαγοράς, επέρχονται τα ακόλουθα εκ του νόμου αποτελέσματα:

- η εξαγοράζουσα υποκαθίσταται, δυνάμει οιονεί καθολικής διαδοχής, στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της εξαγοραζόμενης (άρθρο 75 παρ. 1 εδ. α' κ.ν. 2190/1920)
- η μετοχική ιδιότητα των μετόχων της εξαγοραζόμενης διακόπτεται συνεπεία της κατ' άρθρο 79 παρ, 1 κ.ν. 2190/1920 λύσεως της εταιρίας και ακυρώσεως των μετοχών τους, και δεν "αναβιώνει" στη συνέχεια υπό την ιδιότητα τους ως μετόχων της εξαγοράζουσας, καθότι, όπως προαναφέρθηκε, δεν λαμβάνουν, συνεπεία της εξαγοράς, μετοχές της τελευταίας
- από την ημερομηνία καταχώρησης στο Μ.Α.Ε. της εγκριτικής απόφασης του Υπ. Ανάπτυξης ή, κατά περίπτωση, της οικείας Νομαρχίας (άρθρο 75 παρ. 1 κ.ν. 2190/1920), η εξαγοραζόμενη εταιρία λύεται, δίχως να εκκαθαρίζεται, και το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων της μεταβιβάζεται στην εξαγοράζουσα (άρθρα 79 παρ. 1 68 σε συνδυασμό με 75 παρ. 1 κ.ν. 2190/1920).

4. Πλεονεκτήματα / Μειονεκτήματα

(α) Πλεονεκτήματα:

- με την προκείμενη διαδικασία, η εξαγοράζουσα αποκτά πλήρως τα περιουσιακά στοιχεία της εξαγοραζόμενης, δίχως παράλληλα να υφίσταται την αναπόφευκτη, επί συγχωνεύσεως, διά απορροφήσεως, αλλοίωση της μετοχικής της σύνθεσης,
- λόγω του έντονα υβριδικού χαρακτήρα ως εν μέρει εξαγοράς και εν μέρει συγχώνευσης, περιορίζονται, μετά την ανακοίνωση του τιμήματος, οι τυχόν κερδοσκοπικές τάσεις επί της χρηματιστηριακής (αν υπάρχει) τιμής των μετοχών της εξαγοραζόμενης, σε αντίθεση με περιπτώσεις δημοσίας προσφοράς και ακολούθως συγχώνευσης, όπου ενδεχομένως να εκδηλωθούν αμφίπλευρες κερδοσκοπικές πιέσεις, ήτοι υποτιμητική κερδοσκοπία στη τιμή των προσφερομένων ως αντάλλαγμα μετοχών και υπερτιμητική κερδοσκοπία στη τιμή των μετοχών της εξαγοραζόμενης εταιρίας
- διευκολύνονται, από νομικής απόψεως, οι διαδικασίες απορρόφησης εισηγμένης από μη εισηγμένη εταιρεία.

(β) Μειονεκτήματα :

- Απαιτείται για την ολοκλήρωση της διαδικασίας, συνήθης περίοδος για συγχωνεύσεις με απορρόφηση, ήτοι 4 με 5 μήνες
- η εξαγοράζουσα θα πρέπει να εξεύρει, αν στερείται επαρκών ταμιακών διαθεσίμων, το αναγκαίο ποσό για την καταβολή του τιμήματος, νοουμένου ότι το σχετικό ποσό δεν απαιτείται να υφίσταται εξ'αρχή αλλά αρκεί να είναι διαθέσιμο κατά το χρόνο ολοκλήρωσης της εξαγοράς, και συγκεκριμένα, κατά το χρόνο καταβολής του χρηματικού αντιτίμου σύμφωνα με το Σχέδιο Σύμβασης Συγχώνευσης δια Εξαγοράς
- ενδέχεται να υπάρξει χειροτέρευση των χρηματοοικονομικών δεικτών της εξαγοράζουσας; λόγω της χρηματικής εκροής και της ενδεχόμενης δημιουργίας goodwill.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

1. Εισαγωγικά

Το φαινόμενο των εξαγορών και συγχωνεύσεων αποτελεί μοναδικής σπουδαιότητας προϋπόθεση και επακόλουθο των παγκοσμιοποιημένων αγορών, των συνακόλουθων συνθηκών ανταγωνισμού και της επιθυμίας των επιχειρήσεων και των παραγόντων του οικονομικού γίνεσθαι για τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας. Ο έλληνας νομοθέτης ρυθμίζει τα των εξαγορών και συγχωνεύσεων με το ν. 703/77, όπως αυτός ισχύει.

Ανεπηρέαστος, αντίστοιχα από την εξάπλωση του εν λόγω φαινομένου (των εξαγορών και συγχωνεύσεων) δε θα μπορούσε να παραμείνει ο χρημα-τοπιστωτικός-χρηματοοικονομικός τομέας και ειδικότερα οι τράπεζες όπου κυρίαρχη πλέον είναι η τάση για τη δημιουργία μεγάλων και ισχυρών ομίλων, τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε Εθνικό επίπεδο. Η ελληνική τραπεζική αγορά, από την άλλη, έχει καταστεί τα τελευταία χρόνια μάρτυρας κοσμογονικών αλλαγών και εξελίξεων, επί τη βάση των μέχρι πρότινος δεδομένων και σταθερών της, που είχαν ως αποτέλεσμα την ευρύτερη ανασύνθεση του χώρου και των ισορροπιών του, στο πλαίσιο διαδοχικών εξαγορών και συγχωνεύσεων. Σε γενικές γραμμές, οι εν λόγω εξαγορές ως αρχή εργασίας, έχουν αντιμετωπιστεί θετικά από την Επιτροπή Ανταγωνισμού (Ε.Α.) όπως εξάλλου αποδεικνύεται και από τις αντίστοιχες αποφάσεις της.

2. Επιτροπή ανταγωνισμού και εξαγορές τραπεζών

Η Ε.Α. έχει αντιμετωπίσει τις γνωστοποιηθείσες σε αυτήν εξαγορές τραπεζών και έχει διαμορφώσει, κριτήρια ελέγχου των, επί τη βάση των κειμένων νομοθετικών ρυθμίσεων. Επί του συνόλου δε των γνωστοποιήσεων για προληπτικό έλεγχο των συγκεντρώσεων, που αφορούν και τη συντριπτική πλειοψηφία των αποφάσεων της Ε.Α. σε σχέση με τις εξαγορές οι οποίες έχουν λάβει χώρα στην Ελληνική Τραπεζική Αγορά η εισήγηση των αρμοδίων οργάνων ήταν να μην απαγορευθούν, οι υπό κρίση συγκεντρώσεις, καθώς εκτιμάτο ότι δε θα είχαν ως αποτέλεσμα το σημαντικό περιορισμό του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά. Στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να επισημανθεί, ότι το σύνολο των αποφάσεων της Ε.Α. έχει ληφθεί στο πλαίσιο της ισχύος του ν. 703/77 (περί ελέγχου μονοπωλίων, ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού) όπως αυτός έχει κατά καιρούς τροποποιηθεί με νεότερα νομοθετήματα ήτοι τους Νόμους 1934/1991, 2000/1991, 2296/1995, 2741/1999 και 2837/2000.

Ειδικότερα, με τον πρόσφατο ν.2837/2000, ο οποίος εύλογα εμφανίζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, επιχειρείται μια ριζικότερη αναμόρφωση του "ρυθμιστικού πλαισίου προς την κατεύθυνση της αναβάθμισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού και τελικά της αποτελεσματικότερης προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού. Ειδικότερα, όσον αφορά τις συγκεντρώσεις, καταργήθηκε η υποχρέωση γνωστοποίησης του άρθρου 4α ν.703/77 και αναπροσαρμόστηκαν εκ νέου τα κατώτατα όρια του συνολικού κύκλου εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στο διπλάσιο (συνολικός κύκλος εργασιών 150.000.000 Ευρώ στην εθνική αγορά με την πρόσθετη προϋπόθεση ότι δυο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν, κάθε μια χωριστά, συνολικό κύκλο εργασιών ύψους άνω των 15.000.000 Ευρώ, επίσης στην εθνική αγορά). Όσον αφορά το κριτήριο του συνολικού μεριδίου αγοράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων, η αναπροσαρμογή του από το 25% στο 35% δεν είναι η μόνη διαφορά σε σχέση με το μέχρι τότε καθεστώς. Υπό το παλιό καθεστώς για την υπαγωγή μιας συγκέντρωσης στον προληπτικό έλεγχο αρκούσε να διαθέτει μια από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις μερίδιο αγοράς τουλάχιστον 25%. Συνεπώς, ακόμη και όταν η συγκέντρωση δεν πραγματοποιείτο στην ίδια σχετική αγορά και επομένως δεν υπήρχε πρόσθεση μεριδίων, η συγκέντρωση υπόκειτο στον έλεγχο συγκεντρώσεων. Με τη νέα ρύθμιση υποχρέωση γνωστοποίησης υπάρχει, μόνον όταν με τη συγκέντρωση αποκτάται μερίδιο αγοράς τουλάχιστον 35% ή αυξάνεται ήδη

υπάρχον μερίδιο αυτής της τάξης. Το κριτήριο, επομένως, αυτό περιορίζεται στον έλεγχο των οριζόντιων συγκεντρώσεων (όπως οι τραπεζικές). Στον έλεγχο των κάθετων ή διαγώνιων συγκεντρώσεων αναφέρεται το κριτήριο του κύκλου εργασιών.

Μια διαφοροποίηση επήλθε και στην αντιμετώπιση των κοινών επιχειρήσεων. Με την αναδιατύπωση του άρθρου 4 παρ. 5 ν.703/77 καθίσταται σαφές ότι κρίσιμο για την αντιμετώπιση μιας αυτόνομης οικονομικής ενότητας ως σύμπραξης ή συγκέντρωσης είναι το ερώτημα, κατά πόσο η δημιουργία της κοινής επιχείρησης αναμένεται ή όχι να οδηγήσει στο συντονισμό της δράσης των μητρικών της επιχειρήσεων και όχι το ενδεχόμενο συντονισμού της δράσης μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών και της κοινής επιχείρησης. Ο νομοθέτης, πάντως, δεν ακολούθησε τη ρύθμιση του Κανονισμού 1310/97, ο οποίος εξετάζει όλες τις κοινές επιχειρήσεις που εκπληρούν τις λειτουργίες μιας αυτόνομης οικονομικής ενότητας με τη διαδικασία των συγκεντρώσεων, επειδή θεώρησε ενδεχόμενο ότι οι κοινές επιχειρήσεις συμπραξιακού χαρακτήρα, στις οποίες το συνολικό μερίδιο αγοράς είναι κατώτερο του 35%, δεν θα γνωστοποιούντο ούτε ως σύμπραξη ούτε ως συγκέντρωση, με την προβολή του επιχειρήματος ότι πρόκειται περί συγκέντρωσης που δεν πληροί τα κατώτατα όρια του ελέγχου των άρθρων 4 επ. ν.703/77.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του εξορθολογισμού του πεδίου εφαρμογής του ν.703/77 καταργήθηκε η διάταξη του άρθρου 2α (κατάχρηση σχέσης οικονομικής εξάρτησης), που αποτελούσε τη δεύτερη βασική αιτία συσσώρευσης υποθέσεων.

3. Σχολιασμός αποφάσεων Επιτροπής Ανταγωνισμού

Κοινό γνώρισμα των σχετικών με τις συγκεντρώσεις αποφάσεων της Ε.Α. όπως προκύπτει από τη συγκριτική μελέτη και ανάλυσή τους, αποτελεί η διερεύνηση και πιστοποίηση ότι η εκάστοτε υπό κρίση περίπτωση εμπίπτει πραγματικά στους ορισμούς περί συγκέντρωσης και ξεπερνά τα ελάχιστα όρια σε σχέση με τον κύκλο εργασιών και δραστηριοτήτων που θέτει ο νόμος. Έτσι, μετά από μια σύντομη παρουσίαση του ιστορικού της κάθε εξαγοράς και των κύριων στοιχείων αναφορικά με το είδος και το εύρος των δραστηριοτήτων των συμμετεχουσών στην εξαγορά τραπεζών, πιστοποιείται η πλήρωση των όρων της συγκέντρωσης, σε ορισμένες δε περιπτώσεις παρατίθεται και η αντίστοιχη διάταξη, η οποία προβλέπει ότι "... συγκέντρωση πραγματοποιείται όταν ένα ή περισσότερα πρόσωπα που ελέγχουν ήδη μια τουλάχιστον επιχείρηση ή μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, αποκτούν άμεσα ή έμμεσα τον έλεγχο του συνόλου ή τμημάτων μιας ή περισσότερων άλλων επιχειρήσεων", (α.4 παρ. 2 εδ. β ν. 703/1977) [απόφαση 112/1998 της Ε.Α. σε σχέση με τη γνωστοποίηση της συγκέντρωσης των Τραπεζών Πειραιώς και Μακεδονίας Θράκης, απόφαση 54/11/1999 της Ε.Α. σε σχέση με την εξαγορά των στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού των υποκαταστημάτων της NATIONAL WESTMINSTER BANK PLC (στην Ελλάδα) από την Τράπεζα ΠΕΙΡΑΙΩΣ, απόφαση 18/11/1998 της Ε.Α. σε σχέση με τη συγκέντρωση των Τραπεζών ΠΕΙΡΑΙΩΣ και ΚΡΕΝΤΙ ΛΥΟΝΝΑΙ].

Συγχρόνως, σε όλες τις σχετικές αποφάσεις της η Ε.Α. πιστοποιεί και την πλήρωση από πλευράς των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων ελαχίστων ορίων, τα οποία θέτει ο νόμος αναφορικά με τον κύκλο εργασιών τους. Τα εν λόγω ελάχιστα όρια ανέρχονται στο ισόποσο σε δρχ. των 50.000.000 Ευρώ σε σχέση με το συνολικό κύκλο εργασιών των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων και τα 5.000.000 Ευρώ για κάθε μία χωριστά από δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις. (Τα εν λόγω όρια έχουν αυξηθεί με το ν.2837/2000 σε 150.000.000 Ευρώ για το συνολικό κύκλο εργασιών των συμμετεχουσών στη συγκέντρωση επιχειρήσεων και σε 15.000.000 Ευρώ για καθεμία χωριστά εκ των δύο τουλάχιστον επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση (α.4βπαρ.1στ.β.)) Ειδικά σε ότι αφορά στις τράπεζες και εν γένει στα πιστωτικά ιδρύματα, γίνεται αναφορά στις αποφάσεις της Ε.Α. ότι για τον προσδιορισμό του υπό συζήτηση κύκλου εργασιών λαμβάνεται υπόψη το 1/10 των στοιχείων του ενεργητικού τους (όπως αυτό προκύπτει από τον ισολογισμό της τελευταίας κλεισμένης χρήσης (σχετική είναι η απόφαση 11/11/1998 Ε.Α. αναφορικά με τον προληπτικό έλεγχο συγκέντρωσης των Τραπεζών ΕΓΝΑΤΙΑ και ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ καθώς επίσης και η απόφαση 54/11/1999 της Ε.Α. για την συγκέντρωση NATIONAL WESTMINSTER BANK PLC και ΠΕΙΡΑΙΩΣ).

Αναφορικά με τη δεύτερη διαζευκτικά υφιστάμενη προϋπόθεση σε σχέση με την υποχρέωση των μερών να γνωστοποιήσουν τη συγκέντρωση, εφόσον το μερίδιο αγοράς που αποκτάται με αυτήν (τη συγκέντρωση) ανέρχεται στο 25%, (35% πλέον με το Ν. 2837/2000) τουλάχιστον, της σχετικής αγοράς προϊόντων ή υπηρεσιών, χρειάζεται να επισημανθεί ότι εκπληρώθηκε μία μόνο φορά, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα των αποφάσεων της Ε.Α. και ειδικότερα στη συγκέντρωση μεταξύ των Τραπεζών ΙΟΝΙΚΗΣ - ΛΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΕΩΣ (απόφαση αριθμ. 67/II/99 της Ε.Α.σε σχέση με τις αγορές διαχείρισης χαρτοφυλακίων, πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και χρηματοδοτικών μισθώσεων).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

4. Προσδιορισμός της σχετικής γεωγραφικής αγοράς

Με σταθερότητα εξάλλου στο σύνολο των αποφάσεων της η Ε.Α. προσεγγίζει και προσδιορίζει τη σχετική γεωγραφική αγορά, στο πλαίσιο του προληπτικού ελέγχου της εκάστοτε γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων, Ως γενική αρχή τονίζεται ότι σχετική γεωγραφική αγορά θεωρείται το σύνολο της ελληνικής επικράτειας (απόφαση 9/11/1998 σε σχέση με την εξαγορά της ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΡΗΤΗΣ από την εταιρία CONSOLIDATED EUROFINANCE HOLDINGS S.A. η οποία με τη σειρά της ελέγχει την EFG EUROBANK, απόφαση 46/11/1999 σε σχέση με την εξαγορά της ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΘΗΝΩΝ από την EFG EUROBANK). Περαιτέρω η Ε.Α. επισημαίνει ότι "η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού" (απόφαση 54/11/1999, σε σχέση με την εξαγορά της NATIONAL WESTMINISTER BANK PLC από την ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ). Πέρα όμως από τη γενική αυτή αρχή, η Ε.Α. εξειδικεύει περαιτέρω επί τη βάση του είδους των προσφερομένων τραπεζικών υπηρεσιών, προσδιορίζονται αντίστοιχα, κατά περίπτωση τη σχετική γεωγραφική αγορά. Έτσι, σύμφωνα με την Ε.Α. οι εργασίες λιανικής τραπεζικής (Retail Banking) όπως επίσης μέχρι ενός βαθμού, και οι εργασίες επενδύσεων, προσφέρονται εντός των εθνικών συνόρων καθώς ο πελάτης προτιμά να συναλλάσσεται στη μητρική του γλώσσα με το υποκατάστημα της τοπικής τράπεζας, λόγω και της προσωπικής του σχέσης με αυτήν.

Συνεπώς για αυτού του είδους τις τραπεζικές εργασίες, σχετική γεωγραφική αγορά είναι η ελληνική. Για ορισμένες όμως άλλες τραπεζικές υπηρεσίες ιδίως σε σχέση με τις αγορές χρήματος (financial markets), συναλλάγματος και παραγώγων προϊόντων ως σχετική αγορά θεωρείται η διεθνής, μολονότι και σε αυτήν την περίπτωση οι προαναφερθείσες υπηρεσίες προσφέρονται από τα εθνικά καταστήματα (ΕΟΚ IV/M 319, απόφαση της Ε.Α. αρ.18/11/1998 σε σχέση με τη συγκέντρωση μεταξύ των Τραπεζών ΠΕΙΡΑΙΩΣ και ΚΡΕΝΤΙ ΛΥΟΝΝΑΙ). Σε κάθε όμως περίπτωση, όπως επισημαίνεται και από τις σχετικές αποφάσεις της Ε.Α. ο εν λόγω διαχωρισμός της σχετικής γεωγραφικής αγοράς, επί τη βάση του είδους των προσφερομένων τραπεζικών υπηρεσιών, θεωρητική μόνο σημασία έχει με δεδομένο, όπως τονίζεται στις αποφάσεις, το πολύ μικρό μερίδιο αγοράς το οποίο οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις κατέχουν κατά συ-

νέπεια δεν επηρεάζεται η σχετική απόφαση της Ε.Α. ακόμη κι αν γίνει δεκτή σε κάθε περίπτωση ως σχετική γεωγραφική αγορά η Ελληνική, καθώς δε δύναται, λόγω των αντίστοιχων μικρών μεριδίων αγοράς, να εμποδισθεί ο ανταγωνισμός ή να δημιουργηθεί ή να ενισχυθεί δεσπόζουσα θέση. Τέλος επισημαίνεται και ορίζεται σε απόφαση της Ε.Α., ως σχετική γεωγραφική αγορά, και για τις άλλες σχετικές αγορές προϊόντων, που επηρεάζονται στο πλαίσιο μιας συγκέντρωσης μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων (δηλ.σχετική αγορά Αμοιβαίων Κεφαλαίων, Παροχής Χρηματοπιστηριακών Υπηρεσιών, Παροχής Υπηρεσιών Χρηματοδοτικού και Χρηματοοικονομικού χαρακτήρα, Διαχείρισης Χαρτοφυλακίου, Χρηματοδοτικών Μισθώσεων, και Πρακτορείου Επιχειρηματικών Απαιτήσεων) το σύνολο της ελληνικής επικράτειας (απόφαση της Ε.Α. αρ. 67/11/1999 σε σχέση με την εξαγορά της ΙΟΝΙΚΗΣ και ΛΑΪΚΗΣ από την ΠΙΣΤΕΩΣ)

5. Σχετική αγορά προϊόντων

Κυρίαρχο ρόλο για τις ανάγκες προσδιορισμού της σχετικής αγοράς προϊόντων (που περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους απόφαση Ε.Α. αρ. 18/11/1998) στις σχετικές αποφάσεις της Ε.Α διαδραματίζει η αγορά των τραπεζικών-χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Όπως τονίζεται δε σε αποφάσεις της Ε.Α. (απόφαση αρ. 46/11/1999, σε σχέση με την εξαγορά της ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΘΗΝΩΝ από την EFG EUROBANK) η εν λόγω αγορά περιλαμβάνει ενδεικτικά δραστηριότητες όπως η αποδοχή χρηματικών καταθέσεων κάθε είδους, η χορήγηση δανείων και πιστώσεων κάθε είδους, η παροχή εγγυήσεων υπέρ τρίτων, η αναδοχή έκδοσης ομολόγων και μετοχών για λογαριασμό τρίτων (*underwriting*) η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (*factoring*), η έκδοση και πληρωμή επιταγών σε δραχμές και ξένο νόμισμα, η έκδοση πιστωτικών καρτών, η παρακαταθήκη και διαχείριση κινητής και ακίνητης περιουσίας τρίτων και οι κάθε είδους διαμεσολαβήσεις στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου. Επιπρόσθετα Δε, επισημαίνεται στις αποφάσεις της Ε.Α. (αρ. 18/11/1998, αρ.32/11/1999, αρ. 60/11/1999 σε σχέση με τη συγκέντρωση μεταξύ των Τραπεζών SOCIETE GENERALE και BANQUE PARIBAS) ότι η αγορά των χρηματοπιστωτικών-τραπεζικών υπηρεσιών δύναται να διακριθεί σε πολλές επιμέρους αγορές προϊόντων, όπως η λιανική τραπεζική (*retail banking*), η παροχή υπηρεσιών σε ιδιώτες (*private banking*) παροχή τραπεζικών υπηρεσιών σε μεγάλες επιχειρήσεις (*corporate banking*) και η παροχή επενδυτικών υπηρεσιών (*investment banking*) (σχετικές και οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, IV/M 391, IV/M 213, IV/ M 319). Σε κάθε όμως περίπτωση και με δεδομένο το ούτως ή άλλως μικρό μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών στις συγκεντρώσεις τραπεζών, η Ε.Α. δεν εξετάζει περαιτέρω το κατά πόσο οι προαναφερθείσες επιμέρους αγορές δύναται να θεωρηθούν ότι ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση του προληπτικού ελέγχου για τις γνωστοποιηθείσες συγκεντρώσεις.

Παράλληλα και πέρα από την αγορά των τραπεζικών- χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, την οποία αφορά το σύνολο των συγκεντρώσεων στον Ελληνικό τραπεζικό χώρο, υπάρχουν και άλλες σχετικές αγορές προϊόντων, οι οποίες επηρεάζονται και αναδιαμορφώνονται ως αποτέλεσμα των υπό συζήτηση συγκεντρώσεων, όπως επισημαίνεται στις σχετικές αποφάσεις της Ε.Α. Αυτές οι αγορές είναι των αμοιβαίων κεφαλαίων (ενδεικτικά απόφαση αρ. 67/11/1999, απόφαση αρ. 9/11/1998, απόφαση αρ. 112/1998), της πρακτορευσης ασφαλιστικών εργασιών (ενδεικτικά απόφαση αρ. 112/1998, απόφαση αρ.

46/11/1999), της αγοράς χρηματιστηριακών υπηρεσιών (απόφαση αρ. 112/1998), της αγοράς διαχείρισης χαρτοφυλακίων, της αγοράς χρηματοδοτικών μισθώσεων, της αγοράς παροχής υπηρεσιών χρηματοοικονομικού χαρακτήρα και της αγοράς πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων (απόφαση αρ. 67/11/1999). Οι εν λόγω δε σχετικές αγορές προϊόντων μολονότι το κύριο ενδιαφέρον στρέφεται κατά τεκμήριο στις συνέπειες στην αγορά των τραπεζικών προϊόντων λόγω της πραγματοποιηθείσας συγκέντρωσης, δύναται να δημιουργήσουν ερωτηματικά αναφορικά με το ενδεχόμενα δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης. Σε κάθε περίπτωση πάντως η Ε.Α. στο πλαίσιο της θετικής όπως έχει ήδη επισημανθεί αντιμετώπισης των υπό έλεγχο συγκεντρώσεων, δε θεώρησε ότι στις προαναφερθείσες αγορές δύναται είτε να παρεμποδισθεί ο ανταγωνισμός, είτε να δημιουργηθεί ή να ενισχυθεί δεσπόζουσα θέση.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΠΕΡ

6.Προληπτικός έλεγχος συγκεντρώσεων-προστασία ελεύθερου ανταγωνισμού

Πρωταρχική μέριμνα της Ε.Α. κατά τον προληπτικό έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ τραπεζών, αποτελεί η διασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας του ανταγωνισμού και η αποφυγή δημιουργίας ή ενισχύσεως δεσπόζουσας θέσης, ως πιθανό αποτέλεσμα της γνωστοποιούμενης συγκέντρωσης. Η εν λόγω δε φροντίδα της, ως κύριο κριτήριο αντιμετώπισης των προαναφερθεισών συγκεντρώσεων τονίζεται σε κάθε απόφαση της (ενδεικτικά απόφαση της Ε.Α. αρ. 9/11/98 σε σχέση με την εξαγορά της ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΡΗΤΗΣ από την εταιρία CONSOLIDATED EUROFINANCE HOLDING S.A η οποία με τη σειρά της ελέγχει την EFG EUROBANK όπου και ρητά αναφέρεται ότι η Ε.Α. τοποθετείται, σε σχέση με τον προληπτικό έλεγχο των συγκεντρώσεων, επί τη βάση του αρ. 4γ παρ.1 και 2 του ν.703/77, όπως αυτό ισχύει.

Στο υπό συζήτηση δε άρθρο, αναφέρεται αρχικά ότι απαγορεύεται κάθε συγκέντρωση που μπορεί είτε να περιορίσει τον ανταγωνισμό στην εθνική αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της, ως προς τη σχετική αγορά προϊόντων και υπηρεσιών είτε να δημιουργήσει ή να ενισχύσει δεσπόζουσα θέση (4γ παρ.1) Στην παρ.2 του ίδιου άρθρου αναφέρονται οι παράμετροι, οι οποίοι διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, σε σχέση με το αν η γνωστοποιούμενη συγκέντρωση δύναται να περιορίσει τον ανταγωνισμό: οι παράμετροι αυτοί είναι μεταξύ άλλων η διάρθρωση των σχετικών αγορών, ο πραγματικός ή δυνητικός ανταγωνισμός ως προς τη σχετική αγορά, εθνικός ή διεθνής, η πρόσβαση στις πηγές εφοδιασμού ή αγοράς προϊόντων, η ύπαρξη εμποδίων για την είσοδο στη σχετική αγορά τα συμφέροντα των ενδιαμέσων και τελικών καταναλωτών, η οικονομική θέση και δυνατότητα των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων στην αγορά, η προσφορά και ζήτηση των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, η συμβολή στην εξέλιξη της τεχνολογίας και της προόδου στο μέτρο που η εν λόγω εξέλιξη αποβαίνει σε όφελος των καταναλωτών και δεν είναι σε βάρος του ανταγωνισμού (αρ.4γ παρ.2 ν.703/77).

Αντιμετωπίζοντας λοιπόν τις γνωστοποιηθείσες συγκεντρώσεις στο πλαίσιο των διατάξεων του αρ. 4γ παρ.1 και 2. του ν. 703/77, η Ε.Α. αποφάσισε θετικά σε ότι αφορά το σύνολο τους. Με δεδομένη εξάλλου την ούτως ή άλλως ολιγοπωλιακή δομή της Ελληνικής

Τραπεζικής αγοράς και με κυρίαρχο το ρόλο της Εθνικής, η οποία και κατέχει σημαντικό σε κάθε περίπτωση μερίδιο της αγοράς (το οποίο παρά της οποιοσδήποτε αυξομειώσεις, της εξασφαλίζει σταθερά την πρώτη θέση εις ότι αφορά τα βασικά στοιχεία κάθε τράπεζας δηλ. τα ποσά των καταθέσεων κα χορηγήσεων, τον αριθμό των υποκαταστημάτων και του προσωπικού). Οι γνωστοποιούμενες συγκεντρώσεις δε δύνανται βάσει της σταθερής αυτής δομής της αγοράς και της συνακόλουθης νομής των μεριδίων της, να δημιουργήσουν ή να ενισχύσουν δεσπόζουσα θέση.

Το κατά πόσον, βέβαια η δεσπόζουσα θέση δε στοιχειοθετείται μόνον από την ύπαρξη μονοπωλίων, αλλά και από την ενίσχυση της ολιγοπωλιακής δομής της αγοράς (η οποία δύνανται να επιταθεί από την περαιτέρω ενίσχυση των υφισταμένων στο πλαίσιο της Ελληνικής Τραπεζικής Αγοράς ομίλων) δεν αντιμετωπίζεται από την Ε.Α., καθώς εύλογα προκρίνεται και επιδοκιμάζεται η δημιουργία ισχυρών ομίλων, οι οποίοι με τη σειρά τους θα ανταποκριθούν αφενός μεν στις προκλήσεις του ανταγωνισμού, σε σχέση με άλλους ευρωπαϊκούς ή διεθνείς ανταγωνιστές αφετέρου δε θα παράσχουν σειρά νέων και χρήσιμων για τον καταναλωτή προϊόντων και υπηρεσιών. Συγχρόνως, η Ε.Α. αντιμετωπίζει κι απορρίπτει το ενδεχόμενο παρεμπόδισης του ανταγωνισμού, ως αποτέλεσμα των συγκεντρώσεων, παραθέτοντας σε σταθερή βάση μία σειρά επιχειρημάτων μεταξύ των οποίων κυρίαρχο είναι αυτό της εισαγωγής του Ευρώ, γεγονός οξύνει κατά την Ε.Α. τον ανταγωνισμό, καθώς καθιστά πιο πρόσφορη τη διασυνοριακή παροχή τραπεζικών υπηρεσιών από μεγάλες τράπεζες εγκατεστημένες ήδη στη ζώνη του Ευρώ (έτσι θα ενταθεί ο ανταγωνισμός και για τις ήδη εγκατεστημένες στην εγχώρια αγορά τράπεζες).

Επιπρόσθετα, η Ε.Α. τονίζει στις αποφάσεις της ότι η εξέλιξη της τεχνολογίας και οι δυνατότητες τις οποίες παρέχει, θα ευρύνουν τον ανταγωνισμό καθώς με τη χρησιμοποίηση των νέων τεχνολογικών μέσων (**phone banking, internet banking**) ακόμη και οι μικρές, από άποψη αριθμού, υποκαταστημάτων, τράπεζες θα μπορούν να προσφέρουν στους καταναλωτές τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους, διεκδικώντας αντίστοιχο μερίδιο αγοράς. Επίσης η Ε.Α. επισημαίνει στις αποφάσεις της ότι πραγματικά ή δυνητικά εμπόδια εισόδου στην ελληνική τραπεζική αγορά δεν υφίστανται και για το λόγο αυτό αναφέρει ενδεικτικά τη δραστηριοποίηση στην ελληνική αγορά νέων τραπεζών, όπως η Εγνατία, η Ασπίς, η Κύπρου, η Δωρική, η ΧΙΟΣ Bank, (ενδεικτικά αποφάσεις της Ε.Α. υπ' αριθμ. 32/11/1999, 46/11/1999, 11/11/1998, 54/11/1999).

Σε ότι αφορά τις άλλες σχετικές αγορές προϊόντων (όπως της πρακτόρευσης ασφαλιστικών εργασιών, παροχής χρηματοπιστηριακών υπηρεσιών, αμοιβαίων κεφαλαίων κ.α.) που επηρεάζονται από τις συντελούμενες συγκεντρώσεις ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η απόφαση της Ε.Α. υπ' αριθμ. 67/11/1999 σε σχέση με την εξαγορά της ΙΟΝΙΚΗΣ και ΛΑΪΚΗΣ από την ΠΙΣΤΕΩΣ. Με βάση τα παρατιθέμενα στην εν λόγω απόφαση στοιχεία, ο όμιλος της ΠΙΣΤΕΩΣ ενισχύει ακόμη περισσότερο την ούτως ή άλλως ισχυρή του παρουσία σε αγορές όπως αυτή των υπηρεσιών χρηματοδοτικού χαρακτήρα, διαχείρισης χαρτοφυλακίων, χρηματοδοτικών μισθώσεων και πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και σε αυτές όμως τις περιπτώσεις η Ε.Α. δεν εγείρει ερωτήματα ούτε θέτει περιορισμούς ή όρους, καθώς είτε θεωρεί ότι δεν μπορεί να διευκρινισθεί η ακριβής κατανομή των μεριδίων αγοράς (υπηρεσίες χρηματοδοτικού χαρακτήρα), είτε εκτιμά ότι ο λόγος της εξαιρετικά ισχυρής παρουσίας του ομίλου της Πίστewος (ιδιαίτερα στον τομέα της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων), οφείλεται στην έλλειψη ενεργού ενδιαφέροντος, ιδίως από άλλες τράπεζες να δραστηριοποιηθούν στην εν λόγω αγορά, καθώς α-διαμφησβήτητα ο τραπεζικός διάυλος (όπως αυτός μάλιστα ενισχύεται από την επαύξηση του δικτύου των υποκαταστημάτων ως αποτέλεσμα της συντελούμενης κατά περίπτωση συγκέντρωσης), αποτελεί προνομιακό σύστημα διανομής των προϊόντων των προαναφερθεισών σχετικών αγορών (σχετική εξάλλου και η απόφαση του Πρωτοδικείου των Ε.Κ. της 4^{ης} Μαρτίου 1991, T87/96, Generali- Unicredito)

7. Συμπεράσματα

Κατά πόσο η επιλογή των κριτηρίων του ελέγχου συγκεντρώσεων που εισάγονται με τον ν.2837/2000 ο οποίος και εφαρμόζεται πλέον, είναι η ορθή, μένει να αποδειχθεί στην πράξη, θα μπορούσε ωστόσο, μεταξύ άλλων να διατυπωθεί η επιφύλαξη ότι το μερίδιο αγοράς ως κριτήριο για τη γνωστοποίηση και τον προληπτικό έλεγχο συγκεντρώσεων δημιουργεί κάποια ανασφάλεια δικαίου, δεδομένου ότι απαιτεί από τις επιχειρήσεις να έχουν προβεί σε ορθή οριοθέτηση της σχετικής αγοράς, πράγμα που συχνά αποδεικνύεται ιδιαίτερα σύνθετο. Πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι η σχετικά συχνή τροποποίηση των νομοθεσιών προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού αποτελεί διεθνώς φαινόμενο συνηθισμένο, αφού κοινό χαρακτηριστικό τους είναι ότι δεν προηγούνται των οικονομικών εξελίξεων αλλ' επιχειρούν να προσαρμοσθούν σε αυτές και μάλιστα αρκετές φορές καθυστερημένα.

Έχοντας υπόψη τις δυσλειτουργίες που είχαν προκληθεί στον τρόπο εφαρμογής του ν.703/77, δεν θα ήταν δικαιολογημένο να αποδώσει κανείς την πρόσφατη τροποποίηση του σε μια ανάγκη επαναπροσδιορισμού των στόχων της πολιτικής ανταγωνισμού. Ο καθορισμός από τον ν.2296/95 των κατωτάτων ορίων για τον έλεγχο συγκεντρώσεων σε πολύ χαμηλά επίπεδα δεν πρέπει να εξηγηθεί ως μετάθεση του κέντρου βάρους της πολιτικής ανταγωνισμού από τον έλεγχο της επιχειρηματικής συμπεριφοράς στον έλεγχο της δομής της αγοράς αλλ' απλώς ως επιλογή που, όπως αποδείχθηκε, δεν εκτίμησε σωστά τα επιχειρηματικά μεγέθη που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν σημαντικούς περιορισμούς του ανταγωνισμού και τις πραγματικές δυνατότητες της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Το ίδιο ισχύει και για την αναπροσαρμογή των κατωτάτων ορίων με τον ν.2741/99. Υπ' αυτήν την έννοια η αναπροσαρμογή των κριτηρίων ελέγχου των συγκεντρώσεων με τον ν.2837/2000 δεν επιδιώκει τη χαλάρωση του ελέγχου των συγκεντρώσεων, σε μια εποχή μάλιστα που οι αρχές ανταγωνισμού έχουν αρχίσει να αντιδρούν αυστηρότερα στους αυξανόμενους βαθμούς συγκέντρωσης των περισσότερων αγορών, αλλά την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ προληπτικών και κατασταλτικών μέσων προστασίας του ανταγωνισμού, άλλως την αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ διασφάλισης ανταγωνιστικών δομών των αγορών και ελέγχου αντιανταγωνιστικής επιχειρηματικής συμπεριφοράς, η οποία είχε διαταραχθεί από την εισαγωγή πολύ χαμηλών κριτηρίων ελέγχου των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων. Επιπλέον, έχουν σκοπό να αποκαταστήσουν τον εξαιρετικό χαρακτήρα της διάταξης του άρθρου 4ε παρ. 3 ν.703/77, να επιταχύνουν την έκδοση των αποφάσεων της Επιτροπής και να αποτρέψουν την υποβολή των επιχειρήσεων σε περιπτεές διαδικασίες ελέγχου που συνεπάγονται κόστος και καθυστερήσεις.

Μήπως όμως οι τροποποιήσεις που εισάγονται στον έλεγχο συγκεντρώσεων με τον ν.2837/2000 δεν είναι επαρκείς - άλλως δεν είναι πρόσφορες - για την επίτευξη του στόχου που πρέπει φυσιολογικά να αποτελεί αντικείμενο κάθε ελέγχου συγκεντρώσεων: να είναι τόσο αυστηρός, όσο απαιτείται για τη διασφάλιση συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού και τόσο επιεικής, όσο επιβάλλει η ανάγκη να μη παρεμποδίζεται αδικαιολόγητα η μεγέθυνση των επιχειρηματικών μονάδων; Μήπως ο στόχος αυτός θα εξυπηρετείτο καλύτερα από μόνη την εφαρμογή του κοινοτικού ελέγχου συγκεντρώσεων;

Τα επιχειρήματα υπέρ του περιορισμού του ελέγχου σε κοινοτικό επίπεδο ανάγονται στην αποφυγή διακρίσεων εντός της ενιαίας αγοράς, κυρίως εις βάρος των εγχωρίων επιχειρήσεων, και στον περιορισμό των προβλημάτων που μπορούν να προκύψουν από την εξωεδαφική εφαρμογή του εθνικού ελέγχου συγκεντρώσεων.

Γεγονός είναι ότι με τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού ελέγχου συγκεντρώσεων με τον Κανονισμό 1310/97, μεγάλος αριθμός συγκεντρώσεων που ενδιαφέρουν κράτη-μέλη εμπίπτει πλέον στον έλεγχο του Κανονισμού 4064/89. Παρ' όλα αυτά ο εθνικός έλεγχος εξακολουθεί να έχει λόγο ύπαρξης για συγκεντρώσεις που αφορούν τμήματα της εθνικής αγοράς ή αγορές με ιδιαιτερότητες. Χαρακτηριστικό επιχείρημα υπέρ της διατήρησης του εθνικού ελέγχου αποτελεί η συγκέντρωση σε ακτοπλοϊκές γραμμές του Αιγαίου που την περίοδο βρίσκεται υπό εξέταση από την Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η εφαρμογή του εθνικού ελέγχου συγκεντρώσεων πρέπει να λαμβάνει επαρκώς υπόψη την παγκοσμιοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, ιδίως ως προς το θέμα της γεωγραφικής οριοθέτησης της σχετικής αγοράς, και να αποδίδει μεγαλύτερη αξία στα εμπόδια εισόδου στην αγορά, τη χρονική φάση εξέλιξης της αγοράς καθώς και την ισχύ του δυνητικού ανταγωνισμού, που συχνά σχετικοποιούν την αξιοπιστία του μεριδίου αγοράς. Πράγματι, η σημασία στατικών κριτηρίων, όπως το μερίδιο αγοράς, είναι πολύ σχετική, όταν πρόκειται για αγορά που χαρακτηρίζεται από τεχνολογικούς νεωτερισμούς, χαμηλά εμπόδια εισόδου και την ύπαρξη ισχυρών επιχειρήσεων εν δυνάμει ανταγωνιστών. Τα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και επομένως η «μορφολογία» της αγοράς δεν μπορεί και δεν πρέπει να υπερεκτιμούνται. Εξίσου σημαντική είναι η ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά. Ωστόσο, η έλλειψη σημαντικών εμποδίων εισόδου σε μια αγορά δεν μπορεί να αποτελεί άλλοθι για την έγκριση συγκεντρώσεων που οδηγούν σε μονοπώληση της αγοράς, όταν μάλιστα γίνεται δεκτή η ύπαρξη εν δυνάμει ανταγωνιστών με βάση το απλό θεωρητικό ενδεχόμενο εισόδου τους στη σχετική αγορά.

Ιδιαίτερη θα είναι, άλλωστε, η σημασία της εφαρμογής του ελέγχου στην περίπτωση που με τη συγκέντρωση δημιουργείται ή ενισχύεται συλλογική δεσπόζουσα θέση. Η νομολογία του ΔΕΚ, που δέχεται ότι η συλλογική δεσπόζουσα

θέση δεν προϋποθέτει συμφωνία ή άλλους νομικούς δεσμούς αλλά «θα μπορούσε να προκύπτει από άλλες διασυνδέσεις και θα εξαρτώταν από οικονομική εκτίμηση, ιδίως δε από την εκτίμηση της διάρθρωσης της οικείας αγοράς» (απόφαση της 16.3.2000 "Compagnie maritime beige", σκέψη 45), υποδεικνύει τη σωστή κατεύθυνση. Η αποδοχή συλλογικής δεσπόζουσας θέσης βάσει της διάρθρωσης της δομής της αγοράς δεν αποτελεί, όπως εκ πρώτης όψεως θα μπορούσε να νομισθεί, αντίφαση της πολιτικής ανταγωνισμού που δεν δέχεται εφαρμογή του άρθρου 2 ν.703/77 στις περιπτώσεις ομοιόμορφης συμπεριφοράς των ολιγοπωλητών, όταν η συμπεριφορά αυτή δεν είναι συνέπεια κάποιας μορφής συνεννόησης, όταν δηλ. δεν μπορεί να ελεγχθεί ως εναρμονισμένη πρακτική.

Αντιθέτως, επειδή ακριβώς ο έλεγχος της ομοιόμορφης συμπεριφοράς των μελών του ολιγοπωλίου που προκαλείται από την αυξημένη διαφάνεια της ολιγοπωλιακής αγοράς, αποτελεί περιορισμό του ανταγωνισμού που όμως δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί άνευ ετέρου ως καταχρηστική, είναι καθήκον του ελέγχου συγκεντρώσεων να αποτρέψει διαρθρώσεις της αγοράς που αργότερα θα δημιουργούσαν προβλήματα ελέγχου της επιχειρηματικής συμπεριφοράς.

Ένας κίνδυνος που διαγράφεται για τον έλεγχο συγκεντρώσεων και την πολιτική ανταγωνισμού γενικότερα είναι η διεύρυνση των κριτηρίων εφαρμογής των διατάξεων του ν.703/77. Όλο και συχνότερα ακούγεται το αίτημα της χρησιμοποίησης του νόμου προς την κατεύθυνση του ελέγχου όχι μόνο της οικονομικής ισχύος που συνεπάγεται περιορισμό του ανταγωνισμού αλλά και του συνδυασμού οικονομικής ισχύος και πολιτικής εξουσίας που μπορεί να έχει ανάλογα αποτελέσματα, θα πρέπει, ωστόσο, να ληφθεί υπόψη ότι ο ν.703/77 δεν ελέγχει κάθε περιορισμό του ανταγωνισμού αλλά μόνον εκείνον που προέρχεται από επιχειρηματική συμπεριφορά: σύμπραξη, καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης ή συγκέντρωση. «Συμπράξεις» πολιτικής και οικονομικής ισχύος δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου. Ειδικά θέματα σχέσεων οικονομίας και πολιτικής δυνατόν να αντιμετωπισθούν με ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Σε κάθε περίπτωση, η πολιτική ανταγωνισμού και στον τομέα των συγκεντρώσεων δεν μπορεί να κατευθύνεται στην επιδίωξη στόχων ξένων προς τους στόχους του νομοθέτη. Υπ' αυτήν την έννοια ο έλεγχος συγκεντρώσεων οφείλει να περιορίζεται στην εξασφάλιση συνθηκών ανταγωνισμού.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι μεγαλύτερες σύγχρονες προκλήσεις για τις ελληνικές τράπεζες

Η ένταξη της χώρας μας στην ONE σε συνδυασμό με την απελευθέρωση των αγορών των χρηματοπιστωτικών προϊόντων αλλά και την αλματώδη ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών, κυρίως στον τομέα της πληροφορικής, σηματοδοτούν μία νέα εποχή για τις ελληνικές τράπεζες. Ο διεθνής ανταγωνισμός είναι πλέον πιο έντονος από ποτέ, δημιουργώντας καινοφανείς προκλήσεις για τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία καλούνται να δραστηριοποιηθούν στο πλαίσιο ενός πολύ ευρύτερου, παγκοσμίου περιβάλλοντος όπου οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν είναι σαφώς περισσότεροι αλλά και οι δυνατότητες ανάπτυξης και κερδοφορίας, δίχως αμφιβολία, πολυπληθέστερες.

Οι ελληνικές τράπεζες καθώς και οι θυγατρικές και συνδεδεμένες εταιρείες τους ελέγχουν ένα πολύ σημαντικό μερίδιο της εγχώριας οικονομίας και του ΑΕΠ, ενώ αποτελούν, μέσω των κρατικών ομολογιών που κατέχουν, το σημαντικότερο δανειστή του Δημοσίου. Είναι χαρακτηριστικό ότι ήδη, ολόκληροι τομείς της οικονομίας όπως η αγορά ακινήτων, η πληροφορική κλπ ελέγχονται σχεδόν ολοκληρωτικά από τραπεζικούς ομίλους ενώ και η πορεία του χρηματιστηρίου και της κεφαλαιαγοράς φαίνεται να εξαρτάται σε πολύ σημαντικό βαθμό από τις κινήσεις των διοικήσεων των ελληνικών τραπεζών.

Μολονότι όμως στην εγχώρια αγορά οι ελληνικές τράπεζες εμφανίζονται κυρίαρχες ενώ είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι καμία ξένη τράπεζα, με μοναδική εξαίρεση πιθανώς την Citibank, δεν έχει επιτύχει να διεκδικήσει μερίδιο αγοράς, υστερούν σημαντικά έναντι του ευρωπαϊκού αλλά και γενικότερα διεθνούς ανταγωνισμού, εξαιτίας κυρίως του μικρού τους μεγέθους που δεν τους επιτρέπει να αντιμετωπίσουν τους ξένους ανταγωνιστές τους με επιθετικότητα και δυναμισμό.

Εντούτοις, η παραπάνω διαπίστωση φαίνεται ότι έχει γίνει αντιληπτή πλέον από τους διοικούντες των τραπεζών μας οι οποίοι προχωρούν, με την υποστήριξη της κυβέρνησης αλλά και του επενδυτικού κοινού, σε τολμηρές συγχωνεύσεις και εξαγορές, στοχεύοντας να επιτύχουν σημαντικές οικονομίες κλίμακος και συνέργιες αλλά και να πολλαπλασιάσουν τα

μεγέθη τους ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού. Ήδη από την προηγούμενη δεκαετία, η κυβέρνηση είχε δώσει το στίγμα της νέας εποχής με την αποκρατικοποίηση ορισμένων τραπεζών (αναμένονται ακόμα σημαντικότερες εξελίξεις στο μέλλον) και την ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας καθώς είναι πλέον ανατίρρητο ότι οι ελληνικές τράπεζες προκειμένου να αυξήσουν την κερδοφορία και να αναπτυχθούν υγιώς, επιβάλλεται να απαλλαγούν από τον έλεγχο του Δημοσίου και να λειτουργήσουν βάσει των κανόνων της ιδιωτικής οικονομίας και του σύγχρονου management.

Παρ' όλα αυτά, στα πλαίσια του νέου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος που δημιουργείται, οι ελληνικές τράπεζες είναι υποχρεωμένες να αντιμετωπίζουν διαρκώς το ενδεχόμενο να γίνουν στόχος μιας επιθετικής εξαγοράς από έναν μεγάλο όμιλο του εξωτερικού και πιθανώς το ενδεχόμενο αυτό να προκαλεί κάποια νευρικότητα και σπασμωδικότητα στις κινήσεις τους, η οποία μπορεί να αποφευχθεί αν οι ελληνικές τράπεζες προχωρήσουν σύντομα σε μεταξύ τους συγχωνεύσεις ώστε να θωρακισθούν, ως έναν βαθμό, έναντι της ξένης «απειλής» αλλά και να βοηθήσουν την εθνική οικονομία που σίγουρα έχει ανάγκη από ισχυρούς, διεθνώς, ελληνικούς τραπεζικούς ομίλους.

Παράλληλα, οι ελληνικές τράπεζες καλούνται να αντιμετωπίσουν την μείωση των προμηθειών τους που προκαλεί η πτώση του χρηματιστηρίου και ο πολύ μικρός, σε σχέση με το παρελθόν, όγκος συναλλαγών αλλά και η χρησιμοποίηση του ενιαίου νομίσματος, που περιορίζει αισθητά τα κέρδη από την αγορά συναλλάγματος καθώς οι περισσότερες συναλλαγές γίνονται πλέον σε Ευρώ. Είναι λοιπόν αναγκασμένες να αναζητήσουν νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα, πιο ελκυστικά προς το κοινό, ώστε να αντισταθμίσουν την παραπάνω μείωση των εσόδων τους αλλά και να αποζημιώσουν την πελατειακή τους βάση για τα εξαιρετικά χαμηλά πλέον επιτόκια καταθέσεων, τα οποία ωθούν το κοινό σε αναζήτηση νέου τύπου επενδύσεων, με σαφώς υψηλότερα περιθώρια κέρδους, γεγονός που ενδεχομένως θέσει σε κίνδυνο τη ρευστότητα των περισσότερων τραπεζών. Ταυτόχρονα, δεν πρέπει να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο να έχουμε στροφή των τραπεζών σε μη παραδοσιακά προϊόντα και υπηρεσίες (π.χ διαχείριση ακινήτων, κεφαλαίων κ.ά)

Στο σημείο δε αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι σε πολλές από τις δραστηριότητές τους, οι ελληνικές τράπεζες βλέπουν να αμφισβητείται η πρωτοκαθεδρία τους από εταιρείες εκτός τραπεζικού συστήματος (π.χ ασφαλιστικές) που έρχονται να διεκδικήσουν μερίδιο αγοράς(π.χ στα

αμοιβαία κεφάλαια). Η διαρκώς αυξανόμενη χρήση του διαδικτύου σε συνδυασμό με τη μείωση του κόστους πληροφόρησης, οδηγούν στον πολλαπλασιασμό τόσο των γνώσεων όσο και των απαιτήσεων των πελατών με αποτέλεσμα τα πακέτα υπηρεσιών των τραπεζών να γίνονται πλέον πιο εύκολα συγκρίσιμα και οι επιλογές του κοινού να πληθαίνουν, εξαναγκάζοντας τις τράπεζες να είναι πιο προσεκτικές, τόσο στην ποιότητα των υπηρεσιών τους όσο και στην τιμολόγησή τους.

Επίσης, οι τράπεζες οφείλουν να επενδύσουν σημαντικά ποσά στον τομέα της πληροφορικής προκειμένου να αναβαθμιστούν τεχνολογικά και να προσφέρουν μεγαλύτερη ταχύτητα και ευκολία στις συναλλαγές, δίχως όμως και μια τέτοια κίνηση να εγγυάται την επικράτησή τους έναντι π.χ των εταιρειών πληροφορικής που ενδεχομένως επιτύχουν να απλοποιήσουν ακόμα περισσότερο τις συναλλακτικές διαδικασίες. Γενικότερα, η απειλή πλέον για τις τράπεζες, όχι μόνο τις ελληνικές, προέρχεται από εταιρείες που θα είναι σε θέση να προσφέρουν εξειδικευμένες μεν υπηρεσίες αλλά πληρέστερα και πιθανώς φθηνότερα σε σχέση με τις τράπεζες. Κατά συνέπεια, οι τελευταίες πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη βαρύτητα όχι μόνο στο πλήθος των υπηρεσιών που προσφέρουν ώστε να καλύψουν πλήρως τις ανάγκες του πελάτη αλλά και στη ποιότητα αυτών.

Επιπρόσθετα, οι ελληνικές τράπεζες είναι υποχρεωμένες, αν θέλουν να επιβιώσουν έναντι του διεθνούς ανταγωνισμού, να ασχοληθούν με μεγαλύτερα συνέπεια και συστηματικότητα με την αγορά χονδρικής (*investment banking, asset management, κτλ*), καθώς μέχρι σήμερα δεν διαθέτουν ούτε την απαιτούμενη πείρα, ούτε την τεχνολογική υποστήριξη αλλά ούτε και το εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό που θα είναι σε θέση να επιτύχει τη διεθνή διαφοροποίηση των χαρτοφυλακίων, όπως επιβάλλει πλέον η παγκόσμια αγορά. Λόγω του ενιαίου νομίσματος, οι εγχώριοι τίτλοι σταθερού εισοδήματος και τα κρατικά ομόλογα αντικαθίστανται στις προτιμήσεις του επενδυτικού κοινού από χαρτοφυλάκια τίτλων μεταβλητού εισοδήματος και εταιρικά ομόλογα, αντιστοίχως, τα οποία απαιτούν πολύ πιο προσεκτική διαχείριση εκ μέρους των τραπεζών ενώ ταυτόχρονα, οι ελληνικές εταιρείες αποκτούν εύκολη πρόσβαση στις ξένες αγορές κεφαλαίου και οι ελληνικές τράπεζες παύουν να αποτελούν τη μοναδική χρηματοδοτική επιλογή τους.

Παράλληλα, οι ελληνικές τράπεζες δεν πρέπει να αγνοήσουν την λιανική αγορά που, όπως προαναφέρθηκε, εξακολουθούν να διατηρούν πρωτεύουσα θέση, καθώς παρουσιάζει πολύ σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης και κέρδους. Ταυτόχρονα, μετά την ένταξη μας στην ΟΝΕ, αίρονται οι περιορισμοί και οι ασφαλιστικές δικλείδες στα διαθέσιμα

κεφάλαια των τραπεζών, καθώς πλέον δεν υφίσταται η ανησυχία για την πορεία του εθνικού νομίσματος, γεγονός που δύναται να παρέχει στις ελληνικές τράπεζες μεγαλύτερη ευχέρεια στις επενδυτικές τους κινήσεις και να τις καταστήσει πιο τολμηρές και επιθετικές.

Συμπερασματικά, οι ελληνικές τράπεζες περνούν σε μια εποχή μεγάλων προκλήσεων και ευρύτερων ανακατατάξεων. Εξακολουθώντας να επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τη πορεία της εθνικής οικονομίας και αποτελώντας βασικά οχήματα για την ανάπτυξή της, καλούνται να προβούν στις κατάλληλες κινήσεις που θα τους δώσουν τη δυνατότητα να διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο στα πλαίσια του διεθνούς ανταγωνισμού και της παγκόσμιας πλέον, αγοράς. Απαιτείται να κινηθούν βάσει μακρόπνοης στρατηγικής και οράματος, να προχωρήσουν σε συγχωνεύσεις που θα τους προσδώσουν αυξημένη κεφαλαιακή επάρκεια και δυναμική αλλά και να επιδιώξουν τη σύναψη στρατηγικών συμμαχιών με ξένους εταίρους που θα τους μεταλαμπαδεύσουν την τεχνογνωσία τους και τις σύγχρονες πρακτικές management αλλά και θα τους προσδώσουν κύρος και αξιοπιστία.

Οι ελληνικές τράπεζες οφείλουν να επιδιώξουν τη διεθνοποίηση των δραστηριοτήτων τους, έχοντας ως εφελτήριο, πιθανώς, το χώρο των Βαλκανίων, και την επέκτασή τους σε νέους τομείς, δίνοντας έμφαση στην καινοτομία, την ταχύτητα και την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών τους. Κρίνεται αναγκαίο να επενδύσουν γενναία σε υλικοτεχνική υποδομή και ανθρώπινο δυναμικό, να αναδιαρθρώσουν τις δραστηριότητές τους βάσει ορθολογιστικών κριτηρίων (δίχως αυτό να συνεπάγεται μαζικές απολύσεις εργαζομένων) και να δώσουν έμφαση στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και αποτελεσματικότητας τους. Το ελληνικό μακροοικονομικό περιβάλλον δημιουργεί ευνοϊκές προϋποθέσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη και κερδοφορία τους, οι αποκρατικοποιήσεις προχωρούν ενώ το ενιαίο νόμισμα μειώνει σε σημαντικό βαθμό τους κινδύνους που ήταν αναγκασμένες να αντιμετωπίσουν.

Οι ελληνικές τράπεζες οφείλουν πλέον να απευθυνθούν στα εκατομμύρια των Ευρωπαίων πελατών. Είναι άλλωστε αναμφισβήτητο ότι ο άνεμος των συγχωνεύσεων και εξαγορών που φαίνεται να πνέει στον ελληνικό τραπεζικό τομέα, θα προκαλέσει τη δημιουργία τραπεζικών ομίλων ευρωπαϊκών προδιαγραφών, οι οποίοι θα είναι σε θέση να συνδιαλεχθούν επί ίσοις όροις με τους ξένους ανταγωνιστές τους και να αποπνεύσουν σεβασμό και εμπιστοσύνη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Νικόλαος Γερ. Τραυλός, «Συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων», *Οικονομικό Δελτίο Εμπορικής Τραπεζής*
2. Χαρδούβελης Γκίκας «Συγχωνεύσεις & Εξαγορές και οι ελληνικές τράπεζες», *Τάσεις* (2000)
3. Δημήτρης Κανέλλης, «Μονόδρομος οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις» *Κεφάλαιο* (2000)
4. Κωνσταντίνος Δελής « Εξαγορές και συγχωνεύσεις στον τραπεζικό τομέα», *Τάσεις* (2000)
5. Νικόλαος Τραυλός «Συγχωνεύσεις και εξαγορές: Διεθνείς Εμπειρίες και ελληνικές προοπτικές», *Τάσεις*, (2000)
6. Λ. Γεωργακόπουλος και Χ. Χρυσάνθης, *Τραπεζική Νομοθεσία*
7. Ε. Περάκης, *Το δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας*
8. Λ. Γεωργακόπουλος, *Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου*, (τραπεζικές συμβάσεις)
9. Ι. Βελέντζας, *Δίκαιο πιστωτικών ιδρυμάτων*
10. Κ. Ψυχομάνης, *Τραπεζικό Δίκαιο*
11. Ν. Ρόκας, *Εμπορικές Εταιρείες*
12. Λ. Γεωργακόπουλου, *Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου* (γενικό μέρος)
13. Ε. Λεβαντής, *Δίκαιο Εμπορικών Εταιρειών*,
14. ΓνΝΣΚ (τμ.Δ) Αρ.294 " Απορρόφηση τράπεζας δυνάμει των διατάξεων του Ν.2515 / 1997.Φορολογικά ζητήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή της διάταξης του αρ.16 παρ.5" (1999)
15. Ι Βελέντζα, *Συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων*, *ΕτραξΧρΔ 1997*
16. Σπ. Μούζουλα, *Η Συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων με το Ν.2515/ 1997*, *ΕεμπΔ 1998*
17. Μ. Μηνούδη, *Συγχώνευση Τραπεζών με εξαγορά*, *ΔΕΕΤ 1995*
18. Γ. Παπαιωάννου, *Συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιτροπή ανταγωνισμού*, *ΔΕΕΤ 1998*
19. Τ. Λιζάρδου, *Μετασχηματισμοί τραπεζών και φορολογικά ζητήματα*, *ΔΕΕΤ 2001*
20. ΓνΝΣΚ (τμ.Γ) Αρ.26 " Εταιρείες-Μετασχηματισμός-Εφαρμογή Διατάξεων .2166 / 1993 αντίθετων προς το Κοινοτικό Δίκαιο" (1994)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ